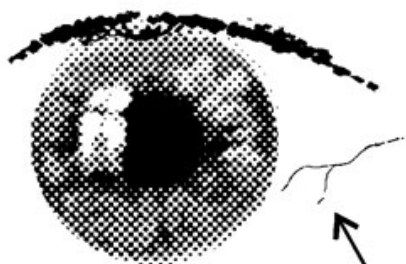
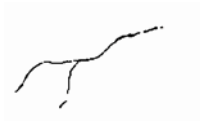

enn pöldroos
silim veresoonega

Veresoon

enn põldroos
silma veresoonega

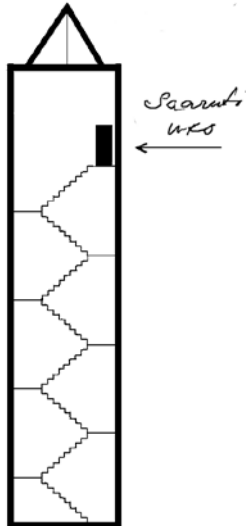
jutud

tallinn

Kujundanud ja illustreerinud autor
Keeleliselt toimetanud Sirje Ratso
© Tekst ja illustratsioonid Enn Põldroos 2006

silin veresoonega

silm veresoonega

Trepikoda

Trepil rullusid vaevutuntavad lõhnad vanadest asjadest ja inimestest. Haistmismeel oli küll halja võtmisest pärsitud, kuid Tork tundis neid selgelt. Kui lõhnakooslus on väga vana, siis see õilistub ja kattub paatinaga, selliseid lõhnu võib tunda muuseumides. Tork märkis endamisi, et erksama haistmismeelega, mis võimaldanuks asja lähemalt uurida, polnud ta siia enam ammu sattunud. Niigi käändusid noore mehe teed sellesse majja viimasel ajal harva – peamiselt siis, kui kõht oli tühi.

Maja oli ehitatud küllap enne esimest ilmasõda. See oli laiatrepiline, kõrgete lagedega, kuid liftita elamu, mille ülemisele korrusele ronimine võiks

silma veresoonega

tähendada palverännakut. Tork ei tundnud tõmmet sakraalseteks riitusteks, ometi tuli ta siia harilikult siis, kui adus vajadust ennast pärast ülemäära tormilist ööd karistada. Või mis karistada! Tihti valime endale karistuseks mõne iseenesest meeldiva tegevuse, millele igapäevasaginas pole saanud mahti mõelda. Kergelt kahjustatud füüsis tekitas Torgis tungi igavikumõtete poole, kaks ülakorrusel pesitsevat vanainimest meeldisid talle – ja selline irratsionaalne sümpaatia tähendas kindlasti sammu kõiksuse mõjuväljade suunas.

Nagu seda tihti juhtus, oli Saaruti ja Emma korteriuks pärani. Pikk hämar esik viis elupaiga südamesse, XXL-mõõtu toauksed mõtlesid kinnisui oma uksemõtteid. Seintest sisse imbunud helid olid pehmes vaibas juba ammu tolmuks sumbunud; siatänna oli unustatud kaste õuntega, millest levis lapsepõlve suvelõhna. Vaip ise võis olla majaga ühe-ealine, kunagi vist saalimõõtu, nüüd aga lõigatud parajalt koridorilaiuseks. Vaiba kulunud kohtade ümber oli veetud valged kriidiringid, nendele aga asetatud potid kaktustega. Paraku polnud taimed suutnud pimedas ellu jääda.

Koridori lõpust paistis valgust. Saarut toimetas akvaariumikaladega.

"Maigutate? Maigutate! Kõik olete ilusasti alles. Pole teil ei perekonda, ei riiki, ei au ega uhkust. Ega ka mingit tahtmist moodustada kogukonda, kus üks oleks teisest tähtsam ja kolmas oleneks neljandast. Vaatamata sellele, et te elate ninapidi koos. Keegi ei tee teisest välja, igaüks saalib ringi nii, nagu oleks kogu akvaarium tema päralt. Isegi oma seksuaalsuhteid ajate anonüümselt, vastaspoolt ihuliselt puudutamata. Teie armueritused mängivad oma müsteeriumit omapäi teie kehast eemal, mõne nimetu liivatera varjus, mille asukohagi olete ammu unustanud. Te ei saa eales teada, kes oli teie väljavalitu. Täpselt samamoodi toimivad targad mehed – lase-

silma veresoonega

vad sõna lendu, unustavad ära ega huvitu eales, mida see kõike kokku keerab.”

Tork mõistis, et tegelikult oli teda märgatud, ta istus toolile ukse kõrval.

Saaruti akadeemiline ringisaalimine lõppes paari aasta eest: talle suruti pihku kalligraafiline aukiri, tehti emeerituseks ja saadeti koju dotseerima kõiguseoojaseid akvaariumiasukaid. Püsisoojaste studioosustega olid asjad ühel pool. Kuid juurdunud professorinipp – tajuda seljaga eksimatult, mis auditooriumis käsil – polnud kuhugi kadunud. Nii peilis tema hommikumantlis turi välja tuppa astuva Emma.

“Mis sa arvad, kui ma sureksin äkki maha?” küsis Saarut pead pööramata.

“Kas sa siis veel polegi? Muide, surra saab vaid see, kes on elus.”

Vananedes kaotavad sugulussuhted tähenduse. Kui inimesed on eluõhtuks kokku jäänud, on juba täiesti ükskõik, miks nad seda on teinud. Vanade inimeste kohta on nagu imelik öelda õde-venda, kuid seda nad olid. Nad olid selles majas pesitsenud vist aegade algusest saati; enamik majarahvast pidas neid vanaks abielupaariks. Nendel harvadel hetkedel, kui nendega üldse kokku puututi, kutsuti vanatüdrukust Emmat puhtsüdamlikult proua Saarutiks. Asjaosalised ise sellist perekonnasuhete sassiajamist ei märganud, ega oleks vist ka märkamise puhul sellest välja teinud.

Ilmselt oli ka Emma Torki silmanud, kuid tal polnud kombeks igale tühjale-tähjale reageerida.

“Tõmba küünarnukid koomale,” ütles ta Saarutile. “Ma tõin sulle kohvi.”

“Sa puudutasid vägagi huvitavat probleemi” – Saarutil oli tegelikult ükskõik, milline arutlusaine talle läbinärimiseks ette tõsteti. “Vaid see, kes on elus, saab surra. Kui mul oli veel viitsimist päeviti kohvikus käia, jälgisin läbi vitriinakna möödakõn-

divaid tudengeid. Nead omakorda vaatasid mind. Või arvata, et nad suhtusid minusse kui laipa. Pildudest paistis. Meie dekaan, kellel oli kombeks minu lauda istuda, pidas mind täiesti elavaks, kusjuures minul oli tõsiseid kahtlusi tema elususe osas. Isand Tutanhamoni muumiat teab iga vastutulija, peletis toimib laitmatult tänapäevani – mida aga kahjuks ei saa öelda enamiku elusate ringikõndijate kohta. Kes on siis elus, kes surnud? Või õigemini – mis elu see on?”

Mängureeglid nõudsid nüüd Torgi sekkumist.

“Pean platsikohtunikuna vilistama Emmale õiguse. Ma käin siin teie juures nagu surnuaial austust avaldamas.”

“Vaat kus rõõm – tulid onu ja tädi austama! Kus siis leinapärg on?” vastas Emma.

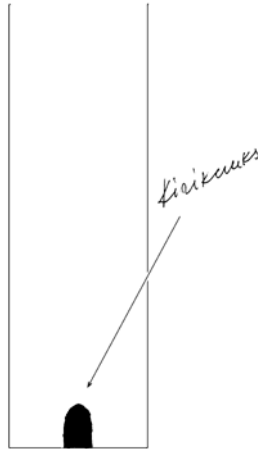
Keset Saaruti tuba, just seal, kus pidanuks olema kõndimise koht, kõrgus kirikutornina postament, vaas tipus. Nagu alati, jäi see Torgile jalgu. Kaarjat trajektoori, millega vaas alustas teekonda pörandi poole, oleks võinud isegi kauniks nimetada, kuid Tork tegi kainet meest meenutava liigutuse ja asetas kukkiva amfora oma kohale tagasi.

“Milleks on sul vaja nii palju hauamonumente? Kas ühest ei jätku?” Sõnadel oli selles majas komme kõlksuda pingpongipallidena seinast teise, kõik kohad olid nende jälgi täis. “Nii palju” pörkus vastu tammist kirjutuslauda, riivas pronkshaarmetega lambikuplit, sumbus kardinasse, pudenes maha, hüples paar korda pörandal ja veeres nurka.

Tork oli veel paras tatikas, kui ta koos isaga rappus tolmu täis Moskvišis pikki tulikuumi kruusamaanteid, sihiks puude ja väljade tagant paistma hakkavad kirikutornid. Lähenedes kasvasid puud suuremaks, neist hakkas levima jahedat ja torn kadus lopsakate kastanite taha. Et tornikukke

silma veresoonega

uesti näha, tuli puude alt läbi minna ja pea kuklasse ajada. Liikuvate rümpilvede taustal tundus torniteravik tasakaalu kaotavat ning ähvardas kaela kukkuda. Tork vaatas seda seni, kuni ka ise enam hästi püsti ei seisnud.

Kirik

Päikeselõõsast valgel kirikuseinal eraldus vulvana (selle peale tuli ta hiljem) sissepääs jahedasse hämarusse; Tork tundis sabakondist kuklani tõusvat judinat – sama tunne kordus, kui ta vähe suuremana sai puukuuris esimest korda plika käte vahele. Ta ristles sammaste vahel, jäi äkki seisma madala lukustatud ukse ees. Tork puudutas ettevaatlikult kivipiitu, mis olid krobedad nagu ürglooma reied, ta kujutles raskeid samme, millega loom võinuks eemalduda. Küllap pärast valvaja lahkumist oleks ka uks kriginal avanenud. Või oli ta seda avanemist jäänudki ootama?

silma veresoonega

Reisi kõrgpunktiks oli järgnev jalutuskäik surnuaias. Hämarus kõrgete puude vahel oli äkki soe, külmad polnud ka ristid, neil värelesid päikeselaigud. Isa veeris ebahariliku kujuga tähti ning tegi tehteid sünni- ja surmakuupäevadega. Oleks nagu mingi tundmatu rahvas ennast siia asustanud, polnud neil omavahelisi tülisid ega eales ka teist kogu olnud. Tork vaatas surnuaia sakstenurgas poleeritud mustale graniidile langenud kastaniõisi. Ta korjas need pihku. Äkki nihkus päikesesoojale kivipinnale tornitipu vari. Tork püüdis väikeste sammudega varju libisemisega kaasa liikuda. Aega selleks jätkus – isa oli läinud pastoriga käärkambrisse juttu ajama.

Surnuaiad olid paigad, kus aeg seiskus.

Tork võttis taas vaasi kätte. Nagu kilukarbile oli selle krakleepinnale joonistatud Tallinna siluett kammipiidena turris kirikutornidega. Neid ümbritses lendlema graveeritud pael: "Kallile kolleegile hetkel, mil aeg on seiskunud teda austama."

"Tuhka siia urni pole veel pandud," nentis ta.

Siiski oli vaasis paar kustunud sigaretikoni.

Saarut ei teinud kuulmagi. Ta sõi võileiba. Hammustas suutäie, pistis järelejäänu kirjutuslaua laekasse ja lükkas selle eepilise kolksuga kinni.

Päris ammu – alles tund või paar tagasi – oli Torgile (või mõnele tema sõbrale?) pähe tulnud seletamatu mõte. Hommikul peolt tulles olid nad keeranud Kadriorgu, kutid olid üritanud ronida Kreutzwaldi samba otsa, et sealt tool maha tõsta. Pronksmees oli õlale roninud friigi sõrmenipsuga minema lükanud. Tool oli samasugune nagu Saaruti istumise all.

"Ja tooli oled sa pätsanud Kadrioru Kreutzwaldilt!"

Saarut istus täpselt lauluisa poosis; ta silitas tuhvlininaga kirjutuslaua lõvipäid. Laud oli raskelt täis nikerdatud ja moodustas koos professoriga

silma veresoonega

täiesti reaalse kuuejalgse olendi. Ennastimetlevad tammepuised akantuselehed ronisid vanahärra otsaesisele, sooned meeukohtadel olid niigi kangesti viinamarjaväätide moodi.

Torgi silme ette kerkis taas pilt lapsepõlvest. Vaid paaril südasuvisel päeval ulatas päike üle vastasmaja katuse riivama Saaruti kirjutuslaua nurka. Ta tiirutas joosta ümber laua, ringi ringi järel aina kiiremini. Päikesepaistest sukeldus ta tihkesse varju, seal valvasid ähvardavalt lokkispäised tammepuust lõvipead. Kiiresti püüdis ta jõuda uuesti valgusse.

Lahtuv alkohol kängus pisitigeduseks. "Vaheet pole," kuulutas ta lauda jõllitades. "Laekad nagu hauakambrid; paberipatakad täpselt nagu kuivanud muumiad – kõik tolmu täis ja risti-rästi nõõridega kinni seotud. Viimselpäeval tuleb neil ülestõusmisega raskusi – kes neid meremehesõlmi lahti saab! Ma olen neid näinud. Ükskord otsisin sealt raha."

"Kas leidsid?" tundis Emma huvi.

"Tema juba rahaohvreid kadunukestele kaasa ei pane. Söögiõhvreid küll – ma leidsin paar poolsöödud võileiba."

"Kas sõid ära?"

Saarut aga sekkus juttu, nagu oleks tegu tavapärase teadusliku väitlusega: "Hallidest aegadest peale on söögiõhvreid kasutatud selleks, et nuumata preestrite näljaseid manulisi. Võin sulle praegugi pakkuda. Kuid sinu märkus käsikirjade kohta on õige – need on tõesti rääma läinud. Aga kasigu nad ennast ise! Tekst on kah inimene. Kui mõnest sõnast on elulooma, siis läheb see omapäi laia maailma ja pole meil vaja enam tema peput pühkida. Vahest me kuuleme, mis tükke ta seal teeb – tuleb kusagilt mõni kiitusekiri. Või vastupidi – vaaditais soppa. Kuid juhtub ka, et ta poeb laekanurka, kaabib tolmu peale ja keeldub pistmast nina sellesse tobedasse maailma. Mida sina tema

silm veresoonega

asemel teeksid? Muide, ka vana aja erakud tavat-
sesid elada krüptides. Kas sa usud ülestõusmisse?”

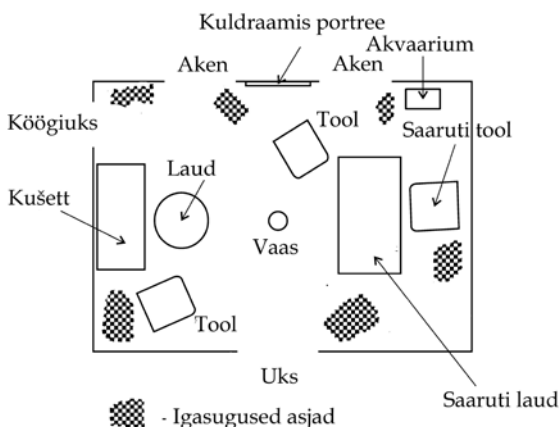
“Kallis tädi, sees kõrbeeb, ehk pakuksid tassikese
kohvi!” Torgile aitas.

Nad hakkasid liikuma köögi poole, Tork embas
õrnalt tädi.

“Saarut on lihtsalt võimatu. Kui talle midagi
öelda, siis ei toimi ta nagu normaalne inimene. Ma
võiksin talle öelda “pede”, tema aga hakkab arut-
lema selle väite tõesuse üle. Ma ei saa teda kuidagi
vihastama panna. Iga teine oleks mu pea selle
vaasiga puruks löönud. Miks ta just minuga sedaviisi
käitub?”

“Ära ikka nii kindel ole!” porises Saarut omaette.

Saaruti kabinetti sisenedes võis näha kahte kõr-
get akent. Neist polnud aga suurt asja, sest tänava
vastaspoolel kõrguv umbne tulemüür sulges välja-
vaate ja suretas valguse.

Saaruti tuba

silma veresoonega

Akende vahel rippus kuldse raamis meheportree, piisavalt tume, et isegi akendest kumav aher vastuvalgus suutis segada selle vaatamist. Pildi teljel, toa keskpunktis, seisis juba mainitud postament vaasiga. Paremal, jällegi vaasi teljel, oli Saaruti kirjutuslaud oma nikerdatud kapiteelide ja friisidega. Laua taga istudes võis Saarut vaadata vaasi, vahest ainult pidi pead natuke kuklasse kallutama. Laud oli paika pandud tavapäraseid sisustamis põhimõtteid eirates – valgus akendest paistis paremalt, nii et kirjutavast käest langes tekstile vari. Saarut ei pidanud seda oluliseks, sest sellisel paigutusel oli tema jaoks olemuslik tähendus. Saarut arutles nõnda: euroopalikus kultuuris kasutatakse vasakult paremale kulgevat kirjaviisi, sellega harjunud inimese pilgu liikumissuund, ükskõik millist asja ta ka ei vaateleks, on eelistatult samasuunaline. Nii võis oodata, et uksest sisenenu, kelle pilk peatub vaasil, laseb selle järgnevalt libiseda paremale, märgates siis kirjutuslauda. Saarut uskus, et taoline järgnevus toob kõige paremini esile selle mööblieseme vaieldamatud väärtused.

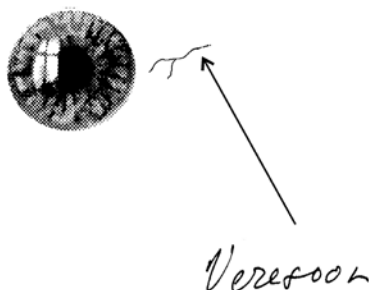
Tuba oli mõõdukalt tolmunud. Vahel hommikuti pidi Saarut põrandalt korjama paberilehti, mis ei tea kuidas olid öösel laegastest välja pääsenud.

“Kas sa usud ülestõusmisse?” kordas Saarut oma nädalatagust küsimust.

Tork uuris parajasti akendevahelist portreed. Ta kissitas vastu valgust silmi, et paremini näha tumenenud maalipinnast eralduvat kaabuserva ja selle all mustavaid silmi. Kui pilt tervikuna oli maalitud laia hoogsa pintsliaga, siis silmad olid kujutatud ülimalt täpselt, võis näha isegi vaevumärgatavat veresoont silmavalgel.

silm veresoonega

Mida näeb silm, kui ta on maalitud?

Silm veresoonega

"Kas see pilt tõuseb üles? Mis tal veel tõusta, ta siin niigi kõige elavam olend."

"Ega sa ometi ei taha, et ma Saarutile eluvaimu sisse puhaksin?" küsis Emma. "Mis siis sinust saaks?"

"Lapsepõlves vaatasin seda nagu vahest tundide kaupa. Uskusin, et ta on kambamees ja oleks vaid itsitanud, kui ma sidusin kassi sabapidi naabri auto taha. "Tundmatu mehe portree"! Pole ta ikka veel endale nime leidnud!"

"Kulla õepoeg – nimed tänapäeval aina tulevad ja lähevad, vaata ringi, kõik kohad on neid täis ja üha uusi mõeldakse juurde. Pole neist enamikust mingit tolku! Saarup võiks ka oma kaladele nimed panna, ega nad selle pärast veel vähem ühenäolised oleks. Kes olen mina: Carmelita-Catalina-Calerina-Consuela-Dominga-Dulcea-Edita-Emma-Esmeralda-Esperanza-Estralita-Floramaria-Gabriela-Grazia-Inocensia-Juanita-Madrona-Mariposa-Paloma-Presenda-Ramona-Senelda-Soledad-Teresa-Ventana-Xsalvadora-Zavie-

silm veresoonega

ra! Või tahad veel mõne nime juurde? Korda, mis minu nimi oli?"

"Üks Emma nägudest: tähendamissõnad. Ma tean, et sul on sada nägu ja igal näol oma nimi."

Tork jätkas:

"Lausa haige lugu: pärast neid lapsepõlve vahtimisi ei saanud ma sellest silmasoonega näost enam lahti. Praegugi näen teda tihti siin-seal istumas ja drinki imemas."

"Küllap ta noogutab kiitvalt iga sinu paarituspartneri peale?" küsis Emma mesimagusalt. "See ju nii tore!"

"Ma ei viitsi teda pidevalt jälgida."

Kui Tork järgmine kord Saaruti poole tuli, oli juba hiline tund ja pererahvas magas. Kirjutuslaua laegastest kostus kummalist naginat. Tork võttis kapist Emma pihlakalikööri, viskus diivanile ja uinus. Hommikul ajas silmaluugid lahti, maganud oli ta täies riides, ainult kingad olid korralikult vaasipostamendi kõrval – ilmselt oli Emmale hoolitsemishoog peale tulnud. Või olid Saaruti paberid käinud asja uurimas. Tork sai ühe kinga jalga ja jäi nõutult istuma. Ta ei suutnud välja mõelda, kuhu minna, kõik võimalused tundusid võrdselt vastikud.

Saarut toimetas akvaariumi juures. Siis kostusid ettevaatlikud sammud ja keegi sisenes.

"Vabandage, aga teil oli uks lahti. Ma pidin vist täna hommikul siia tulema?"

"Kalakene!" hüüatas Saarut.

"Kuidas palun?"

"Teie siis oletegi see magistrant, kes huvitub..."

"Tegelikult..."

"Aga istuge! Soovite ehk võileiba? Teie uurimuse teema oli..."

"Kuulge..."

"Ah jätame selle praegu! Parem ajame vabas vormis juttu. Kas teile kalad meeldivad? Väikesed kalad? Suured kalad?" Saarutit häiris, et tema kalakeste seltskonda oli tunginud higist lõhnav püsi-soojane.

"Ma ei tea, ma tavaliselt ei pööra tähelepanu, kas tükki taldrikul on lõigatud väikese või suure isendi küljest."

"Kahetsusväärne! Ka akadeemiline dissertatsioon, mis näib teil meeles mõlkuvat, on teatavas mõttes taldrikule serveeritud roog. Lambaragu, vasikašnitsel... Mida valid?" Saarut jäi ootama, mida Taavet – sest nii oli noormehe nimi – ütleb, kuid vastust saamata pidas paremaks ise jätkata. "Sa pead jälgima, et praadimistemperatuur oleks õige, tingimata peab olema sobiv garneering, sinna juurde asetatakse noad-kahvlid ning laudaistujalt eeldatakse oskust neid käsitseda. Kas tead, kes on see, keda süüakse tükkaaval?"

Ja jällegi ootamata vastust Saarut jätkas:

"See on juhendaja, peenemalt öeldult mentor. Kuigi sellel on tavaliselt paks nahk ja ilmselt ka tuim liha. Ikka peatükist peatükini ja viimane amps tehakse siis, kui pitsatid on diplomis ja teejuhti pole enam vaja."

"Las poisid ütleb ka sõna sekka!" Tork oli hajevil, ta tundis igavust ja kuulas seetõttu jutuajamist vaid poole kõrvaga. Nii paljudest ta märkas, et poisid häält polnud enam tükki aega kuulda.

Torgi meelde kerkis adrulõhnaline päev, mil suvi oli lõppemas, kuid ootamatult jälle täis jõudu ja tagasi. Merevesi, mis vinduma jäänud vihmade aegu oli jõudnud suvesaastast puhtaks – ja külmaks – settida, plinkis päikeses nagu ei kunagi varem. Supelranna keskele oli rammitud neli posti, nendele naelutatud toekatest plankudest platvorm. Tork oli

silma veresoonega

põse surunud vastu krobelineks tuuldunud laudu, väikesed mustad sipelgad sõelusid tema silme ees. Kroomitud metalltorudest tooli, mille sinisel puldaneljatoel ilutses valge kaardkiri

Uppujapääste

oli ta lükanud poodiumi servale. Kui sipelgas teist korda üle otsaesise jooksis, ajas Tork ennast istuli. Ta võttis binokli ja suunas kontrolliva pilgu rannale. Kui libistada binoklit kiiresti edasi-tagasi üle inimese hulga, siis tekib kerge peapööritus. Tork õõtsutas pikksilma ja märkas, et nii saab laksu üpris mõnusalt kätte.

Kolm näitsikut möödus. Sedapuhku ei astunud nad ligi, piirdusid vaid käeviipega.

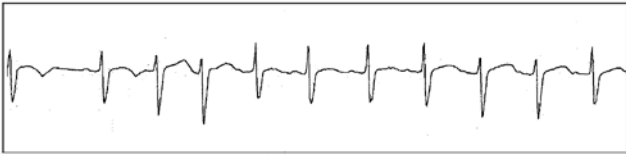
“Kurat!” mõtles Tork. “Mul on siiber ilusatest tüdrukutest.”

Torgi paarimees Sal, kes lesis poodiumi all vilus, vilistas. Tüdrukud pöördusid ümber ja jäid ootavalt seisma.

Tork keeras teise külje ja jäi tukkuma.

Tork nägi unes, et ta kõnnib jälle piki Saaruti korteri esikut. Uksi oli veelgi rohkem; Tork imestas, miks on need küll alati hoolikalt suletud, samas kui välisuks unustatakse pidevalt valla. Siiski oli üks uks paakil, selle taga mürtsusid trummid ja pasunad „Porilaste marssi”. Tork sisenes. Keset väikest tuba seisis ratastool, selle küljes varras tilgutiga ja igasugused juhtmed ja voolikud. Kõrvalasuval laual asetsesid kõverjooni tuksuvad kuvarid ja tabelit tippiv printer. Nendest riistadest saidki orkestrihelid alguse.

silma veresoonega

Kuvaripilt

Nüüd alles märkas Tork, et toolis istus Saarut. Tork küsis:

“Kas sa hakkad surema?”

“Mulle meeldiks sellest mõelda,” vastas Saarut. “Kas sa oled mõistnud üksildase mõtiskluse võlu? See on kunst, mida tuleb omandada ja suuta endas säilitada. Parimaks paigaks mõtisklustele on seisund olematuse ja olemasolu piiril, seda see tool pakub. Aga kaua sa jõuad selles viibida! Praeguseks on mul kõrini. Tõtt-õelda ma ostsingi need voolikud ja värgid vaid selleks, et eraldada tüütust argiõhustikust. Kuid nad soonivad sisse. Selleks korraks aitab.”

Saarut väljus uksest. Tool hakkas tuba mööda edasi-tagasi veerema, Tork püüdis sellest kinni haarata.

“Sa junga ole ettevaatlikum!” ütles Sal ja tõstis allakukkunud kokkupandava metalltooli poodiumile tagasi.

Tork jäi kuulama mingit ebamäärast kisa, siis nägi joostes lähenevat ja kätega vehkivat poisikest. Ta vaatas binoklist. Lapsuke jooksis ja jooksis, aga lähemale ei jõudnud. Koos Saliga lükkasid nad kummipaadi vette ja ta tõmbas mootori käima. Kisa ja heledahäälsed karjed muutusid tugevamaks, kitsa neemetipu taga kaklesid kaks rinnuni vees tüdrukut, püüdes suruda teineteise pead vee alla. Tork ja Sal haarasid kumbki ühe rabeleva ja küünistava meri-

silma veresoonega

neitsi sülle ja kandsid kaldale, andsid seal laksu tagumikule ja saatsid eri suundadesse jooksu. Torgi silma kinnistusid rannaliiva jäänud märjad jalajäljed.

Tüdruku jäljed rannaliival

Tork raputas pead ja märkas, et tegelikult istub ta ikka veel Saaruti juures. Keset tuba tammus jalalt jalale Taavet – polnud ta veel täinud istuda.

Saarut oli vastumeelsusest võõra suhtes üle saanud, ta tundis koguni heldimust külalise väikesest kasvust, see päädis sooviga Taavet kaitse alla võtta ja omaks teha. Saaruti käsi tegi liigutuse, mis ebamääraselt meenutas võrku heitvat kalameest.

“Kas tahad, et sulle näidataks teed? Teed kuhu?”

“Ma tahaksin oma asjad valmis saada...”

“Kõik asjad jäävad ikka pooleli. Ja mitte ainult minul.” Saarut jäi hetkeks mõtlema laegastes kollectavale paberilasule. Virna pealmisele lehele olid jäädvustunud võileival talitanud hiire rasvased varbajäljed. “Võime küll teatava lähendina väita,” ütles

silm veresoonega

ta, "et valmis saanud asjad on nagu rajad, mis säilitavad meie jalajälgi."

Taavet hakkas närvi minema. Saaruti toas valitises korralagedus, Taaveti väikeses toas olid purgid ilusasti riiulil reas, kõigil sildid küljes. MANNA. RAHA-TÄHED. PUIDUKRUVID. Järsku midagi juhtus. Riiul kukkus ümber, polnud enam kaitsvaid seinu ega purke; mannakuhil oli valgunud põrandale, sellest turritasid kortsus rahapaberid, kruvid otsapidi sees.

Purgid

Saarut rääkis ikka veel midagi, kuid tema häälgargnes Taavetini jõudmata kahte lehte, üks haru tiirutas korraks ümber vaasi, põrkus seintel, ühines taas teisega, kuid paraku valesti hambudes. Sõnumit polnud enam mõista. Taavet ei teadnud, et kuningate, prohvetite ja loitsijate puhul tulebki jälgida eeskätt häälekõla, nende sõnadest pole enamasti tähendust. Taavet sirutas tahtmatult käed välja, nagu otsides seinu pimedas koridoris. Hiir väljus Saaruti püksisäärest ja lipsas Taaveti põue.

Saaruti pilk oli kui majesteetlik tõusulaine, tal oli kuningakroon peas. Taavet muutus kaitsetuks ja usaldavaks, teda valdas ebamäärane tarve lahti

riietuda. Kuid ta kogus ennast ning küsis rõhutatult iroonilisel häälel:

"Kas te alati targutate?"

Märkamatault tuppa ilmunud Emma asetas käe noormehe pealaele.

"Vabandage, kes te olete?" ehmus Taavet.

"*I am a Queen*. Milliseks võiksin sind kujundada? Sa kappasid siia kaugelt äärealalt, silmad hiilgusest pimestatud, peas jultunud soovid. Ma võiksin kinkida sulle oma soosingu. Kes teab? ... Tegelikult on hea, et ma pole kuninganna," ütles ta Saarutile, "ma peaksin siis laskma sinul pea maha raiuda. Kuid meil on kõik kohad niigi koli täis, kuhu ma selle pea veel paneksin!"

Oskamata selle peale midagi kosta hakkas Taavet ringi vaatama, tema pilk jäi peatuma portreel.

"Kes see on?"

"See on üks inimene," vastas Saarut.

"Harva kohtab portreed, millel oleksid nii elavad silmad."

"See on suur inimene, sellest ka silmad elavad – ja on natuke suuremad kui tavaliselt." Saaruti võlts-hammaste vahel muutusid kõik konsonandid ühesuguseks.

"Ma pole seda nägu kusagil näinud. See, mis te räägite, on ülimalt intriigeriv. Millepoolest on ta suur?"

"Lihtsalt on. Võib-olla suurim, kes siinmail kunagi elanud." Saarut läks sellest jutust nähtavalt närvi. "Milline tüütus! Kust mina tean!" Kuid ta kogus ennast siiski: "Kui olla suur, kas siis on veel tähtis, mille poolest? Igasugune täpsustus on vaid piirang, mis vähendab suurust. Õelda: suur riigimees, suur humanist, suur sul, suurt kasvu – need kõik on vaid suuruse erijuhud, mis jätavad võimaluse olla väike kõigi teiste mõõtude järgi. Tema on lihtsalt suur."

“Kuid tal peab olema ka nimi?”

“Nimi... nimi!” Saaruti käed sebisid laual, otsekui lootes leida nime kohvitassi alt või pliatsite vahelt. Tema pilk peatus ajalehel, selle esiküljelt vaatas vastu laialõualine mehenägu. “Kinnisvaraferist Kukerpuu” oli seal suurte tähtedega kirjas. “Ütleme, et Kukerpuu!” kuulutas Saarut. “Suur Kukerpuu! Suurtel meestel on omad veidrused, mõni eelistab tegutseda inkognito. Mida ta on teinud? Kõike! Kõigel, mida näed ümberringi, on tema käsi küljes olnud. Ta on Alusepanija ja Täideviija.”

“Kuidas te ütlesite?”

“Alusepanija ja Täideviija. Sa ei märka, kuid SEE MEES seisab alati sinu selja taga.”

Nüüd viskas Emmal sellest mängust üle. “Lõpeta ära!”

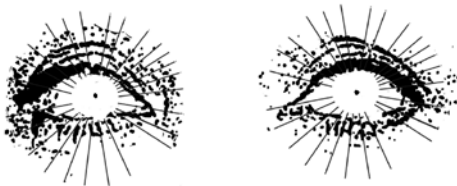
“Olgu siis pealegi, aitab naljast!” ohkas Saarut. “Võta vabalt! Tundmatu on meie jaoks alati suur. On ju nõnda, et kõigest, mis keerleb meie ümber, tunneme vaid kübemeid. Kõik ülejäänud on Suur Tundmatu, see mähhib meid endasse ja tungib oma kombitsatega ka sellesse piskusse, mida teame – mida rohkem edasi, seda tugevamini ta meid pigistab. Tundmatu on kõige Algas ja Ots, tema kehtestab mängureeglid. Mis on selle tundmatu nimi? Mis on mehe nimi sellel pildil? Konks on selles, et tal polegi nime. Ta ongi saladus ja minu jaoks kehastab ta tundmatut, mis peitub minus eneses. Tahaks loota, et ka sinus. Pea seda meeles!”

Kuid oli juba hilja. Taaveti silmad hiilgasid. Maa-ilmal saab aeg-ajalt keegi ikka nägijaks. Ja siis ta enam ei kuule. Taaveti kõrvad lukustusid ja pilk nägi vaid seda, mis tegelikult oligi tema jaoks varutud. Ta nägi maailma, kus äkki oli kõik teisiti kui varem. Kukerpuu tumedad silmad veeresid keeglipallidena mööda tema ajusagaraid, paisates jalust väärtuse kaotanud eelse päeva käibetõdesid. Veresoon surkis

silm veresoonega

terava orana mäluladestustes, seal ärkas kolm kihti. Esiteks – HÕBEDASE TURVISEGA RÜÜTEL, kellest ta õrnas lapseas oli unistanud. Teiseks – BATMAN. Kolmandaks – õhtud, mil ta süütas tule ja lõikas ajalehtedest välja teateid VABAMÜÜRLIKEST SUURMEISTRITEST JA HIIDKORPORATSIOONIDE VARJATUD NIIDITÕMBAJATEST. Kukerpuu kandis äkki hõbedast kiivrit, tal oli üll Batmani rüü ja ta resideeris pilvelõhkuja ülemise korruse salakabinetis. Taavet ei kuulnud enam, mis talle räägiti, sest ta oli saanud osaliseks.

Taavet uskus.

Taaveti silmad hiilgasid

“Vabandage, ma pean minema!” ütles ta katkeval häälel.

Tegelikult polnudki Taavet magistrant, keda Saarut ootas. Magistrant oli sõitnud Rakverre ja tutvunud seal ühe kioskimüüja-tüdrukuga. See keeras oma putka lukku, kuid unustas võtme tööandjale ära anda ja nii nad sõitsid Otepääle grillfestile. Taavet aga oli žurnalistikatudeng, kes teenis lisaraha gaasimontöörina ja oli tulnud Emma gaasipliiti kontrollima. Taavetil olid suhted pea kõikides toimetustes.

“Kust sa selle Kukerpuu võtsid?” küsis Emma. “Vaene poiss, miks sa temaga niiviisi tegid!”

silm veresoonega

"Emma nägu number kakskümmend kuus – Xsalvadora. Saaruti südametunnistus," tähendas Tork.

"Poiss soovis kuulda midagi erakordset. Ma ei saanud talle pettumust valmistada. Mäletan, kui mina samas vanuses alustasin uuringut – mis nende nimi nüüd oligi? – ja pärast selgus, et neid pole olemas..."

"Nii et temal seisab see kogemus ees?"

"See valejälgedel jooksmine oli õigupoolest kau-
neim, mis mul elus juhtunud. Ma olin erilises elekt-
riseeritud seisundis, tänu sellele märkasingi Lyd."

"Sa ei suuda ikka veel unustada?"

Saarut oli jäänud üksinda. Ta astus akvaariumi juurde ja hakkas valju häälega kõnelema:

"Teie juba nime endale ei taha, milleks see teile. Te ei tunne mingit vajadust eristuda kogu sellest karjast, mis teie ümber õiendab. Soov olla isevärki, kanda nime tähendab siiski mingisugust, kas või nõrka huvi selle vastu, kellest soovitakse erineda. Meil käib see nõnda: A tahab olla teistsugune kui B, aga tahab seda ainult tänu painajalikule hirmule, et äkki C loeb teda B-ga ühesuguseks. Tegelikult teeb ta sellega nii B kui ka C enda jaoks kuradima tähtsaks. Kurv öelda, kuid tihti on see ka ainus põhjus, miks ta B ja C vastu üldse huvi tunneb. Muidu liigume täpselt samuti nagu akvaariumiseltskond. Kui mõni olend pakubki teile või meile pinget, siis vast see, kes meid ära sööb. Või keda ise sööme. Puhha kulinaarne värk! Ühistegevus ilmneb teil ainult paanika puhul – siis panete kõik ühes suunas minema. Nagu meiegi. Ma ei ütleks, et te mulle meeldite, kuid teid on põnev vaadelda. Kogu maailm tahab muutuda akvaariumiks – õnneks seni küll vaid vahelduva eduga."

Saarut deklameeris:

silm veresoonega

"Fools had ne'er less wit in a year;
For wise men are grown foppish,
They know not how their wits to wear,
Their manners are so apish."¹

Ja et kalad mõistaksid, lisas ta: "Shakespeare. Kuningas Leari narr."

Ma võtsin asja ette põhjalikult, tungisin Torgi kaitstud privaatanndmetesse, sain teada tema isikukoodi, ülikooli raamatukogu lugejapileti numbri ning vaatasin tema ravikaarti perearsti kartoteegis – kus tegelikult polnud midagi kirjas. Mulle öeldi, et temaga sai alati pulli, kuid rääkijad olid isegi hämmastunud, kui nad ei suutnud täpsustada, milles see pull seisnes. Tal olevat olnud laialt tüdrukuid, kuid ühegagi neist ei õnnestunud mul kohtuda. Üks ütles: "Ah see räppar!", teine lisas: "Kes ei räpi." Tõepoolest liikus ta mõnda aega koos mingi hip-hop-pundiga, mulle sattus koguni kätte singel, kus ta hüüab korraks sekka "Yo, kas oled valmis, ma võtan su ette!", kuid see oli vist ka kõik. Ta ajas rõnga kõrva, pea paljaks ja kasvatas tuti lõua otsa, kuid põhiliselt klõbistas semude jaoks klahvidel ühte-teist arvutivärki. Ja pani pidu. Ükskord varasel hommikutunnil, kui Tork seadis sammud garaaži poole, kus poisid koos käisid, juhtus midagi imelikku. Oli udune oktoobriilm ja sihtkohale lähenedes kuulis Tork kummalist mörinat, udust ilmus nähtavale mustav kuju.

¹ Aeg narridel nüüd pole hea,
neid targad asendavad;
kuis kanda oidu, nad ei tea
ja albid on neil tavad.

W. Shakespeare, "King Lear", 1. vaatus, 3. stseen. Georg Meri tõlge.

silma veresoonega

Torgi silma jäi pikk ülamokk ja mitmekümne sentimeetri pikkune rastapatsine lõuahabe – see oli ei tea kuidas eeslinna eksinud põder.

Põde lõuahabe

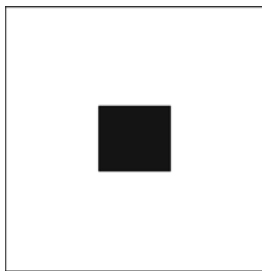
Loomade teed on mõnikord veelgi kummalisemad kui inimeste omad, kuid Tork uskus esimesest pilgust, et see kohtumine oli ette määratud. Mõnda aega seisis nad vastastikku ja vaatasid hämmeldunult teineteist, siis hüppas loom maad värisema pannes kõrvale ja sörkis minema. Tork pöördus ringi ja ei tulnud enam kunagi tagasi. Pärast tõi ta põhjuseks, et vihma sadas, ei muud. Ta ajas habeme maha, kuid rõnga kõrvalestas siiski säilitas; kui ta aga ennast Saaruti trepist üles vinnas, olid tal hargjased uuesti pähe kasvamas. Teda on peetud veel juuratudengiks, pitsaküpsetajaks, klubiloomaks, Elisa esinduse müügimeheks, vetelpäästjaks. Sellest oli aga juba juttu.

silma veresoonega

„Saarut küsis: „Kuule, kas Tork on endal juuksed maha ajanud?“

„Ei, ta on hakanud neid pähe kasvatama,“ vastas Emma.

Tärgavate juustega Tork istus oma töökoha peldikus. Tavaliselt ta rõivastele tähelepanu ei pööranud, nüüd aga kandis halli ülikonda ja lipsu. Suvi oli läbi ja Uppujapääste oli ta üle toonud oma kesk-kontorisse. Peldik oli kitsuke ja Tork pidi istuma külitsi, et õlad külgeinte vahele ära mahuksid. Mingid inimesed käisid väljastpoolt ust lõgistamas, kuid Tork ei pööranud neile tähelepanu. Ta mõtles. Torgi tähelepanu köitis lae all asuv ventilatsiooniava. Ta tõusis ja lendas sealtkaudu välja.

Ventilatsiooniava

Ta nägi aknast väljaküünitavat ja rusikatega vehkivat PR-referenti. „Teateid avalikkusele ei anta ebamäärastes kehaasendites!“ karjus see. Tork laperdas tiibadega, talle meenus tüdruk, kelle ta oli merest välja tirinud ja kelle küünejäljed tema kaelal ja rinnalihastel ikka veel tulitasid. Tork tegi ringi ja –

silm veresoonega

ilma et midagi oleks juhtunud – sisenes uuesti sein-nas olevasse ventilatsiooniasse. Ta väljus rahulikult peldikust, istus oma laua taha, märkas, et tööpäev on läbi, ja lahkus majast.

Kui Tork hommikul ärkas, oli ta millegipärast jälle Saaruti juures. Saarut istus juba omal kohal, sirutas käe välja ja keeras raadio mängima. Tal oli roheline vilkuva silmaga ja pähklipuust poleeritud nurkadega sõjajaelne Philipsi lampraadio. Kuidas need lambid ikka veel töötasid, jäi Torgile arusaamatuks, veel enam aga see, kuidas riist võttis uueaegseid laine-alasid. Raadiol oli väärikas pehme kõla, mis meie kameda elektroonika ajastul on unustusse vajunud. Emma oli Torgile ja Saarutile singiga praetud munad ette tõstnud ja ise turule läinud.

Ja siis nad kuulsid.

“Ta on suurem kui meie teiega,” teatas poleeritud nurkadega kastist kiretu meeshääl. “Lihtsalt on. Võib-olla suurim, kes siinmail kunagi elanud. Kui olla suur, kas siis on veel tähtis, mille poolest? Iga-sugune täpsustus on vaid piirang, mis vähendab suurust. Õelda: suur riigimees, suur humanist, suurt kasvu – need kõik on vaid suuruse erijuhud, mis jätavad võimaluse olla väike kõigi teiste mõõtude järgi. Tema on lihtsalt suur. Ta nimi on Kukerpuu. Suur Kukerpuu. Kõigel, mida näeme ümberringi, on tema käsi küljes olnud. Ta on Alusepanija ja Täide-viija.”

“Mida tonti!” porises Saarut, unustades pühkida munakollase huultelt.

Raadio aga jätkas: “Me oleme unustanud. On aeg taastada oma mälu ja astuda samm tuleviku poole.”

“Kes võis eeldada, et poiss on nii õpihimuline – jätab iga lolluse meelde.” Ärrituses hakkas Saarut kiledal häälel retsiteerima. “Võiks sulle eeskujuks

silma veresoonega

olla. Kui palju olen ma sinu peale igasugust tarkust raisanud, aga arusaavat pilku pole ma sinu silmadesse saanud. Kui mu mälu ei peta, olen ma mõnikord välja mõelnud päris asjalikke mõtteid, kuid nende vastu pole keegi peale paari-kolme minu-suguse huvi tundnud – mis on muide piisavalt hea tulemus. Juhtub aga, et lased lendu mingi tobeda uitjutu kellestki olematust Kukerpuust, kui kõik hakkavad seda järele korrumata. Miks mitte rahul olla, igaüks soovib olla raadios tsiteeritud!”

Ja Saarut marssis vihaselt toast välja.

Tork kuulis krabinat ja nägi kirjutuslaua tagant ennast püsti ajamas umbes neljakümneaastast hõredate juustega hallis vihmamantlis meest.

“Minu poisikesepõlve kõige eelistatum peidukoht. Oleksite võinud midagi originaalsemat välja mõelda!”

“Originaalsed lahendused on tavaliselt tarbetud,” vastas hall vari. “Nagu ma aru saan, olete te mingil määral seotud selle Kukerpuu-looga. Olen üks suur kõrv!”

“Miks mina peaksin olema suu?”

“Mind pole kunagi huvitanud, miks need, kes mulle informatsiooni jagavad, seda teevad. Aga nad teevad! Muide, et paremini mõistetav olla – te võite minu tegevuse kokku võtta märksõna all Avalik Huvi.”

Selliseid mantleid kandsid tavaliselt liputajad. Tork oli säärast meest näinud hiilimas rannaäärses põõsastikus, highi nõrgumas mööda paljaid, parmudest puretud sääri.

“Aa! Minu lapsepõlve suur unistus! Sattuda avaliku huvi vaatevälja! Ma tunnistan üles: ma viisin Kukerpuule mannerguga suppi, kui ta oma kõige tähtsamaid töid kirjutas. Kalasuppi, mida tädi Emma kinnikaetud akendega köögis keetis.”

silm veresoonega

“Hästi!”

“Kukerpuu läviv ainult väga väikesearvulise sõpraderingiga. Nad kõik on vaimugigandid, kuid jäävad Suure Kukerpuu kõrval kääbusteks. Tema aga ei anna neile seda eales tunda ja on lihtne-lihtne. Mina olen nende vahel sidemeheks. Tegelikult on see uue, tekkiva partei tuumik. Varsti lüüakse linn plakateid täis ja mis edasi tuleb, peaks olema selge.”

Avaliku Huvi mantlivoltidest pudenes põrandale rannaliiva.

Avaliku Huvi mantel

Oli just hommikune kellaaeg, mil Emma tavatses turult tagasi jõuda. Tema kotist ulatasid välja sibulapealsed. Kass, kes oli turuvärvast peale tema järel

kõndinud, oli õigesti mõistnud, et sibulate all peitub ka paras pontsakas tursk. Emma tervitas võõrast:

"Tere, kas te suppi soovite? Ma lähen keedan!" Lohmakal turumuti sammul astus Emma köögi poole.

"Jäägu see meie vahele," jätkas Avalik Huvi, "me mõlemad oleme intelligentsed inimesed ja mõistame väga hästi, et tegelikult on Kukerpuu ainult nimi. Ta on nagu riidenagi, mille külge võib igaüks riputada sellise riidehilbu, nagu ise soovib. Või vihmavarju. Või turukoti. Varsti muutub ta aga kolikambriks, kuhu keegi ei viitsi enam sisse vaadata. Ja siis on meediasündmus läbi."

Avalik Huvi oli professionaal.

"Ja mida teie sinna riputate?"

"Muide, ma kuulsin ennist teie vestlust härra Saarutiga. See oli üpris mõtlemapanev." Avalik Huvi ajas käe mantli hõlma alla ja Tork nägi, et tal olid siiski püksid korralikult jalas. Mees tõmbas põuetaskust diktofoni ja käivitas selle. Ruumi täitis Saaruti ootamatult vali, nagu nõudepesumasinas läbiloputatud hääl:

"...Kui mu mälu ei peta, olen ma mõnikord välja mõelnud päris asjalikke mõtteid, kuid nende vastu pole keegi peale paari-kolme minusuguse huvi tundnud – mis on muide piisavalt hea tulemus. Juhtub aga, et lased lendu mingi tobeda uitjutu kellestki olematust Kukerpuust, kui kõik hakkavad seda järele korrutama."

"Mis mängu te mängite?" küsis Tork vaikselt.

"Oh ei, mis mäng! Lihtsalt rutiin. Ärge kartke, et ma sellele ülestunnistusele erilist tähelepanu pöoran. Praegu pole see ajakohane ja mitte keegi ei sooviks seda kuulda. Kõik tahavad, et Kukerpuu oleks ehtne. Kuid igaks juhuks on see mul lindis, ei tea, kunas kasutamiskõlblikuks osutub. Ma parem kiirustan. Tä-nage prouat suppi pakkumast!" Ja läinud ta oligi.

Tork vajus mõttesse, kuid pikalt talle seda ei võimaldatud. Ukse juurest kostus arglikku taldade kriipimist.

"Ma tulin küsima, kust ma võiksin leida härra Kukerpuu?" See oli Taavet.

"Kuule, sõber! See pole nii lihtne. Ka sinust parematel pole see õnnestunud!"

"Aga siiski..."

"Sa pead läbi tegema katsed."

"Millised?"

"Seda ei öelda sulle ette. Kuid kõigepealt pead sööma tädi Emma kalasuppi. Vähesed on sellega hakkama saanud."

Tuligi Emma supitirinaga. Ta naeratas laialt Taavetile:

"Supp ongi valmis! Ehk võtaksite taldrikutäie? – Mis poisil viga?" Emma vaatas põgenevale Taavetile üllatunult järele. "Ta on kõhnaks jäänud. Oleks küll pidanud võtma taldrikukese!"

"Emma järjekordne nägu: emalikud instinktid," pomises Tork. "Mis nimi siia juurde käiski?"

Tuli Saarut ja kattis akvaariumi laudlinaga.

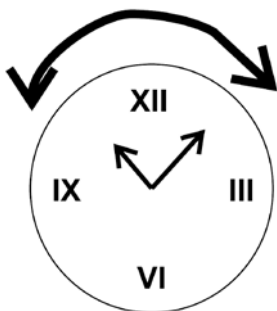
"Pole neil vaja näha, mida me sööme!"

Möödus paar päeva ja Tork oli jälle kohal. Tal oli raha alati otsas ja see kasvas tema huvi Emma lihapottide vastu. Tork istus köögis vahariidega kaetud laua taga ja Emma tõstis talle ette kotlette, haarates neid maanise kombel poidla ja kahvli vahele. Emma kotlettidel oli kummaline rahustav toime: kõik kirjutuslaua taga kükitajad ja akendest õpetussõnu karjused kadusid kuhugi kaugusse.

Emmal rippus köögis kell, mille osutid võisid tiksuda mõlemas suunas. Ei tea, kas sellisest aja tagurpidi jooksust ka eelmise päeva pannkoogid uuesti pehmeks ja soojaks läksid, kuid Emma enda nägu liikus ajas takistusteta siia-sinna. Aeg-ajalt omandas

silma veresoonega

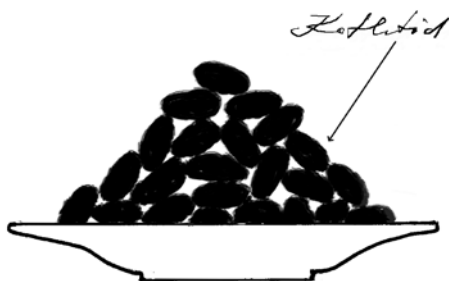
see lausa lapseliku pehmuse, siis aga nahk kalgistus, kortsud lõikusid sügavusse ning kuivanud huulte alt paljastusid tuhmvalged hambad.

Emma kell

Kaksipidise käiguga kell nõksataski tagurpidikäigule ja Emma ütles ammu unustatud häälega:

“Üks suutäis kutsale, üks suutäis kissale, üks suutäis Torgikesele endale!”

Emma kotletid

silm veresoonega

Osutid muudkui tiirutasid vastupäeva ja tuligi tagasi aeg, mil Torgi emast oli vaid ebamääraseid sõnumeid. Muinsusinspektorist isa tegi oma kiriku-reise – need ulatusid teinekord nädalatesse – ja sellel ajal oli pisi-Tork onu-tädi hoole all. Tasapisi muutusid isa reisirajad sagedasemaks ja pikemaks – ta oli hakanud semmima ühe väikelinna söökla kassapidajaga. Kui Tork oli saanud parajaks pubekaks, võttis isa ette ja ajas temaga meestejuttu. Hiljem ta küll saatis korrapäraselt raha, kuid viisakusvisiite tegi vaid sünnipäevadel ja jõuludeks. Saarut oli selleks ajaks juba liialt lapsikuks muutunud, et saada teismelisele mõistetavaks. Emma oli aga nagu öökull – vähemalt Torgi silmis –, kes istus kuuseladvas ja päeval suurt midagi ei näinud. Kogu see pidu hakkas Torgile närvidele käima, ta pakkis oma paar särki jõupaberist kotti ja läks Põltsamaa põllumajanduskooli. Peagi aga selgus, et seal pakutav vissindus oli talle vastukarva; linn käis närvidele, kuid maameheks ta ka ei kõlvanud. Koolis tegeles ta peamiselt sellega, et magatas küllastuseni plikasid. Ta sai tripperi ning aasta pärast tuli, nina lontis, Tallinna tagasi. Tork jätkas gümnaasiumiteed, kuid elama asus isapoolse vanatädi juurde. Vanatädi töötas lihakombinaadis ning seetõttu oli Torgi kõht alati pekki ja pipstükke täis. Kui toitja maha suri, kõndis Tork, pärg käes, läbi vihmasaju kirstu järel. Pärast täitus kabeli kõrvalruum vihnamärgade mantlitega, varrukatest ulatusid välja napsiklaasi hoidvad käed, matuselised olid üks vööram kui teine. Tork võttis märkamatuks pudelipooliku ning istus keset vihma ja märga heki taha. Ta koges esmakordselt, et surnuaiad võivad olla sekka lootusetult tüütud kohad. Tork elas nüüd oma käe peal ja tuli sellega üllatavalt hästi toime. Kuid Emmat ja Saarutit käis ta ikka aeg-ajalt vaatamas.

silm veresoonega

Kotletikuhilaga olid asjad ühel pool. Emma võttis kapist arbuusi, hüpatas ja patsutas ja löi noa rohelisse läikivasse pinda.

Ka bikiinid tookord mere ääres olid rohelised. Tork nägi äkki selgelt, kuidas märjale taguotsale antud laksust lirtsab vett, millegipärast oli see arbuusimahla karva. Magus-soolased pritsmed kastsid tema kõhunahka. Oli kuulda, kuidas tüdruk mööda randa minema jooksis. Sal maadles kauges vaikuses teise plikaga.

Laks märjale taguotsale

Tork polnud paar nädalat Saaruti ja Emma juures käinud. Ta oli aidanud sõpradel üles panna mingi firma arvutivõrku, kuid teenitud raha oli osutunud

loodetust väiksemaks ja ta oli teinud mõned päevad supermarketis transatööd. Tal oli üürinud toa Lillekülas – vaheseinataguse pugeriku kahetoalisest korterist, mis kuulus puusast haigele pensionärimutile. Tuba oli mõnusasti täis arvutitükke ja kõlareid, kuid Tork ei suutnud enam taluda läbi õhukese laudseina kostvat perenaise hädaldamist ja põgenes Saaruti juurde.

Emma oli lõpetanud järjekordse kalade puhastamise ja viis rapped tänavale kassile – loom oli pärast tursaostmise turulkaiku jäänudki maja ümber luusima. Kui Emma tagasi tuli, oli tal näpus paar ümbrikku ja silmis ohtlikud sädemed.

“Postkastis olid mõned kirjad – “Härra Saarutile – edasiandmiseks Meie Kukerpuule”.”

Saarut pööras ootamatuid saadetisi, siis aga haaras need kätte ja tahtis peita laekasse.

“Aga Saarut, nännu Saarut! Ega sa ometi kavatsed panna neid laekasse oma võileibade kõrvale? Mõtled, kirjapaberile hakkab külge vorsti ja suitsukala lõhn. Kuidas sa aga oma söögivarusid pärast Torgile pakud – seal on siis juures kirjajärgutaja hihhais!”

Tork ei suutnud ennast pidada, ta tõmbas ümbrikud Saaruti nina eest ära, rebis esimese lahti ja hakkas valjult lugema:

“Kallis Kukerpuu! Olen eluaeg oodanud. Petlikke lootusi on tulnud ja läinud. Olen kaotanud usu ja sihi. Nüüd tean, mida vajan. Helista!” Kas helistad?” Tork avas teise ümbriku, sealt valgus välja kogukas pakk väikesi paberilehti, kõik servast serva kaetud peene kirjaga – et hästi palju mõtteid peale mahuks. Osa lehti pudenes kõõmana põrandale, Tork ohkas. Ta võttis kolmanda kirja: “Kukerpuu! Kaerapilli tänav 17. Mine ja heida pilk peale! Löö kord majja!”

“Kas lähed üksinda või kutsud meid ka kaasa?” uudishimutses Emma.

silm veresoonega

Kuid Emma lõbusus kadus äkki.

"Ma ei suuda enam! Suus on käperdatud paberi maitse. Mis see siis olgu – ma pole ju nende ümbrikunurkadega hambaid torkinud! Emma väristas õlgu. "Sõnad jooksevad nagu kirbud mööda selga – muide, mõned neist on Saaruti omad."

Saarut porises omaette:

"Ei tea, millest see on, aga kui tänapäeval saad kirja, siis on selles alati midagi ebameeldivat, kas maksuteade või püütakse sulle midagi kaela määrida. Kas armastuskirju veel kirjutatakse?"

"Kalakene Saarut, ei pääse ka sina selle maailma sekeldustest!"

Nagu kusagilt kaugusest kostus uksekella helin.

"Huvitav, et leidub veel keegi, kes ei tea, et meil on uks alati lahti!" imestas Emma.

Kui Emma ukse avas, seisis selle taga kuldkõrvarõngastega daam.

"Klaara!"

"Taevake, kui mõelda, siis pole ma siin teie juures veel kordagi käinud!" kuulutas külaline. "Milline vänge kalasupi lõhn!" Ta jäi umbusklikult vaatama akvaariumit. "Ma mõtlesin, et Meie Kukerpuu lähima võitluskaaslase elamistingimused võiksid olla natuke inimlikumad. Kallile õekesele on mul need lilled ja tort. Armsale suurele vennale aga – mäletad, kui ma kogemata sinu palli jökke viskasin ja vool selle ära viis? Nüüd tõin sulle uue! Kui armas on teid vaadata!"

Klaara istus raugelt ohates tugitooli.

"Saarut, mul on sulle suur palve. Nagu sa tead – aga kust sina seda tead! – on mul väike armas pubikene kesklinnas. Vaata – siin on fotod! Ja asendiplaan. Kui palju olen ma oma tööd sinna pannud! Nüüd on aga saabunud aeg äri laiendada. Vaata seda maja siin kõrval, siia võiksin teha hotelli. Sa oled Meie Kukerpuule lähedane ja võiksid lausuda

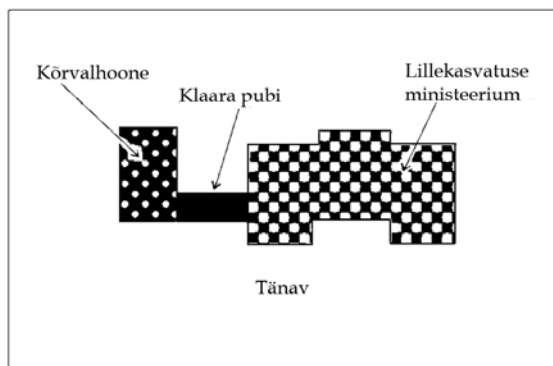
silma veresoonega

sõnakese. Muidugi oskan ma olla tänulik. Ma nimetaksin oma parima sviidi Kukerpuu kambriks ja kuulutaksin kõigile oma klientidele, et ta mõtles seal välja kõik oma tähtsamad mõtted. Ma arvan, et see võiks olla talle päris hea reklaam.”

Klaara pall vonkles nagu veevoolust kantuna kööki ja Emma kell tiksus selle olematuks

Saarut püüdis ennast koguda.

“Kallis õekene, sa oled liialt tagasihoidlik. Vaata hoopis seda maja siin teisel pool sinu lokaalikest, selles asub Lillekasvatuse ministeerium ja see peaks sulle sobima palju paremini.”

Klaara publi asendiplaan

“Lillekasvatuse ministeerium! Kui nutikas sinust, Saarut! Ma olen alati öelnud, et sa oled kullatükk!”

“Ema, mida tonti sa jamad!” ei suutnud Tork enam ennast pidada. Kuldkõrvarõngastega daam oligi tema poolenisti unustatud ema.

Klaara noogutas Emmale ja Saarutile, naeratas hapult Torgile, kasvas nagu poole suuremaks ja lahkus.

"Võiksid vähemalt ukse lukus hoida!" ütles Tork Saarutile etteheitvalt.

"Mis vahet seal on? Kes tahab sisse pääseda, see pääseb niigi. Kes aga ei taha tulla, ei tule kunagi."

Tork ligunes paar tundi vannis, kuni nahk sõrmetel krimpsu tõmbus. Kurrud olid samasugused nagu lapsepõlves kiriku kivipiida ürgloomanaal, ainult sültjaks tõmbunud. Hetkeks arvas ta ukse tagant kuulvat looma enda tumisevaid samme, ta ootas ust kriginal avanevat. Sa võid aastaid oodata ukse avanemist, kui see aga juhtub, on selle taga hoopis keegi Kukerpuu.

Vaht vanniveel hakkas kiskuma rõngastesse. Tork kirjutas näpuga igasse ringi ühe tähe – kokku „Kukerpuu“, kuid püsima need ei jäänud. Vanasti olid nimed kui hauakivisse raiutud. Nimi oli turvis, mis kestis põlvest põlve. Praegu on see vaid kleepsuga purk, millesse meid topitakse. Purgid on kõik reas, kuid ega sa tea, on nad täis või tühjad. Mis nimi see Kukerpuu õigupoolest on? Keda kaitseb või keda ründab? Oli aeg, mil inimesed Eestimaal tegid täpset vahet puude erivormide vahel, igal oli oma nimi ja otstarve: ühest tehti lusikaid, teisest hobuselookasid. Kuid olid ka põõsad, millega keegi ei osanud midagi peale hakata ning millele siis ka nime ei pandud. Need kõik olid kukerpuud. Tork mäletas hästi, et lihakombinaadi vanatädi oli nii rääkinud.

Kui ta, Saaruti hommikumantel seljas, tuppa tuli, istus Emma, jalad nii ristis kui panna andis, vaasipostamendi kõrval põrandal ja lappas ajalehti. Praegu oli tema nimi Soledad. Millise ajalehe ta ka kätte võttis, ikka paistis mõnest pealkirjast suurelt Kukerpuu nimi.

"Lollus on inimkonna iidne salaarmastus, ürgne nagu maailm ise," kuulutas ta. "Mis salavärk – täiesti avalik asi! Tobedust vahitakse, suu vesine, põõsa

silma veresoonega

tagant nagu ilusaid tüdrukuid – et saaks aga netima kätte. Kuid alati, kui kohtad tobedust, vahid seda nagu vastset poesilti. Et kust see ometi siia sai? Kuule, Tork, sina oled asjatundja! See on vist umbes samuti, nagu päris armastusega: ega ole kolleegi puhul mõistusega suurt peale hakata. Ja kena on. Pole asja, millest oleks sama palju räägitud, kuid kui see kaela kukub, ei oska sa midagi ette võtta! Kas on nõnda?” Ega ta päris Soledad ikka ei olnud, kui nõnda armastusest rääkis.

Tork mõtles, et tal on juba piisavalt juukseid pähe kasvanud ning nüüd on põhjust neid kammida – ikkagi tähtsam tegevus kui nõmedusi moosipurkidena ritta seada.

“Miks sa just minult seda küsid?”

Kuid Emma ei oodanudki vastust. Ajaleht käes, jäi ta hetkeks vakka. “Tobedust peaks ju saama klassifitseerida, eks? Siia hunnikusse tahtsin ma panna pisitobedused, siia keskmised, siia kolmveeranditobedused, kuid kõik läheb ühte virna – tipp-lolluste sildi alla.” Soledad oli süsteemiinimene.

Tork leidis, et kiilakasolemise (ja sellele eelnenud pahmjuuste) ajal oli tema kammikasutamise oskus kõvasti alla käinud, peanahk hakkas teravatest piidest tulitama. Ta vaatas põlglikult kammi – kah üks tobedus – ja pistis selle taskusse.

“Kallis tädi! Kui sa tahad tõepoolest teada, milline lollustest on parim, tuleb neisse lihtsalt pea ees sisse hüpata.” Ta haaras ajalehepahma sülle ja viskas selle õhku, kattis silmad kätega ning hakkas hommikumantli hõlmade lehvides ühel kohal keerlema. Ajalehed sadasid põrandale ja Tork viskus nendele.

„Tipp!” ütles Tork – ta oli ühe katkirebitud lehe pihku haaranud: “Nagu teadlased on avastanud, on silm omamoodi mikrokosmos. Silmal on oma vere-linge, mille kandjad – sooned – vahetevahel ka välja paistavad. Eriti puudutab see väljapaistvaid isiksusi,

silma veresoonega

andes tunnistust silmas toimuvate protsesside jõulisusest. Taoline silm pulseerib nagu majakas. Me võiksime inimese võimekust mõõta silmas leiduvate veresoonte pikkuse ja esinemissageduse järgi." Ei tea, kas nüüd peaks ka oma silmnäos sooned nähtavale kraapima?"

Emma aga vaatas Saarutit nagu titte, kes on mähkmed kollaseks teinud.

"Millega küll oled sa hakkama saanud!"

"Äkki oli nii, et maailm vajaski messiat. Kas on halb, et ma selle kogemata sigitasin?"

"Mis värvi need seinad on? Helesinised?" Tapeet oli hoopis luitunult pruun, sellel eraldusid ammuste piltide sissepleekinud jäljed – muust seinast natuke küpsemat värvi. Need laigud olid nagu seinale litsutud kotletid – kärbsed eelistasid istuda millegipärast just nendel. Emma püüdis meenutada, mis fotod siin olid rippunud; mõned tulid koguni silme ette. Kuid kus milline asus, seda ei suutnud ta mälus taastada. Mingil hetkel oli Saarut otsustanud mälestused

silma veresoonega

olematuks kustutada. Nii vajub kõik, mis olnud, hämarusse. "Mis on selle lossi nimi, kus sa elad, printsike-kaunishing?"

Hiir jooksis Saaruti laua alt välja, Emma haaras tal kiire liigutusega sabast. Ta vaatas hiirele pikalt otsa ja laskis siis loomakese lahti.

Raadio vilgutab rohelist silma ja hakkas kahel häälel rääkima – nagu poleks ühestki palju.

Esimene hääl: "Praegu on käimas Lillekasvatuse ministeeriumi kolimine Rakverre. Meie korrespondent kohtas veoautode kolonni Viitnal. Hei, teie! Kas te olete seotud selle epohhiloova sündmusega?"

Teine hääl: "Ma olen ministeeriumi pealogistik. See ametikoht loodi alles täna hommikul ja on mulle suureks väljakutseks. Meie süsteemi iseloomustab üha suurenev kiirus otsuste vastuvõtmisel ning operatiivne tegutsemine. Eile õhtul arvutati välja, et Lillekasvatuse ministeeriumi optimaalne, kogu riiki minimaalsete kuludega kattev haldamine on võimalik ainult Rakverest. Me andsime uuele valdajale üle Tallinna südalinnas asuva maja, varahommikul laadisime kirjutuslauad ja arvutid autodele, nüüd peame pausi, et autojuhid saaksid kohvi juua – varem polnud neil selleks mahti."

Emma lasi kudumistöö langeda.

"Kas Klaara juba saatis sulle tänutelegrammi? Kunas ta oma hotelli avab? Ma pean vist avapeoks õhtukleidi tellima!"

Sal oli saanud tööle Kalasõbra restorani administraatorina ja Tork läks talle külla.

Restorani põrandat kattis pehme vaipkate, mille joonis kujutas vetikate vahel ujuvaid näkke. Kõik sisseastujad püüdsid astuda looklevatele vetikataimedele nagu kartes vajuda nende vahel vette. Ainult vähesed tihkasid astuda näkkidele. Oli suur akvaari-

silm veresoonega

um. Kalad selles olid teist tõugu kui Saaruti omad, nad ujusid süngete varjudena, olid suured ja küllap tigidad, ka hambaid oli neil suus palju rohkem. Tork hambaid ei näinud, kuid uskus nende olemasollu. Küll nägi ta kalade pungil, otsekui plastmassist silmi, kuid veresoone nende silmavalgetel polnud. Needki kalad ei teinud teineteisest välja, sedapuhku mitte ükskõiksusest, pigem põlgusest. Nad olid liialt väarikad, et sähmida edasi-tagasi, kuid Torki nad petta ei suutnud. Elukad olid kas ülearu laisad, et teineteist rünnata, või ootasid lihtsalt parajat hetke. Akvaariumist hoovas pehmet kuldset valgust; nurgast kerkis hõbedane mulliderida, tagades asukatele optimaalse, täpselt doseeritud elukeskkonna.

Suured tigidad kalad

Sal oli arenenud, ta rääkis sõnu, milliseid varem ei tundnud.

"Tuleb juurduda!" ütles ta Torgile ja lisas: "Kõige tähtsam on luua kollektiivis soodne töömeeleolu. See tagab arenguvõimaluse."

Jutt sõbraga katkes iga natukese aja tagant. Sal hoidis saalis toimuval pidevalt pilku peal, ta kutsus kõrvale noore ettekandjatüdruku ja tegi talle märkuse eileõhtuse unise näoilme pärast, läks ja juhtis

silm veresoonega

baarmeni tähelepanu liialt täiskallatud vodkaklaasile. Sal oli omal ajal piisavalt külasthanud igasuguseid baare, ta tundis asja.

Tork sõi "maja poolt" pakutud tuunikala tatari kastmes; küllap oli see kunagi olnud suur isend, veel suurem kui akvaariumiasukad. Nüüd oli sellest lõigatud korrapärase kujuga tükk jõudnud tema taldrikule. Maailmal on kalduvus kõike korrapäras-tada.

Järgmisel päeval tahtis Tork uuesti minna Sali vaatama, kuid siis kadus tal selleks tuju. Ta hulkus niisamuti sihitult kesklinnas. Midagi hakkas vist toimuma, ta oleks nagu kuulnud lähenevatest vanalinna pidustustest. Raekoja platsil tassiti pinke ja kruviti torudest kokku mingeid karkasse. Plats oli täis mõttetuid inimesi – ei tea, mida nad kõik sealt otsisid. Tork oli alati imestanud, kuidas inimesed suudavad summas libedalt saalida, vaid harva teisi küünarnukiga riivates. Mitte just see, et nad niiviisi oskavad, vaid et nad teevad seda teineteist samal ajal märkamata, tuimalt määramatusse vahtides. Nagu kalad, mõtles Tork. "Märkamata" pole siiski vist päris õige sõna. Tihti just peilitaksegi mingit kindlat liiki isendit – kas seda, kellelt rahakott üle lüüa, potentsiaalset seksipartnerit või suveniirihuvilist turisti. Või keda alla neelata. Kuid kõiki teisi ei märgata ikkagi ja ometi ei joosta nendega kokku. Inimesed on varustatud hoiatusradaritega omasuguste suhtes, nad pole postamentidel vaasid. See neid vist elus hoiabki.

Platsi ühte serva oli püstitatud orkestripodium, kuid pillimehi sellele veel ei lubatud, nad olid ennast seadnud trotuaariservale. Nad rüüpasid limonaadi ja mängisid labajala valssi. Poodiumi nurgal istus aga plika, üks jalg rippu, teine surutud põlvest kõverdatusena vastu trimmis rinda. Tork seisatus – see oli

silma veresoonega

seesama näkk, kelle ta oli küünistava käte-jalgade puntrana merest välja tirinud. Järsku viskas tüdruk salto ja läinud ta oligi. Tork polnud märganudki, et ta oli hakanud läbi inimmassi tüdruku poole trügima, nüüd seisatus ta uuesti. Ta vandus omaette ja pöördus minekule. Tema eest tormas läbi trobikond rannarõivastes lõbutsejaid. Lainetav inimhulk surus ta vastu politseinike ahelat – korraldajad püüdsid hoida vabana teed Raekojani, seda mööda liikus tõugeldes rühm tursamaskides mehi.

Teisel pool kahekordset pollariahelikku vilksatas tüdruk, tundus, et ta otsib kedagi.

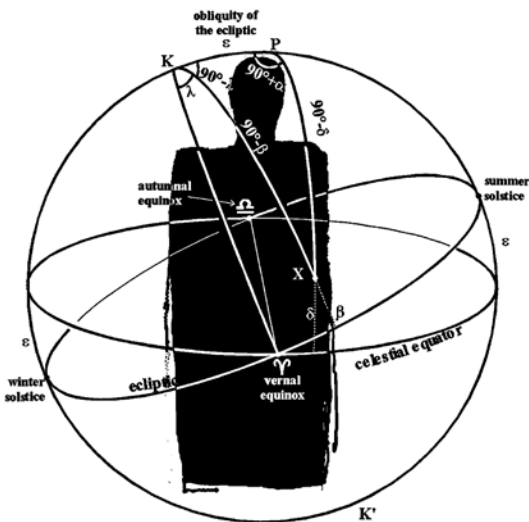
Kaktused Saaruti esikus olid juba üsna armetuks kuivanud, mullapallid olid korpa ja titerusikatena väikeseks tõmbunud, mulla ja potiseinte vahel haigutas lai mustav lõhe. Kui Tork sisse astus, tõstis Saarut parajasti õunakaste ümber. Ta kõneles alati õunasöömise kasulikkusest, kuid ise näris oma valehammastega suitsupeekonit. Saarut nuusutas õunalõhnalisi käsi ning neid opereerima mineva kirurgina õieli hoides suundus tuppa. Väljasirutatud näpuotstega kergitas ta laual lebavat paberilehte. Hommikul oli ta leidnud selle sahtli vahele rippumajäänuna, oli välja aidanud ja lauale pannud. Paberil oli kirjas: "Kui olla suur, kas siis on veel tähtis, mille poolest? Igasugune täpsustus on vaid piirang, mis vähendab suurust. Õelda: suur riigimees, suur humanist, suur sulgi, suurt kasvu – need kõik on vaid suuruse erijuhud, mis jätavad võimaluse olla väike kõigi teiste mõõtude järgi." Saarut võttis taskust õuna ja keeras selle paberisse. Ta tegi ebamäärase käeliigutuse, otsekui valides, millist koordinaatpunkti ruumist välja noppida ja oma laekasse pista. Kuid punktid tõusid tolmana lendu ja ladestusid vaasil.

silm veresoonega

Nad olid vaikinud juba ebaharilikult kaua. Ka laekad olid rahunenud, otsapidi välja ulatuvad paberi-
rilehed olid sisse tõmbunud. Tork oli ikka veel mõ-
tetega keset väljakul sebvat inimmassi. Tegelikult
nii läbime ka elu, mõtles ta. Sündmused on nagu
mööduvad inimesed, kes meile ei loe ja keda me
vaid juhtumisi riivame.

Tork ütles:

“Ah et Kukerpuu on suur...”

Kukerpuu – ekliptika keskpunkt

“Suur jah!” vastas Saarut, õõtsutades raadiost
kostva Mendelsohni pulmamarsi taktis õunalõhnalisi
käsi.

“Päris suur?”

“Õige suur.”

“Aina suuremaks läheb!” Nad armastasid mängida
sõnadega palli.

silm veresoonega

“Ta nimelt paisub. Tema nahale on kriibitud koorinaatsüsteem nagu kooligloobusel, sest muidu ei jagaks keegi ära, kuidas teda mööda liigelda ja kus on tema algus ja kus ots. Palju saab, kui mööta sellest kohast sinna või hoopis tollest tänna? Kui suure ala ilmaruumist katab tema vari? Kuupkilomeetrid – palju on temas väge ja võimu? Palju pronksitonne mahub tema ausambasse? Kolm tilka verd on see puuslik saanud, mul näpp praeguseni valutab. Palju õhku kulub, et talle hing sisse puhuda?”

Emma laskis langeda nahka kütkendatud köite. Ta tegi teatraalse pausi, elas rolli sisse ja liitus mänguga.

“Hing? Ta on prints! Prints! Minu neiupõlve unistustest niiskunud linad... Kellele polnud ta lähedane?” Ja ta hakkas poolenisti peast lugema:

“Mis on sinu armuke enam kui teine armuke? oh sina iluke naeste seast! mis on sinu armuke enam kui teine armuke, et sa meid seda viisi oled vannutanud?

Minu armuke on valge ja punane, nägus mees kümne tuhande seast.

Tema pea on kui kõigekallim ja selgem kuld, tema paksud käharad juuksed on mustad kui kaaren.

Tema silmad on kui tuikese silmad vee ojade ääres, mis piimaga pestud, ja seisavad, kui kallid kivi kolus.

Tema palged on kui kalli rohu peenar, kui kõrged apteekri rohu peenrad; tema huuled on kui lillekesed, mis sula mirri tilguvad.

silm veresoonega

Tema käed on kui kuldsõrmuksed, täis Tarsisikiva; tema ihu on kui hiilgav elevandiluu, sahviri kividega ehitatud.

Tema sääred on kui marmorikivi sambad, mis kindlaste selgema kuldjalgade peal seisavad; tema nägu on kui Liibanon, väga kallis kui seedripuud.

Tema suulagi on selge magus, ja tema on läbi ja läbi väga armas; niisugune on minu armuke, niisugune on minu sõber, oh Jeruusalemma tütred”²

Valjukskeeratud muusika tõttu polnud nad kuulnud Taavetit, kes nutuse näoga oli sisse astunud ja ukse kõrvale maha kükitanud. Tema asjad Kukerpuu lähikonnas polnud arenenud nii, nagu ta oli lootnud.

“Issand, milline naine!” sosistas ta omaette.

“Milliseid seoseid me veel oskaksime leida?” küsis Tork.

“Ühegi süsteemi puhul pole oluline, kas see on tõene, vaid kuivõrd hästi see koos püsib,” vastas Saarut.

Emma sõnad olid Taavetile ilmutuseks, ta uskus neid täht-tähelt.

“Olla nii lähedane Meie Kukerpuule! Ja mina näen teid, kuulen teid, ja kui ma sirutan välja käe, võiksin teid puudutada!” Ta astus Emma ette. “Proua, see, mis te ütlesite, tõstab teid ühte ritta ajaloo suurte naistega. Catharina di Medici, *madam* Curie, Jennifer Lopez, meie esiema Eeva. Ma sooviksin olla sülekoer, kellele te istudes asetate oma jala!”

Oli üks neid päevi, mil sündmused kuhjuvad teineteisele. Juba mõnda aega oli kuulda katkendlikku kriipivat heli. Emma küsis:

² Ülemlaul. 5. Piibli Raamat, trükitud H. Laakmann'i juures 1897. a.

silma veresoonega

"Mis see on?"

"Keegi kriibib ukse taga." Tork tõusis, et minna vaatama. Ta tiris kättpidi tuppa tüdruku, kes üles-tõstetud jopehõlmaga püüdis varjata oma nägu.

"Kullake, mis viga?" küsis Emma. Taavet aga muutus toimekaks:

"Kas peaksime kutsuma arsti?"

Tüdruk vaikus.

"Las istub toolile, küll ta ükskord rääkima hakkab. Kui soovib." Asi tegi Torgile nalja.

"Mul on häbi!"

"Selle poolest ei erine te enamikust inimestest, kuigi tavaliselt seda ei tunnustata," leidis Saarut võimaluse sõna sekka öelda.

Nüüd tundis Tork tüdruku ära, see oli seesama vetepiiga, kelle rabelevat kassikeha ta merest randa oli tirinud.

"Kes teist on härra Saarut?" Tüdruku pilk peatus Saarutil. "Teie? Ma arvasin seda kohe. Teil on nii soe, inimlik pilk. Ainult selline pilk võib olla Suure Kukerpuu lähedasel sõbral. Ta on mulle teist palju rääkinud. Kas on ta ka teile kõnelenud minust? Ma olen kindel, et mitte. Ma olin Suure Kukerpuu Suur Saladus. Nii ta mulle kinnitas."

Ja Torgile tundus, nagu oleks tüdruk deklameerinud:

Minu armuke on valge ja punane,
nägus mees kümne tuhande seast,
oh Jeruusalemma tütreid.

"Ta ütles, et sõidab ära" – nii rääkis tüdruk tegelikult. "Ja kui maailm on muutunud teiseks – muidugi tema abil –, siis tuleb ta tagasi ja võtab mind kõigi nähes enda kõrvale. Sest sellisena, nagu on maailm praegu, ei vääri see meid."

silma veresoonega

Taavet oli rabatud. Viimase peal! Meie Kukerpuu tüdruk!

"Kas sa oled jälle Suure Kukerpuuga koos?" suutis ta endast välja suruda.

"Mine nüüd! Ma ju ütlesin, et ta sõitis ära. Nüüd, nagu kuulsin, olevat ta tagasi tulnud, kuid kardan, et ta ei oska mind kusagilt otsida. Mis muu pärast ma tulin! Teil on Kukerpuuga oma sihker-sahker, ehk viite mind temaga kokku!"

"Järgmise ühendusseansi ajal ma edastan teate teie kohta," lubas Saarut. "Te oodake, teiega võetakse ühendust."

Judinad jooksid mööda Taaveti selga, see oli tema elu šanss.

"Teeme nii, et ma olen sinu jooksupoiss. Kas läheb?" Korraks haaras teda sadomasohhistliku orjaseisuse hõllandus, kuid ta surus selle eos maha, Suure Kukerpuu tüdruku puhul oli see kohatu. Ta oli nõus ennast alandama ka piitsalööke tasuks saamata, lihtsalt tüdruku ukse ees kükitades ja käske oodates.

"Sa oled täiesti talutav kutt!" Nüüd alles sai tüdruk mahti vaadata ringi. Tema pilk peatus portreel seinal. "Näe, Kukerpuu! Kui sarnane!"

"Kuidas siis oleks jooksupoisiks olemisega?" lunis Taavet.

"Võib-olla ma leiangi sulle mingi otstarbe! Kukerpuu on praegu niigi raskelt hõivatud." Lahkudes – Taavet nähtamatut niiti pidi järel – heitis tüdruk pilgu üle õla: "Te vaadake mul!"

"Mul on külm!" ütles Emma.

Saarut asetas käed lauaplaadile. Laegastes toimus midagi, seal elati oma elu.

Tork läks jälle linna peale. Vanalinna pidustused olid vist lõppemas. Üle tänavate rippusid ikka veel

vanikud, iga vaniku keskel medaljon mehe näopildiga. Tork nägi äkki, et tegemist oli koopiatega Saaruti toas rippuvast pildist. Maalimisviisi oli aga lihtsustatud ja seetõttu silmasoont polnud kujutatud. Ümber mehenäo kaardus stiliseeritud gooti kirjas tekst: "Meie linna suurim kodanik läbi aegade." Plikad, kes Gildihoone ees turistidele linnavaadetega postkaarte ärisid, olid oma kaubavalikut uuendanud: sametalustele olid torgatud rinnamärgid sellesama näoga. Tork märkas, et paljud nooremad mehed kandsid kaabut *à la* Kukerpuu.

Tork keeras Raekoja platsile, kusagil hingesopis lootis ta uuesti kohata tüdrukut. Tuul ajas tühje pakendikotte, välikohvikute toolid olid tõstetud virnadesse ja ümbritsetud peente metallkettidega, et pätid ei saaks neid laiali kanda. Orkestripodiumil tegi kehakas turist ebamääraseid tantsusamme, tema sama priske kaasa ergutas meest käteplaksudega.

Tork tuli ringiga tagasi, peaaegu oleks võinud öelda et koju – suurema osa ajast veetis ta nüüd Saaruti juures. Ta nägi juba kaugelt, et tulemüürile Saaruti akende vastu oli kinnitatud tohutu plakat, ka sellelt vaatas kaabuga mehenägu. Portree all sagis poolsada inimest.

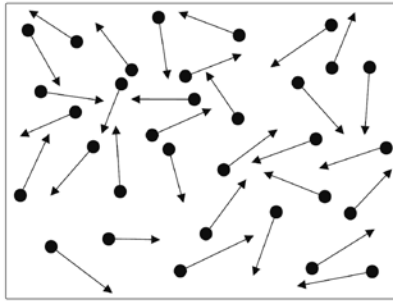
Nagu söepuru Browni liikumist näitavas koolikatses, mõtles Tork. Ei tea miks oli see talle meelde jäänud.

Söepuru ragistas midagi pidevalt, kuid majaseintelt mitmekordselt pendeldades väändus hääl tarvitamiskõlbmatuks. Lähenedes sai Tork aru, et skandeeriti: "Kukerpuu! Kukerpuu! Kukerpuu!"

Üks lühikest kasvu söetükike jäi Torgi ees seisma ja karjus talle näkku:

"Seedimine korda!" Käes hoidis ta plakati: "Tänavad koerasitast puhtaks!"

silm veresoonega

Browni liikumine

Veel hüüti:

"Harjumaa üle kõige!"

"Poogen nendest sitavarestest. Koeratoiduks!"

"Võõras hais välja!"

"Tõmba uttu!"

"Professorid seebiks!"

"Eesti-suru-vaenlane-vastu-muru."

"Nilbe targutamine ära keelata!"

"Ainult mina tohin!"

"Peerud kotte tirima!"

Väravaaluses teisel pool tänavat seisis Emma, ta oli ei tea kus käinud, nüüd ei julgenud ukseni minna. Tork trügis tema juurde ja Emma hakkas rääkima:

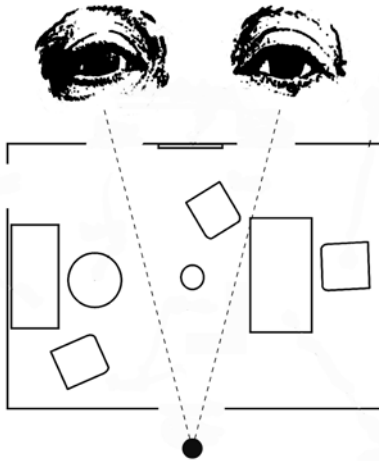
"Järsku sain ma aru, et olen seda kõike juba ammu kuulnud, kas sina pole? Kus? Või kus seda polnud? Kui ma käin mööda tänavat, hoovab see akendest ja ukseavadest. See peitub möödujate kolpades, piilub välja ninasõõrmetest ja kõrvaaukudest. Mul hakkab külm. Ma olen tihti mõelnud, et sooviksin elada paksult kinnipakituna. Paneksin pähe vanaaegse läkiläki mütsi, keeraksin lambanahaga vooderdatud kõrvad alla ning seoksin paelad lõua alt kokku. Ja läheksin üksi mööda lumist lagendikku."

silm veresoonega

Nad läksid majja. Poolel trepil ütles Tork:

“Talvemütsi võiksid sa ju pähe panna, aga mis sest peapolstrist kasu, kui varbad külmetavad. Küll mina sind tean – saad mütsi hädaga pähe, aga siis ei malda enam vilte jalga tõmmata. Ja ei läheks sa mööda lumist lagendikku kuhugi, pistaksid korraks nina ukse vahelt välja ja pöördusid kohe ümber. Tegelikult ma imetlen sind!”

Saaruti toa kujundusaktsentideks polnud enam ei vaasiga postament ega kirjutuslaud. Kummastki aknast hoidis sisenejal pilku peal üks plakati-Kukerpuu silm.

Kukerpuu vaatab

Tork jäi ükselt neid silmi vaatama, pikapeale need ujusid kokku ja liitusid üheks. Läbi selle ühendsilma pupilli kumas aga tõeline, seinal rippuv portree. Tundus, et isegi veresoone silmavalgel oli nähtav.

Tork tundis, nagu oleks ta üle valatud mingi kleepuva ainega, liimjasse massi käsivartel oli nakkunud tahmatükikesi. Ta pöördus tagasi esikusse ja komistas õunakastidele. Kriidirõngad põrandal meenutasid ürglooma jälgi, kaktusepotid tähistasid jalgede kunagist paiknemist. Uksed kahel pool seintes vaikisid endiselt. Üks neist pidi viima vannituppa – kuid milline? Millegipärast iga kord, kui Tork ennast pesta tahtis, oli see erinev.

Tork seisis vannis, tallad vastu pragunenud emailpõhja; vanni vigurjad jalad toetusid põranda auklikule linoleumile. Nagu elevand, kes seisab kilpkonnal, kes seisab ... millel? Ta oleks nagu sellist pilti kusagil näinud. Tork lasi dušil endale selga voolata. Veejuga pulseeris: "Kukerpuu! Kukerpuu! Kukerpuu!" Äkki talle näis, et torust pahises talle pähe rohkem vett kui keha mööda alla voolas. Ilmselt osa vett jooksis temast läbi. Tork tundis, kuidas sellest hakkas soontesse kogunema katlakivi ja ihuliikmed kangestusid. Nii on see kõikjal: solk, mis sulle pähe kallatakse – ära loodagi, et see puha nahka mööda maha jookseb, midagi jääb ikka sisse pidama! Vaene vend vesi – mõtles ta – ka tema on manipuleeritav. Veele tehakse ajuloputust, ta lastakse läbi igasugustest salakavalatest torudest, mõõdetakse ja trimmitakse, võetakse katseklaasidesse proove ja lõpuks sa ei tea, kas see ongi enam mingi õige märjake. Mille poolest erineb hüüdlauseite inimene tavalisest inimesest? Kumb on tavaline? Duši all on mõlemad märjad.

Tork lahkus duši alt ja nühkis ennast froteerätikuga hoolikalt kuivaks.

Kui ta tuppa tuli, tegeles Saarut kaladega.

Tänavalt keegi hõikas:

"Saarut, miks sa ei lasknud Kukerpuul minna Kaerapilli tänavale, maja number seitseteist?"

Tork võttis uuesti kätte kooliraamatud, et katsuda õnne kõrgkooli astumisel. Ta hakkas käima raamatukogus; esimesel päeval venis aeg gripihaige unenäona ja Tork põgenes ammu enne suurte klaasuste lukustamist.

Väljas sadas vihma. Tork seisis jälle keset Raekoja platsi, kivil, mis tähistas kunagist kaagi asukohta. Kõik kohad olid täis Kukerpuu silmi. Need piilusid Raekoja tornitipu tagant ja vaatasid nähtamatutena läbi halli pilvkatte. Tork mõtles, et see on koguni lõõgastav, kui kellelgi jätkub kannatust sul pilku peal hoida. Tema küll tõtt vaadata poleks viitsinud. Kukerpuu lihtsalt teeskles, et vaatab, ise aga mõtles omi mõtteid. Kui tal neid üldse oli. Selline oli tema amet ja siinkohal võis vaid kaasa tunda. Möödakõndijate seas oli hästi palju kohvrikestega inimesi. Ei tea, kas viivad midagi Kukerpuule? mõtles Tork. Millise vaimse pagasiga astutakse tema ette? Kohvrid, kotid, pambud. Suured ja väikesed asjadehunnikud. Ei saa neid kunagi õigesti üle loetud ega selgust, kas mõni ära on varastatud – mäletan, kuidas lihakombinaadi vanatädi raudteejaama perroonil hädaldas. Vaimse pagasiga on vist nii, et mõned kohvrid on kadunud, osa on tühjad ja mõned lausa üleliigsed. Ja keegi ei tea täpselt, mis ülejäänute sees on.

Torgi juukseharjased polnud veel piisavalt kosunud, et siduda vihmavett, peened nired valgusid kuklalt kaeluse vahele. Temast oli üle rullunud iga-sugust jaburdust, ta otsis kõiges selles sidet ja pidet. Järsku ta mõistis, et tegelikus elus ei reastu sündmused kunagi loogiliseks reaks, ilusaks ja selgeks jutustuseks. Elus pole korda ega kompositsiooni. Sündmused ei haaku kunagi, nad on ümmargused ja libedad, neil pole konkse ega käepidemeid, kust

haarata. Pole neil ka silmi, et näha sihti, nad tõukavad sind küünarnukiga lihtsalt hooletusest. Sa põrkud nagu söetükikene vastu teist omasugust, see omakorda vastu vaasipostamenti, vaas kukub korvi, kus on Emma kalad.

Kari kooliekskursante, kiled üle pea tõmmatud, filtreerus Torgist mööda, ta pidi siiski tegema väikesse kõrvalsammu, et mitte jalgu jääda. Nad hüüdsid midagi, kuid äkitselt oli Torgil tavalistest sõnadest arusaamisega raskusi.

Pubekate ekskursioon asendus Nukuteatri rahvaga. Kirjud riided seljas ja tilgad vihmamärgade ninade otsas, tegid nad väljakule ringi peale, et meelitada rahvast oma etendust vaatama. Polnud seal kedagi peale Torgi, kuid temal oli lugudest kõrini. Esinäitleja küsis talt suitsu. Ka teised asetaskid oma trummid ja lövimaskid korraks orkestripoodiumi servale, polnud nad nendega ringi kõndides sugugi rohkem lõvideks saanud. Vähemalt olid nad intelligentsed inimesed ega küsinud, mida ta seal teeb. Ega kirunud ilma. Pikas, porilompides lohiseva saba-ga kleidis naine võttis oma nukkudeliigutamise riistapuu ja Saiakangist väljunud põdrad hakkasid mängima ringmängu.

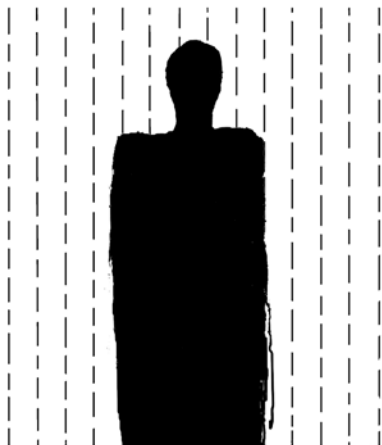
Võib ka ehk nõnda öelda, targutas Tork, et elusüandmused on nagu päringud, mida maailm sulle esitab. Kuid maailmal on vilets mälu ja ta kipub esitama korduvaid küsimusi. Või küsib seda, mida oleks tulnud pärida kelleltki teiselt. Aga inimene pole see, mis temalt küsitakse, vaid see, milline on tema vastus. Mida ma vastan? Sittagi ei vasta!

Mis tähtsust on, et praegu sajab vihma? Või et Saarut peetis poolearulist ja see kaotas teisegi arupoole? Või et liputajad kükitavad kirjutuslaua taga? Või et tüdruk on lihtsalt kõõm? Või et *yupie*'d on hakanud kandma kalamaske?

silma veresoonega

Pole siiski vist õige öelda, mõtles ta, et mul on kama kaks. Kuid parandame vea ja küsime teisiti. Oletame, et kunagi määramatus tulevikus jõuan ma kummalise seisundini, mille kohta võiks öelda "valmis inimene". Kui ma aga jõuaksin sinna läbi mingi teistsuguse sündmusterea, kas ma oleksin siis teistsugune "valmis inimene"? Tork kahtles selles.

Tork hakkas kujutlema, milline võiks ta "valmis inimesena" olla. Pilt tuli kangesti vihmast vettinud, keset Raekoja platsi seisva tegelase moodi.

Valmis inimene

Tork püüdis kaaluda, mis on olnud tähtis. Talle tuli silme ette tornitipu vari, mis Emma kellaosutina nihkus graniidist hauakivile. Tüdruku niisked jalajäljed jahtuvas augustiliivas. Põdra habe. Kui poleks neid hetkepilte, oleks vist midagi teisiti. Mis? Ta võttis taskust kootud mütsi ja tõmbas kõrvuni pähe.

Tork ostis grillitud kanakintsu ja läks seda närides ringiga mööda Mere puisteed Kopli poole. Seal elas üks kanakene, kes ta ikka tuppa lubas. Kanakese jalad olid valged, aga punane hari asus jalge vahel.

Tork võttis töölt vaba päeva ja sõitis mere äärde. Vaiadel platvorm seisis ikka omal kohal. Mõned lauad olid lahti kistud ning nendest sealsamas lõket tehtud. Ülejäänud kaadervärk oli teinud tubli sammu sarnanemaks tavalise mereäärse ajupuiduga, tuiskav liiv oli lihvinud nurgad halliks ja ümmarguseks. Tuul puhuski peenikest liiva ning üksildaseks jäänud põõsaste vahel polnud enam hingelistki. Nagu oleks siin elutsenud rahvas, keda kunagi pole olemas olnud.

Veepiiril seisis pime mees. Ta peksis kepiga enda ette, et kindlaks teha, kus lõpeb adrusegune liiv ja algab vesi. Ta sai veele pihta ja ägises heameelest. Tork istus luiteservale ja jäi vaatama.

"Mis sa vahid? Ega minult midagi võtta pole!" oli mees tema liikumist kuulnud.

"Mõnele aitaks ka sellest, mida pole."

"Sina passid rohkemat?"

Tork kutsus mehe männitukatagusesse baari. Laudadest kokku löödud sara ette oli autode parkimiseks kallatud mõned koormad killustikku, praegu polnud seal kedagi.

Mehe nimi oli Jaagup, ta asus lähedalolevas hooldekodus. Tal polnud erilist raskust laua peale ilmunud õllekruusi ülesleidmisega, kuid ta rüüpas aeglaselt, nagu vastu tahtmist.

"Näe, mul selline siiski on!" Vanamees võttis taskust vana taskukella. "Aga ega sinusugused säärast taha. See käib mõni minut või tund või tont teab kui palju ikka ette või taha. Aga mis on minut või tund?"

"Sa ei näe ju seda."

"Aga mis mul tast vahtida? Aga mis inimene sa ise oled? Hulgu selles ajal rannas. Logeled keset

päist päeva siin baaris. Hädavares oled? Äpu? Luuser?"

"Küll olen."

"Sittagi sa pole."

"Ei tea, kas minu lõunaaeg hakkab kätte jõudma?" pööras vanamees jutu mujale. "Vist hakkab." Kuid tal polnud kiiret.

Baari laudvooderdis värvus hämaruses puraviku-karva. Baarmen oli uus, Torki ei tundnud ja ei vae-vunud kahe koogutama jäänud päti pärast tuld üles võtma. Tork vajus tasapisi sooja, mõnusasse aja-voolu, kus polnud minuteid, sekundeid ega tunde. Nagu oleks kell Emma köögis peatanud liikumise, tiksudes vaid oma sisemist varjatud tikk-takki. Kas on Emma kella ja vanamehe uuri vahel ühendus, mingi kvartssüdamega emakell, mis saadab mõle-male impulsse?

Äkki oli vanameest kaks ja ta mängis iseendaga doomino; kivide õnarusi oli hea pimedate sõrme-dega kombata.

"Sina aga istu ilusasti ühes tükis koos ja ära meie sekka tiku," ütles üks neist, kui Tork püüdis endale lisakäsi juurde kasvatada ning samal moel kahe mehena mängu astuda. "Sina oled paipoiss."

"Tork teeb vallatusi," lisas teine.

Vanamehega oli hea olla, see nagu polnudki inimene. Vanamees ei näinud, kuigi nägi kõike.

Oli juba tublisti üle kesköö, kui Saarut ja Emma tangot ümisesdes koju jõudsid. Seekord üritasid nad ust sulgeda, kuid tulemuseks oli, et Emma õhtukleidi saba jäi selle vahele.

"No nii, sabatil on käidud, kus luud on, mille seljas lendasime?" ütles Saarut, olles teinud paar keerulist sammu ümber vaasipostamendi.

"Kuule, äkki on Kukerpuu päriselt, meie aga ole-me välja mõeldud?" muutus Emma murelikuks.

"Meie küll, tema kohta veel ei tea."

"Kogu see seltskond Klaara hotelli avamisel oli selline, et ma ei julgenud kedagi näpuga puudutada. Ma ei tea, mida ma kartsin – kas seda, et näpp läheb neist läbi nagu tühjusest või et nad varisevad puudutusest tolmuks. Kenad noored inimesed."

"Ja armsad täis jõus vanainimesed." Saarut jäi pärani silmi jõllitama vaasiga postamenti. "Ja ka see siin saagu kenaks ja armsaks!" Ta tiris mõningase raskusega frakikuue ült ja hakkas seda postamendile selga ajama.

"Kõik oli tiptase, ja mõelda, Kukerpuu ise saatis tervituse," meenutas Emma.

"Kõige naljakam on, et kogu see värk on hakanud mulle meeldima. Mis sa naerad – mulle on tööpoolest hakanud puuslikud meeldima!" Saarut oli mõningase vaevaga saanud frakikuue ümber postamenti mähitud. "Lähekski nende tegemise peale üle? Ei tea, kas sellest saab uus härra Saarut? Vana juba natuke kulunud. Või veel üks Kukerpuu? Palju Kukerpuid tohiks maailmas olla?"

"Mis sa arvad, kas minu uus kleit mõjus hästi? Meid pildistati hoolega!"

"Aga mis siis saab, kui need fotod ära ilmutatakse ja selgub, et seisad keset tantsupõrandat jumala üksinda? Ei tea, kas riideidki seljas! Viirastused ju pildile ei jää!"

"Õiged puuslikud on sellised, et ainult nemad jäävadki pildile."

Saarut hakkas itsitama ja otsis tükk aega midagi oma kirjutuslaua laegastest. Ta leidis sealt märklaua ja kummikindad. Mida kõike seal polnud! Lihtsalt on olemas sääraseid kohti, kust on võimalik alati kõike võtta. Saarut kinnitas kindad nõopnõeltega frakivarrukatest väljaulatuvateks käteks ning märklaua krüsanteemiõieks reväärile. "Midagi on veel puudu!" Ta sai pihku punase markeri ja joonistas vaasile

suud-silmad pähe. Siis võttis Emma salli ja keeras selle anumale kaela. Äkki ajas ta käe püksitaskusse ja tõmbas välja revolvri, kõlas pauk. Postament koraks kõikus, kuid jäi oma kohale püsima.

Tugitoolis tukkunud Tork tegi silmad lahti:

"Kas said pihta?" Tork ajas ennast püsti ja jäi pärani pilgul Emmat vaatama. "Emma nägu number kaheksateist: seltskonnadaam. Mis nimi sinna juurde käiski?"

"Tead, me koguni tantsisime. Sa poleks eales uskunud!"

"Veel uskumatum oleks, kui mina tantsiksin sealseid tantse."

"Aga mida sa siis oma tüdrukutega teed?"

"Kas sa oled kunagi mererannas kivikesi loopinud?"

Saarut aga jõllitas ikka veel postamenti.

"Nojah, ta pole elus, seepärast ei saa teda ka tappa. Laip on surematu. Vanasti teadsid talumehed väga hästi, et varem või hiljem tapab puuslik oma peremehe, aga ühegi vankriaisaga ei andnud neid peletisi endid enam maha lüüa, sest tegelikult olidki nad juba korjused. Surnud puuslikud ja nende veel surnumad peremehed!"

"Kas selles laibavirnas tuleb mõni elus hing ka ette?" küsis Tork.

Emmale tegi asi nalja.

"Sa ära võta teda tõsiselt! Tegelikult usub Saarut kaljukindlalt, et tema elab. Vaatamata sellele, et on ühe puusliku ilma peale lahti lasknud. See, kas teised elavad, temasse tegelikult ei puutu."

Omatehtud pihlakalikööri oli Emma kallanud kristallkarahvini, ümber selle peeneks venitatud kaela rippus kunstpärlitest kokkuõmmeldud pärg – et takistada klaaspinda mööda allavalguvat tilka laudlinani jõudmast. Kuid laudlina polnud. Emma tõi kohvi ning aetas lauale kolm eestiaegset Lorupi kristallist napsuklaasi.

silma veresoonega

Saarut aga mõtles ikka veel mõtteid elus või surnud olemisest.

"See pilt elab!" pomises ta seinal rippuvat portreed vaadates. "Küll ma tean, kes see on! Ega sinagi, Emma, ole unustanud. Ly vend. Minu parim sõber Leo. Me tegime kõike koos ja me vist saime nii mõnegi asjaga hakkama!"

See oli ammu. Seegi oli ammu, kui Saarut hakkas sõbra ootamatust surmast toibuma. Ta riputas portree seinale ja taipas äkki, et ei teadnud sõbrast õigupoolest midagi. Saarut kinnitas pildi alla sildi "Tundmatu mehe portree" – vähemalt nii pääses ta vajadusest seletada juhuslikele uudishimutsejatele, kes, kuidas ja miks.

Emma rüü voltidel kütlesid vastuhelgid kuldsest pildiraamist.

Kuldraami reiaotsas

Emma varrukas

silm veresoonega

"Ma tean. Nad hulkusid kõikjal koos... Kusagil mahajäetud ja rüüstatud metsatalus avastasid nad selle kirjutuslaua. Sellesama siin. Korsten oli ümber kukkunud ja katus sisse vajunud, nad väenasid sari-kad kõrvale. Lauast oli vähe järele jäänud, eks vist pooled tükid on hiljem juurde tehtud. Kuid Leo ja Saarut kandsid seda kahe vahel üle kümne kilomeetri lähemasse raudteejaama."

"See oli kauneim aeg minu elus," pomises Saarut. "Me ööbisime heinaküünides, jõime taludes piima."

Aeg oli peatunud, võis arvata, et kell Emma kõõgis ei teadnud, kummas suunas tiksuda.

"Ta oli minu poiss." Ja Emma hakkas vaikselt deklameerima:

"Mis on sinu armuke enam, kui teine armuke? oh sina iluke naeste seast! mis on sinu armuke enam kui teine armuke, et sa meid seda viisi oled vannutanud?"

Minu armuke on valge ja punane, nägus mees kümne tuhande seast.

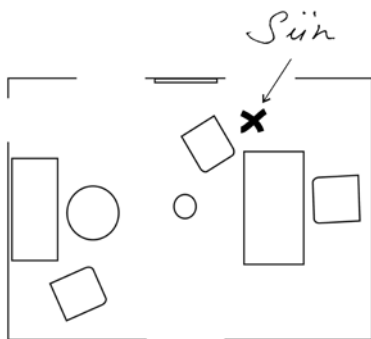
Tema pea on kui kõigekallim ja selgem kuld, tema paksud käharad juuksed on mustad kui kaaren."

"Kuradima poiss, ma pole kunagi kohanud nii säravat mõistust kui Leol," ütles Saarut. "Mis särab, see kõrbeb. Ühel hetkel sai tal kõigest kõrini. Nagu Lylgi. Ainult et Leo tõmbas endal sooned läbi."

"Kas on tõsi, et neil olid sarnased silmad?" küsis Tork. "Kas sellepärast sa seda pilti hoiadki?"

Sellel hetkel uks põmatas kinni. Nad polnud märganud, kuidas Avalik Huvi oli sisse hiilinud, kirjutuslaua taga kükitades oma märkmeid teinud ja siis jälle lahkunud.

silma veresoonega

Avaliku Huvi peidukoht

"Kas teate, miks mul on uks kogu aeg lahti? Selleks, et Ly saaks sisse, kui ta tagasi tuleb. Kui ta läks, ei võtnud ta võtit kaasa. Näete, siin see on!" Saarut pusis oma frakirinnaesise lahti ja tõi nähtavale keti otsa riputatud läikivaks kulunud võtme.

"Kabelid, mille lahtimurtud ukсед on pärani..." pomises Emma.

"See kõik oli päris. Vaas on päris. Kalad on päris," tegi Saarut kokkuvõtte.

Sellel hetkel hakkasid aknatagused Kukerpuu silmad pilkuma ja ta hakkas kõnelema:

"Kalad.

1. Osta kalafileed või fileeri kala ise, eemaldades kõik luud.

2. Loputa fileed külma vee all ja kuivata. Piki anšoovisega. Lisa vein, sidrunimahl, sool, pipar ja purustatud küüslauk.

3. Paneeri fileed jahus ja prae pannil õlis umbes 15 minutit. Tõsta fileed pannilt ja jäta sooja kohta seisma. Kalla ära õli.

silm veresoonega

4. Sulata pannil või, kuumuta selles kapparit ja kalla kalale. Serveeri juurde redise-šampinjonisalatit.

Lambaliha.

1. Pruunista lambaribi pannil. Lisa sool ja pipar.

2. Puhasta ja lõika kaalikad viiludeks, porgandid ratasteks.

3. Pane pruunistunud lambaribi ahjupoti põhja, lao peale kaalikas ja porgand. Vahele veel veidi soola ja pipart.

4. Vala peale keev vesi ning aseta ahjupott kaanega 200 °C ahju.

5. Toit on valmis, kui liha ja juurviljad on pehmed.

6. Serveeri koos keedetud kartulite ja liha ning juurviljade vedelikuga.

Kartul.

1. Lõika kooritud kartul viiludeks.

2. Puhasta küüslauk ja lõika samuti viiludeks.

3. Määri ahjuvorm võiga.

4. Vormi põhja pane viilutatud kartulid. Seejärel tükeldatud küüslauku ning taas kartulit. Lao vorm kartulit ja küüslauku kihiti täis.

5. Vala peale vahu- või kohvikoor.

6. Pane peale natuke või- või marga-riinitükikesi. Aseta vorm ahju ja küpseta umbes 225 °C juures seni, kuni kartul on küps (umbes 45 minutit). Küüslauku võid panna ka niipalju, kui ise soovid."

"Mul läks kõht tühjaks," ütles Sarut.

"Mul on kõht alati tühi," lisas Tork.

"Loomad tahavad talitamist, juhtugu maailmas mis juhtub!" võttis Emma kokku.

Saarut, Tork ja Emma istusid köögis ja sõid mari-
neeritud heeringat, kuid ei raatsinud loobuda ka pih-
lakaliköörast. Kui nad oleksid toas olnud, oleksid nad
kuulnud kriginat ja kopsimist ukse taga. Siis keegi
kirus:

"Paska, üks on hoopis lahti, sellepärast muugid ei
keeranudki!" Tume vari hiilis tuppa ja põrkus pime-
das vastu frakiga postamenti.

"Vabandage, härra, ma pidin vist minema hoopis
kõrvalkorterisse, neil seal torud tilguvad, vaja paran-
dada!" Mehe silm seletas ähmaselt läbitulistatud
märklaua. "Kas neil siis elusaid enam tappa polnud,
et hakkasid nukke kõmmutama?" Ta vaatas toas
ringi. "See ta siin vist ongi?"

Vari lähenes portreele, võttis taskust noa ja lõikas
pildi raamist välja.

Sellel hetkel sisenes Emma.

"Kas te olete kunstihuviline?"

"Proua, ärge ajage tühja juttu. Ma võin muutuda
vägivaldseks!"

"Ärge olge nii kindel!"

"Nojah, ega mul suurt kogemust ole. Aga ma olen
õpihimuline."

"Õpetage ka mulle, vägagi tahaks mõnele viru-
tada."

"Proua, inimesele ei tohi viga teha."

"Seda on jah mulle kogu aeg räägitud."

"Õelge parem, mis selles pildis on erilist?"

"Mitte midagi!"

"No siis võin ma selle kaasa võtta?"

"Vast olekski parem, kui seda siin enam pole. Aga
kellele loeb, et parem! Maailm on äkki hullust täis
nagu märg pesu vett, muudkui tilgub. Kus sa pää-
sed! Vaid see takistab meid hulluks minemast, et
lapsikult usume, nagu oleks kõik nagu enne, et
akendest ei vahita sisse ja pildid on omal kohal. Ja

silm veresoonega

veel usume, et me ise oleme jäänud samaks. Tüütuseni samaks! Issand jumal, kas ma oskan öelda, millised me olime? Nüüd ma pean vist hakkama seda välja mõtlema! Lühidalt: see pilt on siin ja siia majja ta jääb! Kas te kohvi tahate?"

"Mul on paremat! Võin teilegi pakkuda!" Ja mees võttis taskust lapiku brändipudeli.

"Kuluks ära!"

"See daame, kes mu siia saatis, andis. Ta peab kesklinnas kõrtsi ja hotelli."

"Klaara!"

Nüüd hakkas Kukerpuu akna taga uuesti rääkima:

"Mina seda Klaarale ei soovitanud. Ma mõistan igasuguse seaduserikkumise hukka."

Lapik pudel

Murdvaras ohkas. "Proua, lubage, ma viskan siia kirjutuslaua taha pikali, mul pole tõesti kuhugi minna. Plika viskas mu majast välja."

Tork, näpus pudel pihlakalikööri põhjaga, astus tupp. Ta kuulis sõnu isepäisest plikast, talle tundus, nagu oleks tüdruk sisenenud ja öelnud:

"Ah, siin sa, vanamees, ennast peidadki! Kuradi sead, Kukerpuu nad minult juba võtsid, nüüd tahavad ka isa ära võtta!"

"Tütreste, ära kurjusta! See on ainult äriasi," oleks selle peale nagu vastanud murdvaras.

"Ah et sa ajad äri! Siis peab sul ka raha olema. Aga mind lased kodus musta leiva peal istuda!"

"No lepime ära, ma annan sulle!"

"Leppimisest ei tea ma veel midagi. Aga sa oled kihvt paps! Ma mõtlen, et me võiksime ehk kokku leppida: on parem, kui sa mind praegu koju segama ei tule! Leppisime?"

"Eks keera siis ennast sinna laua taha pikali!" ütles Emma.

Saarut istus köögis laua taga ja targutas:

"Eks igaühel ole oma puuslik. Oma Kukerpuu. Kellele liberaalne turumajandus, kellele kaalujälgimine, kellele vanavanaisa pastlad, kellele sotsiaalne võrdsus, kellele postmodernism. Kõige sagedamini aga rahategemine ja ajakirjade klantspildid. Ja polegi nii harv, et just taoline Kukerpuu on see, mis inimesest laiba teeb.

"See loetelu tuli nagu tuttav ette: vanavanaisa pastlad, sotsiaalne võrdsus, postmodernism. Ühed pastlad vist praegugi laualaekas," torkas Emma.

"Selles see needus ongi. Oled rõõmus ja ajad taga oma päikesejänkut, kuid mingil hetkel see pimestab su ära ja sa ei märkagi, kui kõik muu kaotab tähtsuse. Saad selle kätte ja oled omadega läbi.

Jänkule kasvavad külge haarmed, need tungivad sinu kehasse ja hakkavad ihuliikmeid liigutama. Sa muutud zombiks ja lähed Klaara hotelli avamisele.”

Emma ja Tork olid lahkunud, kuid Saarut istus ikka veel, taldrikul lihatuks näritud searibi. Ta ei märganudki, et Emma kell oli hakanud tagurpidi liikuma. Äkki seisis tema kõrval Leo.

“Noh, mida tahad?”

“Kuule, kuidas see lugu Lyga õigupoolest oli?” küsis Saarut.

Saarut teadis küll. Ta tuli lennuväljalt, kohver näpus ja hing pungil lilledest. Ly seisis keset tuba ja ajas mantlit selga. Üks käsi oli varrukas, teine minemas sama teed.

“Tore on, et oled tagasi. Ega ma saakski enam siin käia sinu kaktuseid kastmas.” Ta asetas võtme lauaservale ja paitas kergelt üle Saaruti küünarvarre. “Nänu Saarut!”

Oli see hõivatuses või ujedusest, et Saarut ei saanud aastaid suud lahti tehtud? Pigem arvas Saarut, et kõik mõtlevad nagu tema, kui nad just lollid pole. Ta uskus, et teda seob Lyga nähtamatu ja sõnulseletamatu side, mille nime ta alles nüüd lennukis välja oli mõelnud. Armastus. Pikkadel koju-lennutundidel polnud ju muud kui vormida sõnu ja nüüd tahtis ta need Lyle ette kanda. Ainult sõnadega polnud enam midagi teha.

Ly läks juudile mehele ja sõitis Iisraeli.

Selline lihtne lugu. Selline banaalne lugu, üldse mitte professori vääriline. Mis mees see Saarut õige oli?

Nüüd hakkab mina targutama. Ma kaldun jagama inimesi faabulainimesteks ja pildiinimesteks.

Pildiinimese elus on pidepunktiks see, mida ta näeb. Või kuuleb. Või kompab. Aga ka maitseb ja

silm veresoonega

aistib nahaga. Kellalöögid, mis kuulutavad tema aega, on seisundid. Pilved taevas. Koer, kes vaatab nukral pilgul otsa. Lõhnad vana kivimaja trepikojas. Pildiinimene saab olla möllumees, või unistaja, või töörügaja. Ta võib olla isegi edukas ärimees, kuid ta ei saa kunagi olla poliitik, sest poliitiku rööbasteeks on ajas toimuv protsess. Sündmuste areng on pildiinimesele tihti ebaoluline, ta jätab selle kõrvale.

Saarut oli noorest peast faabulainimene. Tema saatust vormisid sündmused. Ta elas ühest süžee-käigust teise, muudkui toimetas ringi, iga vähegi oluline pööre andis tema elule uue suuna või vähe-malt korrigeeris senist trajektoori. Habemega põd-rad, mustad ventilatsioonid ja märjad jalajäljed libisesid temast mööda küünarnukki riivamata.

Kui faabulainimene murdub, kaotab ta usu toimuvasse ja jääb maailma vaatlema – ja näeb äkki seda, mida varem ei suutnud. Temast saab pildi-inimene. Nii juhtus Saarutiga. Mingis mõttes sarnanes hiline Saarut noore Torgiga – mõlemad olid pildiinimesed.

Aga pildiinimene? Kui tema murdub, siis saab temast tihti faabulainimene. Ta otsustab "aru pähe võtta", "täiskasvanuks saada", "jätta need lollused" ja "hakata võtma elu sellisena, nagu see on". Ma loodan, et Torgiga nii ei juhtu. Aga kes teab!

Kui Ly oli lahkunud, tegi Saarut viis sammu, istus oma tugitooli ja väljus sündmuste valitsusalast. Faabula diktaat lõppes, nagu mõne arvates on lõppenud ajalugu. Sellest peale ei teinud ta suurt kuulma küsimusi, mida sündmused esitavad. Või kui, siis vaid teoreetilisel tasemel – targutada talle meeldis, oi veel kuidas. Kui aga koorida Saarutit nagu sibulat, leiaksime alt õrnanahalise vanaaegse kaunishinge.

Pihlakaaurune Tork nägi unes, et ta on Leo pilt (või oli ta Kukerpuu, mis vahet?). Emma oli raamist väljalõigatud lõuendi koos Leo-Kukerpuu-Torgiga kööki toonud ja selle paari naelaga kalendri kõrvale seinale kinnitanud. Tork tundis kärbest nagu supelranna sipelgat mööda otsaesist jalutamas. Ta püüdis pingutatult nägu krimpsutada, et putukat ära ajada, kuid see ei õnnestunud: pilti kattev paks lakikiht takistas nahka liigutamast.

Tork juurdles, et kumb on parem olla, kas Leo või Kukerpuu. Leo oli hakkaja vend, kuid ega ka Kukerpuuks või mõni väärakas saada. Kukerpuu puhul ei kottinud üldse, kes ta tegelikult oli, luges vaid see, kelleks teda räägiti. Oli see halb või hea? Kukerpuuna oled sa alati laialt vahtida, kuid nähakse ikkagi vaid seda, mida keegi näha tahab. Mis sa tegelikult oled, see jääb paksult peale maalitud värvi varju, seda ei näe keegi ega tunne ka selle vastu huvi. *Ergo*: et olla peidetud, peab tegelikult olema nähtav. Leo, kelleni pole kellelgi asja, on palju läbi-paistvam, lausa klaasist. Aga klaas võib ka kerge-mini katki minna.

Köögist Saaruti kabinetti viiv uks oli paakil ning selle vahelt langes põrandale valgustriip. Tork kuulis ebamääraselt kumisevaid hääli. Ta tegi veel kord pingutuse, tõmbas kopsud õhku täis ja suutis ennast lõuendist lahti rebida. Ta hiilis ukse juurde.

Saarut ja Emma seisid sirgelt põrandale joonistatud kriidiringides, nende ees marssisid edasi-tagasi Taavet ja Sal.

Taavet ütles:

"Nii ei tule midagi välja, kahte inimest ei saa niiviisi üles rivistada, et see moodustaks liigendatud süsteemi."

"Mis neist ikka sättida!" vastas Sal. Neil olid varrukatel sinised sidemed, peal suur K-täht.

Kukerpulase käeside

"Vast on abi, kui nad ennast liigutaksid?" arvas Taavet.

"Kõndige ringi!" käskis Sal ning Emma ja Saarut hakkasid ümber postamendi käima.

"Ka nii ei kõlba, pilt hakkab virvendama. Meie peame tegelema ikkagi Saarutiga.

"Seis," kamandas Sal. Saaruti jättis ta toa keskele, Emma aga saatis kaugemale nurka. "Me alustame!" ütles ta valjul häälel. "Kas te mõistate, et see oli juhus – lihtsalt pime juhus –, mis viis teid Suure Kukerpuu lähedusse? Te õilmitsete, ülbitsete, kasvataate kõhtu, kuid tunnistage: teil pole võimeid!"

"Teie ei vääri!" lisas Taavet.

"Usutavasti," nõustus Saarut.

"Te olete kasutu!"

"On uute tegijate aeg!"

"Te olete laip! Kas eelistate matmist, kremeerimist või lahkamist? Võimalikud on variandid!"

"Kui laip, olete te teovõimetu ega suuda seetõttu hallata Suure Kukerpuu kanoonilist portreed."

Tork tundis selgroom jooksmas külma paanikahigi. See oli tema, kelle nõuetekohane haldamine oli kõneaineks.

Alles nüüd oli Taavetil mahti ringi vaadata. Tema pilk peatus tühjal raamil.

silm veresoonega

"Pilt, aga pilt! Seda pole!"

Veresoon Torgi silmavalgel paisus. Ta tundis hirmu, et seni, kuni ta siin piilub, tungivad need tegelased kööki ja viivad lõuendi minema. Kus ta siis uue kaitsva lakikihi leiab?

"Kuhu te selle pistsite?"

Nüüd sirutas murdvaras pea kirjutuslaua tagant välja:

"Mina võtsin selle ära!"

"Normaalne inimene ei kükita laua taga!" teatas Taavet.

"Vaadake, normaalses maailmas on need, kellelt varastatakse, ja need, kes varastavad. Normaalses maailmas pole aga selliseid nagu teie."

"Kus pilt on?" pressis Taavet peale.

"Müüsin maha – välismaale."

"Rahvusvahelist kultuurivahetust tuleb soosida!" teatas Taavet. Ta oli ideeinimene.

Sal oli aga pragmaatik. Ta põrutas Taavetile: "Eesel!", murdvargale aga: "Sa oled surnud mees!"

Murdvaras vajus korinal laua taha kokku.

Uksed polnud enam niisama lahti, uksetahvleid polnud ollagi. Oma maalitud silmadega nägi Tork, kuidas mustavast avausest nagu kirikuuksest keset tohutut helendavat seina astub tuppa tüdruk. Nüüd alles sai Tork aru, et ta on tegelikult Ophelia. Tork oli näinud filmi "Hamlet" Helena Bonham Carteriga Ophelia osas. Torgil oli eksimatu mälu filminäitlejate nimede osas.

Ophelia küsis kõlaval häälel:

"Where is the beauteous majesty of Denmark?"

Emmal oli äkki kroon peas, ta oli kuninganna.

"I am a Queen," ütles ta. Ja siis: *"How now, Ophelia?"*

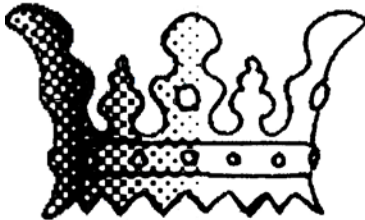
Tork nägi, et murdvarga surnukeha oli nähtavale tõstetud ja asetatud kirjutuslauale nagu katafalgile.

Ophelia sosistas murdunud häälel:

"Kui lumi ta habe näis,
kui lina ta valge pea.
Surm ära ta viis –
mis nutt aitas siis?

Annaksin teile mõned kannikesed, aga need närtsisid kõik ära, kui mu isa suri. Ta olevat õndsate surma surnud."³

"Ah, vaata, abikaasa, seda vaest!" ütles Emma-kuninganna.

Emma kroon

Saarut oli äkki kuningas ja ka temal oli kroon peas.

"Kaunis Ophelia! Kui kaua ta juba on niimoodi?"

Ophelia lõi kõikuma. Ta astus komistades ja käed õieli paar sammu tühja pildiraami poole ning vajus selle ees kokku. Mustavas raamitühjuses oleks nagu helendunud Taani prints Hamlet. Kukerpuu? Leo? Või hoopis tema ise, Tork, kes ta on nüüd saanud nende kõigi koondkehastuseks. Filmis mängis Hamletit Mel Gibson. Milline on tema, Torgi, ühenduslüli Mel Gibsoniga? Ta on alati uskunud enda tähte.

³ W. Shakespeare, "Hamlet". G. Meri tõlge.

Ta märkas, et on jälle lõuendi küljes kinni. Aga kus asus lõuend? Köögi seinal või siiski raamitult Saaruti kabinetis? Ta oleks nagu vaadanud Opheliat mõlemast kohast korraga.

Vesi hakkas toas tõusma, kusagilt ilmusid vesiroosid ja kõrkjad, nende vahel hõljus tüdruku õhust kummis loor. Torgile meenus, et ta unustas vannivee jooksma, ju see hakkas üle ajama.

Saarut-kuningas seisis jaluli kirjutuslual.

"Oh häda, siis ta uppus!" kuulutas ta.

Tork tahtis nagu toona tüdruku veest välja tirida ja talle uuesti laksu tagumiku pihta anda, kuid ei pääsenud lõuendilt maha.

Tork ärkas selle peale, et keegi hüüdis tänavalt:

"Saarut! Hei, Saarut! Tule aknale! Saarut, sa oled sulii! See on petuvärk, et sina oled Kukerpuu maaletooja! Sina ei tea Kukerpuust midagi, krabad endale vaid au ja kuulsust, mis ei kuulu sinule. Mina olen see, kes tegi Kukerpuust mehe. Mina! Mina! Mina olen valmis kirjutanud tema kõned. Mina seisin tema kõrval siis, kui otsustati, ja ütlesin ette, kuidas rääkida!"

Emä Klaara surm tuli Torgile ootamatult. Õigupoolest osutas see vaid asjaolule, et emä oli seni elus olnud, millele ta nagu polnudki mõelnud. Proua oli oma sport-Mercedesega teinud maanteel ootamatu vasakpöörde ja pörganud kokku poissmeesteõhtult tuleva seltskonnaga. Tork sattus inimeste sekka, kes teda avalikult võõristasid, kuid asjade korraldamine jäi tema hooleks. Ta kutsus appi Sali. Sügisiseses külmas päikeses liiguti mööda surnuaia puhtalt kruusatatud radu. Peied toimusid Kalasõbra restoranis.

Torgist sai edukalt areneva hotelli ja restorani pärija. Ees ootas palju vaeva ja hoolt.

Õhtul pärast matuseid pannkooke süües hakkas Saarut kõnelema:

"Vanasti ma armastasin ise ilmutada fotosid. Me olime Leoga lausa fotohullud, istusime pooled päevad pimikus! Kas oskate kujutleda, kui kirkaks ja tõeliseks muutus maailm selles punases valguses? Pimikust väljudes oli kõik surnud ja veretu, tavavalgus oli kõik tapnud. Mäletan ehmatust, kui fotolindile ilmusid äkki negatiivid, mida ma polnud kunagi pildistanud. Mingid kummalised tänavad, kummalised, mõttetute asjadega tegelevad inimesed, tänavanurkadel pissivad lapsed. Lõpuks hakkasin juba uskuma, et olin tõepoolest nendes kohtades käinud ja need lapsed olid mulle jala peale lasknud. Seletus oli aga lihtlabane: minu sõber Leo oli selle filmirulli minu laekasse sokutanud – nagu elus meile üldse igasuguseid asju kaela sokutatakse. Leo oli ettearvamatu, eks ta oligi tundmatu, nagu suured inimesed tihti. Kuid painajast, et need majad ja pissised seinad kuuluvad minu ellu, ma enam ei vabanenud. Nii juhtus nüüdki. Kusagil lebas filmirull Kukerpuu latentse kujutusega, see kukkus kogemata ilmutisse."

Saarut tõstis jälle esikus oma õunakaste. Tork, kes polnud uude ellu veel sisse elanud, tukkus diivanil, nüüd oli uni läinud. Kõrval tugitoolis istus Emma ja kodus. Emma oli nii faabulainimene kui ka pildiinimene, kuidas just kunagi soovis. Emma oli nõid, ja nõid peab nägema nii põtru kui valitsema faabulat. Tork ütles:

"Saaruti õnnetus on see, et sina oled tema õde. Tal peaks olema sinusugune naine. Mida on Saarutil ühe õega teha? Taavet on tumba, kuid ta kukkus kápuli suure tõe otsa. Mäletad, kui ta sulle ütles: "Issand, milline naine!" Oledki." Tork oli Taaveti sõnu siiski kuulnud.

silm veresoonega

Emma hakkas jutustama:

"Me sõitsime Leoga Haapsalusse. Me vist hääletasime, meid võttis peale üks bensiinivaatidega veoauto. Oli juba sügis. Kuursaal oli tühi ja aknad laudadega kinni naelutatud. Me läksime öösel sinna. Leo tõmbas paar lauda lahti ja me ronisime sisse. Me tulime välja alles järgmisel ööl. Ma ei tea, kas oli külm või mitte. Me jalutasime koiduni, siis läksime raudteejaama. See oli tühi, kõik nagu oleks helisenud sellest tühjusest. Ainult rong seisis perrooni kõrval ja vedurist õhkus sooja. Me isusime tühja vagunisse ja rong hakkas liikuma. See oli meie rong."

"Millest te teadsite, et olite seal vaid ühe öö, järsku oli möödunud aastakümneid? Kas pidasite tundide üle arvet?" küsis Tork.

"Pärast Ly lahkumist on Saarut täiesti liimist lahti, ta pole suutnud enam midagi teha."

Murdvaras pistis pea laua tagant välja:

"Proua, te eksite! Ma siin lesides sorisin peremehe laegastes. Kuulake:

Mis läinud see kaugel see lähedal
Jaaniööl koltuvad lehed
Ja treppidel tuiskab
Ja akna varjus hakkab külm
On soe mis läinud see lähedal
Ja täidab mu tuba
Kes läinud, see läinud see lähedal
Ja katab mind suletekina
Otsin unetult jälgi
Sinu vetruvaist sõrmist
Oma lõtvunud nahal
Kuulan nurkadest kaja
Me kirekilkeist
Ja hõiskan röömuga kaasa
Pole läinud sa kuhugi!

silma veresoonega

Neid on siin veel palju, kõik laekad on täis!" Ja tema pea kadus uuesti.

Saarut tuli tuppä, vaagnatäis õunu käes. "Tege-likult ei tohi neid lasta seista, sellest tulevad plekid peale," ütles ta. "Üldse ei maksa midagi liialt kaua hoida."

Tork süüvis oma uue ettevõtte tegevusse, ta tundis omamoodi hasarti asjakorralduse nippide sel-gekssaamisel. Ta oli jõudnud teha ka mõned nutikad ümberkorraldused. Samas aga jätkas valmistumist eksamiteks, istus pooled päevad Rahvusraama-tukogus. Ükskord, kui ta peldikusse läks, takerdus ta konverentsisaalist välja voolavasse inimhulka. Ta märkas Avalikku Huvi, kuid seal oli ka Sal. Sõbrad tervitasid ja läksid koos kohvi jooma.

"Kukerpuu on osutunud jõetuks," kõneles Sal. "Poliitikas kohtame tihti ühepäevakomeete, objek-tiivselt võttes võivad neil olla koguni head soovid, kuid nad ei anna vastust probleemidele, mida peame lahendama. Õnneks leidub neil alati mingi tume plekk, millele on võimalik juhtida avalikkuse tähele-panu. Kas sa oled lugenud?" Sal ulatas Torgile aja-lehe, kus punase markeriga oli ära märgitud pealkiri

LUUKERE PROFESSOR SAARUTI KAPIS

Tork luges: "Meie rahva üks kaunimaid omadusi on soov usaldada. Seda võikamad on katsed seda külgesündinud hingsuurust kuritarvitada. Pikka aega on meid lollitanud niinimetatud professor Saarut ja keegi Kukerpuu, isikud, keda oleme hellitanud austuse ja tähelepanuga. Nüüd on selgunud, et nad on lihtlabased vargad. Meie käsutada on ümberlukkamatud tõendid, et need kaks ühiskonna heidikut, nägudel maskid, sisenesid kaugete metsade rüpes mahajäetud ja lagunened tallu ja varastasid sealt hinnalise antiikse

silm veresoonega

mööblieseme – kirjutuslaua. Nad kandsid seda kahevahel läbi kogu naabuskonna, ligi kümmekond kilomeetrit lähima raudteejaamani, pööramata tähelepanu ümbritseva elanikkonna hukkamõistule. Mainitud kirjutuslaud on tänaseni niinimetatud professor Saaruti korteris ja sellel on ta kokku kirjutanud oma tähtsusetud kirjatööd. Meie toimetaja otsis üles selle tänaseks olematusse lagunenud talu seadusjärgse pärija, Canberras elava vanaproua, ja palus öelda meie lugejatele, kuidas ta hindab nende niinimetatud vaimuhiiglaste tegevust. "See on minu ammusurnud sugulaste mälestuse rüvetamine!" vastas ta. Sellised on isikud, kes tahtsid ennast meie rahvale peale suruda kui vaimsed juhid."

Luukere kapis

Raamatukogust lahkudes juhtus Tork kuulma riietehoiu valvuri ja turvamehe vestlust:

“Võtame näiteks selle professori! Mida kõike on viimasel ajal selgunud! Ta naelutas hulkuva kassi oma pensionile läinud bioloogiaõpetaja uksele.”

“Üliõpilasena kasutas ta seksuaalselt ära loomakasvatussaadusi” lisas turvamees.

Tork tõttas Saaruti juurde. Tugitoolis kirjutuslaua kõrval istus Avalik Huvi, hall mantel seljas, ja sõi õuna; üks õunakast esikust oli tõstetud tema jalge ette. Ta oli diktofoni asetanud lauaservale ning oli mõtetega kusagil mujal.

“Ma olen märganud, et see laud kasvab pidevalt ja laekaid lisandub. Neisse talletuvad igasugused lood, mis on tihtipeale liialt rasked, et neid lugeda. Kuid ausalt öelda ei paku nad mulle enam huvi. Seda lauda on nüüd vaevaline liigutada,” rääkis Saarut.

Avalik Huvi vaikis paljutähendavalt. Ta lülitas diktofoni käima.

“Professor, kuidas te kommenteeriksite oma kunagist avaldust?”

Diktofonist kostus Saaruti hääl:

“Kui mu mälu ei peta, olen ma mõnikord välja mõelnud päris asjalikke mõtteid, kuid nende vastu pole keegi peale paari-kolme minusuguse huvi tundnud – mis on muide piisavalt hea tulemus. Juhtub aga, et lased lendu mingi tobeda uitjutu kellestki olematust Kukerpuust, kui kõik hakkavad seda järele korrutama.”

“Avalikkus on huvitatud, millised olid selle Kukerpuu-müstifikatsiooni tagamaad. Mida te sellega soovisite saavutada? Kelle tellimust te täitsite?”

“Kelle tellimust? Ma tahaksin seda ka ise teada. Oli see Leo? Või sina, Emma?”

Nüüd alles märkas Tork Emmat. Emma seisis portree ees, hämaruses sellest vaevu eraldudes.

Tork nägi, et Emmal on supitirin käes. Emma hakkas Saarutile lusikaga suppi söötma.

"Õhus hõljub igasuguseid sõnu, kunagi ei tea, kas sa oled neid ise öelnud või on tuul nad õhuaknast sisse kandnud!" ütles Saarut lusikatäite vahele. "Tuleb sõna ja komistab punasele nupule. Klõks! – ja Kukerpuu lendab välja! Kes ütleb, milline see sõna peab olema? Sellel pole isegi tähtsust. Kui Kukerpuul saabub aeg sutsakas teha, küll siis sõna leidub. Kes ütles, et Kukerpuu on minu välja mõeldud tekst? Milline lollus! Ta on alati olemas olnud. Kukerpuud aina tulevad ja lähevad, kui üks kustub, seatakse punased nupud nagu rebaserauad iga nurga taha. Küll mõni sõna lõksu langeb ja Kukerpuu vabaks laseb. Teinekord on Kukerpuu päris kena mees, pole tema süü, et temaga paugutatakse."

Kui Tork Saaruti juurest lahkus, nägi ta uksepilu vahelt Taavetit, kes tõusis mööda treppi. Et mitte kohtuda, põikas Tork kitsasse konkusse välisukse kõrval. Ruumi seinale oli kinnitatud suurte sarvedega pödrapea, selle ette olid laotud kotid kuivanud kaktustega.

"Tere, sõber! Või nii paljudest on siis sinust järele jäänud!" ütles Tork. Seekord pöder ei hüpanud kõrvale – kus ta oleks saanudki, jalgu enam polnud. Kuid ta tegi suu lahti ja ütles: "Ni puha, ni pera!"⁴

Homme pidid algama sisseastumiskatsed.

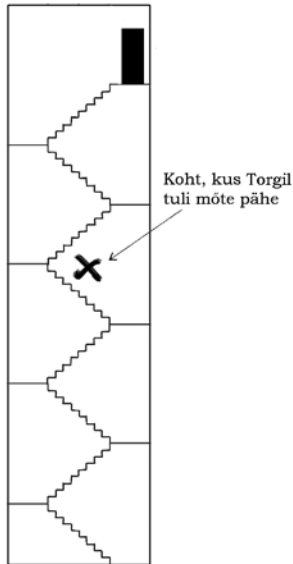
Oli möödunud kuus aastat. Jälle tõusis Tork mööda tsaariaegse kivimaja treppi. Juba mõnda aega oli ta olnud täiesti kaine, ometi selle maja ammusest ajast meelde jäänud lõhna ta enam ei tajunud. Ta peatus, et seda endas taastada.

Torgile tuli pähe mõte, et treppi mööda ronimine on nagu seiklus – riigis, kus ta viimased paar aastat

⁴ Vnekeelne vaste eesti kõnekäänule "kivi kotti!".

silm veresoonega

oli viibinud, kasutati ainult lifte. Tema magistrikaad oligi siis nagu kompensatsioon treppidest eemalehoidmise eest.

Trepp

Uks oli värskelt üle värvitud, sellele oli pandud ka uus kroomist kiiskav lukk, kuid kinni polnud seda ikkagi keeratud. Õunakaste esikus enam polnud, nende asemel olid virna laotud mapid, pungil täiskirjutatud pabereid.

Torgi pilk peatus kaustadel, kus paberilehed olid idanema hakkavate taimedena tihkelt seotud nõõrid katki rebinud ja põrandale laiali valgunud. Paberipakkide vahelt piilusid välja värsked lehehakatised. Kriidirõngad, mille keskel asusid kunagi kaktusepotid, olid ammu kustunud, kulunud kohti oli aga

silma veresoonega

püütud värvi abil toonida sarnaseks ülejäänud vaibaga.

Saarut talitas akvaariumi juures:

"Maigutate? Maigutate! Kõik olete ilusasti alles. Pole teil ei perekonda, ei riiki, ei au ega uhkust. Ega ka mingit tahtmist moodustada kogukonda, kus üks oleks teisest tähtsam ja kolmas oleneks neljandast. Vaatamata sellele, et te elate ninapidi koos. Keegi ei tee teisest välja, igaüks saalib ringi nii, nagu oleks kogu akvaarium tema päralt. Isegi oma seksuaalsuhteid ajate anonüümselt, vastaspoolt ihuliselt puudutamata. Teie armueritused mängivad oma müsteeriumit omapäi, teie kehast eemal, mõne nimetu liivatera varjus, mille asukohagi olete ammu unustanud. Te ei saa eales teada, kes oli teie väljavalitu. Täpselt samamoodi toimivad targad mehed – lasevad sõna lendu, unustavad ära ega huvitu eales, mida see kõike kokku keerab."

Sisenes Emma kohvitassiga. Saarut tajus seljaga tema lähenemist.

"Mis sa arvad, kui ma sureksin äkki maha?" küsis ta pead pööramata.

"Pea ma sulle "harakale häda, varesele valu" laulma?"

"Nii halvasti ei maksaks ka öelda. Kuigi väikese õe asi ongi suurele vennale kaasa tunda. Mille muu pagana pärast sa siin siis elad?"

"Sinu kütkestoidmiseks. Ma olen vana tark Pythia – hoia, hakkan kohe loitsima! Muret... muret... muret..."

nägu

Pühapäeva hommik voolas tupp ja muutus usutavaks. Alustasin päeva tavarituaalidega – kui rituaaliks saaks nimetada rituaalide puudumist. Olin liiga laisk, et kujundada endale harjumusi, olen seda alati olnud. Klapitasin kaks tervet sokki kandmiskõlblikuks paariks, pigistasin tühjaks põsele tekkinud vistriku, lõin ukse tagantkätt kinni. Trepil istus pulkjalgne plika ja hüpatas süles minu äsjaunustatud unenägu. Tundsin selle ära punaste vööotste järgi, need olid lehvinud põgeneva senjoriita seljal. Unenägu oli veelgi nirumaks lagunenud, polnud enam üldse hirmuäratav. Kella poole kahest koiduni olid mind ükskõikselt jõllitanud ammuste kulumisjälgedega näoriismed, kahvatud laigud, mille silmadekulmude laialihõõrutud jooned olid vajunud pilla-palla, põgeneva senjoriita ninasõõrmedki olid nihkunud lausa kuklale. Plika võttis vildika ja hakkas unenäole huuli pähe joonistama.

Kulunud nägu

nägu

Treppi mööda hiivas end ülemise korruse eit, prügiämber käes, tuhvliid külgedelt lõhki lõigatud, et need paistetanud jalgade otsa mahuks, paljad tallaservad nühkimas astmeid. Nägu täiesti olemas ja topeltlai, vist ainus, mida selles betoonlaegastikus olin eristama õppinud. Kas lohel on kärss, nina või lont? Seekordse viisaka tere peale jäi lohe mind ammulisui jõllitama, kuid tuld eritama ei hakanud. Vana pulstunud lammast, mitte lohe, kui selles mingit vahet on. Animaalse alge puhul on tegelikult ükskõik, millise loomaga tegemist. Kuid muti häämsatunud ei-või-olla-kes-see-siis-nüüd-olgu-pilgus oli isegi midagi inimlikku. Mu käsi liikus vöökohast allapoole, et kontrollida, kas püksilukk on kinni. Oli kinni.

Lohede ja lammaste ettevõtmisi ei hoia ma meeles tavaliselt kauem kui viisteist sekundit.

Teisel pool välisust oli kõik korras, puud kasvasid ja laternapostid ei kasvanud. Kõik nagu lapsepõlves. Kõigil vastutulijatel olid silmad-ninad-suud, kuid esmakordselt märkasin, et tegelikult on nad kõik ühte nägu ning seetõttu poleks nagu nägusid tarviski. Huvitav, kuidas pereemad oskavad õiget meest uksest sisse lasta?

Arutasin, kas pidada plaane või mitte, kuid ei viitsinud sõnastada lähtetingimusi. Öeldakse, et plaanita ei saa elada – aga mis sa ikka plaanitsed, kui ei tea, mis on sihiks! Tegelikult olen märganud, et iga tegevuse aluseks on sihitu meeoleu, tujusid on mul missuguseid! Hetkel aga ei viitsinud neist ühtegi kapist välja võtta. Tühja sa meeolutsed, kui on juba ette teada, millega asi lõpeb. Mul on hea mälu, kõik see jama on mul meeles. Seda tänavatki tunnen juba niivõrd peast, et ei pruugi enam pilku vasakule ega paremale heita. Huvitav küll: kui nüüd keegi oleks siin öö jooksul majad ära vahetanud, kas

ma siis märkaksin? Küllap vist registaksin panoraami mälust välja printida ikka vanade failide alusel ja sellisena siis arvaksingi kõike seda nägevat. Ajasin silmad pärani, et ikkagi näha, kas kõik on paigal: majad ja puud paistsid korras olevat.

Elasin siiski parimas võimalikest maailmadest.

“Wiiralti” baaridaami pilk ei näidanud äratundmist. Minu käeviipe-haloo peale õnnistas ta mind kergitatud kulmudega. Midagi ähmaselt tuttavat kõrises alakehast läbi, kuid püksilukku ma seekord ei kontrollinud. Samasugune vööristav, äratundmist välistav alt-viltu-üles-pilk nagu äsja trepikojas. Äkki jäin siin eelmine kord võlgu ja mind ei taheta enam tunda? Proua lükkas tagantkätt minu ette tellitud hommikunapsu ja jätkas vestlust mingi triibulise viirastusega. Triibutsegu terviseks!

Väljas laua taga mõnules Jakob, otsaesise kortsud nagu vapikilp, kuuereväärid lausa plekist. Tõmbasin tooli jalaga lähemale ja tegin juttu. Isehakanud templirüütli turvis lõi kolisema, lukus sui jäi ta vahtima saiatükiga lauaserval hüplevat varblast. Ootas kolme varblase etteasted ära ja etendas väarikat lahkumist. Tegi paar sammu ja langes osast välja – peatus, käed röömukööksatusega avali. Lõksu püütud Merle naeris, säutsus midagi ja marssis tuharaid jõnksutades edasi. Vaatasin seda *performance*’it nagu publik esitlusel. Äkki taipasin, et olen gi publik – mängust väljas ja tuled saalis surnuks keeratud. Ükski nendest puuslikutest ei teinud mind tundma. Lolliks läinud!

Merle siit suured, sealt väikesed möödud olid minus alati isu äratanud. Kord olime temaga punt-rasse põimunult kõrvaltuppa varjumas, kui saabus kamp uut verd ning tõi Merle hakkamasolekusse pöörde. Ta pistis ohjeldamatult jooma ega pööranud mulle enam tähelepanu. Stiilis “jääme sõpradeks”.

nägu

Tegelikult jäimegi sõpradeks. Jutt vulises oma vulisemist ja kui ei, siis olime mõnusalt vait. Ainult seda nägu ta ei teinud, et tahaks poolelijäänut jätkata.

Merle jõnksutab puusi

Maik tuli suhu, nagu lutsiks kümnesendiseid. Ei tea, kas tatised rahad hakkaksid lillepotis idanema, kui need sinna pista? Üks säärane on mul köögiaknale ununenud, rahapeenra vastu poleks mul midagi. Võtsin mõttes poti pihku ja paitasin mullapinna sentide kohalt ilusasti siledaks.

Õhtul helistasin Jakobile. Rõõmus hüüatus: "Näe, kadunud poeg! Kus oled need nädalad ennast varjanud? Ei mäletagi enam, mis nägu sa oled." Saatsin ta sitale. Olen Jakobiga iga päev tööasjus koos olnud, hommikusest varblaste tantsitamisest rääkimata. Kuradi pasakott!

Töö on selline koht, kus võib hingata vaid esimehe poolteist tundi. Siis lähevad jalatallad libedaks. Loksuv ollus hakkab tõusma üle pahklude. Veel paar toimingut ja märjapiir kerkib üle nimme ja jõuab rinnanibudeni. Genitaalid vajuvad sügavikku. Kramplikult venitad kaela, et ninnatorgatud kõrred pinnale küünitada. Limane nire hakkab voolama kopsudesse. Läkastad, haarad lauvalt kimbu pabereid ja tormad uksest välja.

Neil kordadel põgenesin tavaliselt treppidele. Ma olen trepiusku. Minu uneluste kuldpaigaks on Hispaania trepid Roomas, olen neid näinud filmides. Nagu ei kusagil mujal pendeldavad neil laskuvate naiste puusad, meeste selgadel aga vetruvad abaluud. Mine või lolliks!

On ju nii, et sünnist surmani liigume kahemõõtmelises maailmas – samm vasakule, samm paremale, edasi, tagasi. Selliseks on kohanenud ka kogu meie mõtteviis, mis kuidagi ei suuda ennast lahti rebida põrandast. Trepp – eriti, kui see on lai ja seda ääristavad vaasid – lööb argirutiini segamini, see nagu lunastaks meile kolmanda mõõtme. Me saame ruumiasukateks. Treppidel muutume kõik paremaks, me oleksime nagu kirkama valguse poolt sigitatud. Treppidel võib kohata Lumivalgekesi ja põialpoisse, need seabivad tähtsate sammujate jalgades.

Ministerium, milles töötasin, oli endises elus häärber. Saalid olid küll jagatud töökuutideks, kuid läbi korruste ulatuva paraadtrepikojaga ei osatud midagi peale hakata. Ammustel aegadel neid treppe mööda ei käidud, vaid kulgeti. Astmed olid ikka veel läbi imbunud kunagiste sammude taktimõõdust, seda oli raske eirata; ka kõige paadunud koridorides tormajad tasandasid siin oma käiku. Oma laua tagant tulles tekkis siin pearinglus ja need, kellel närvisüsteem nõrgem, kasutasid tagatreppi.

Trepp

Häda oli selles, et trepp lõppes sama äkki kui algas. Pöördusin vasakule ja sisenesin Jakobi koo-
passe. Seal oli poleeritud lauaplaat, plaadi taga
pintsak, rinnataskus pastakas. Eeldatavasti oli pas-
taka küljes Jakob, sest mõnikord ilmus minu toodud
paberile autogramm. Jakob materialiseerus tavaliselt
alles kell 17.00. Siis ta viksis kingad, pingutas
püksirihma ja jäi ootesse. Kell 17.30 ta lahkus.

Minul oli materialiseerumise küsimuses raskusi,
väljudes tulesid kustutavast lossist olin tihti veel
poolläbipaistvas olekus.

Järgmisel hommikul pärast Jakobi varblasetantsu
olin siiski päris korras. Püksid viikis, astusin ennast
ilmutava Kristusena mööda laia paraadtreppe. Nagu
poleks teadnud, et enesekindlusest pole abi –
hommik on kalasilmne okupant, kes püüab alles-
jäänud päevariismetele kehtestada oma võimu;
sellelt võib oodata kõike. Uus päev kleebib seintele
uued päevakäsud ja kehtestab kavalad karistused
igati süütute toimingute eest. Selle hommiku sadist-
likuks viguriks olid pahupidi silmadega salanõunikud,
nad astusid astmetel kõik ühte jalga. Seedsin endagi

nägu

sammud nende takti. Käed millegipärast värisesid, kui lükkasin ennast õlg ees läbi paakil bürooukse. Viskusin tuimade tuharatega oma toolile. Nagu miilits oleks lennanud läbi toa – jutt katkes ja kõik jäid mind tõsise näoga vaatama.

Väike Anne lähenes meetri jagu: "Vabandage, mida te soovite?"

"Kõige vähem soovisin ma sind näha!" Ega see päris tõsi polnud, oli teine kenake asi vaadata.

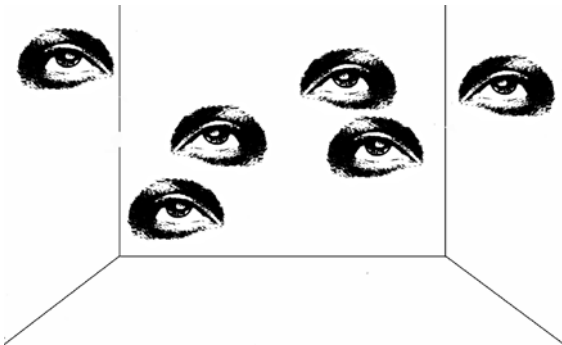
"Kas sa tunned seda tüüpi?" küsis Ben.

"Pole eales näinud!"

"Mõni hull vist," ütles Ken.

Tuba oli silmi täis. Ütlesin igasuguseid asju, mulle öeldi vastu teistsuguseid. Lõpuks lõin vedelaks: "Vennad-röövlid, kas te tõesti mind enam ei mäleta?" – "Ei tea, millises seoses peaksime?" küsis väike Anne.

Ken ja Ben astusid ähvardavalt minu selja taha ja ma tegin minekut.

Tuba oli silmi täis

Olin lossist kuidagi väljunud. Kõik koordinaat-
teljed olid paigast ära, üks käis valele poole ning
maja oli asetatud ei-tea-kuhu. Pingutatult kontrol-
lisin, kas ikka astun vaheldumisi vasakut ja paremat
jalga. Kordasin mõttes mitu korda liinumbrit, enne
kui sõandasin bussi istuda. Siis mängisin kujutluses
paar korda läbi vajalikud protseduurid piletiga ja
hopsti! saingi asjaga hakkama. Te ei usu, kuid mõne
aja pärast leidsin ennast oma korteri ukse tagant.
Keerulise kujuga asjandused taskus osutusid võtme-
teks ja sobisid lukuauku.

Korteri esik oli veninud mõõtmatuks, siiski suut-
sin selle läbida ning jõuda vannituppa. Kujutis
peeglis lõi lainetama, kuid umbes nelja sekundi
möödudes muutus lõust piisavalt tuttavaks; ma
võisin mööduka kindlusega väita, et see olen mina.
Siiski jäi see neljasekundiline ebamäärasus mind
vaevama. Iga tähtsate asjade uurija oleks võinud
väita, et just selle kestel jõudsin vastujõllitava
peeglinäoga omaksvõtmiseni harjuda. Või mis veelgi
hullem – redigeerida mälestuse oma tegelikust
näost sarnaseks peeglis nähtuga. Otsisin lauasahtlist
karbi fotodega. Millegipärast arvasin, et üks
sagedasti korduv nägu kujutab mind. Võrdlesin seda
peegeldusega ja leidsin üksikuid kokkulangevusi. Mul
polnud aimugi, millist kokkulangevuste protsenti
peetakse tarkades laborites piisavaks, et tõestada
samasust.

Kinnitasin fotod kleepsudega vannitoa peegli
serva. Hommikuks olid pildid tõmbunud niiskusest
köveraks, nüüd nad ei olnud nad enam nii ühte
nägu, igaühes oli midagi oma. Öö jooksul olid nad
jõudnud meelde tuletada hetke, mil nad pildistati,
ning klammerdusid nüüd pääsu otsides selle külge –
oli siis selleks ajapunktiks pilvevarjude lahkumine
Virveküla luidetelt (kus parajasti lesisin) või kolma-
päev kell 23.17 klubis BonBon. Nad ei sallinud enam

teineteist ja vahetasid kiivaid, vihkavaid pilke. Seevastu klaasiudus vaevu eristuv reaalaraja peegelpilt oli lahjunud ilmetuks skeemiks. Ma tundsin selle pannkooginäo ees vastutust, eks mina ju selle peeglisse tekitasin. Fotod ei sarnanenud enam teineteisega, peegeldus, millel tegelikult polnud mingit nägu, oli aga milleski sarnane iga pildiga eraldi võetuna. Kunagi nägin televiisoris, kuidas ülestikku miksiti sadu inimnägusid – mehi, naisi, neegreid, rootslasi, lätlasi, pakse ja kõrendikke. Kuid üliinimest ei sündinud, tulemuseks oli nullinimene, õudne oma totaalses tavalisuses. Miks inimeste liitmisel liitub just tühisus? Olen siis ka mina mõttetu keskmine kõigest sellest, mis ma kunagi olen juhtunud olema? Sellist liitnägu on võimatu meelde jätta ja ära tunda.

Lõpuks on inimeste klassifitseerimiseks hoopis usaldusväärsemaid pidepunkte kui devalveerunud näod. Võtame näiteks välised lisandid.

Mootorratas (kui hästi see kõlab: Harley-Davidsoni mees!).

Käekellakett.

Mõök (mõök mul oli, ostsin selle Monacos Rue Comté F. Gastaldi äärsest meenepoest). Mees mõõgaga – kõlab ju uhkelt! Võiksin mõõgale rajada oma identiteedi, sisimas ma tegelikult nii teengi. Tookord lasin ennast pildistada – mõök hammaste vahel, kukla tagant paistmas Monte Carlo Casino. Selle pildi olin kinnitanud aukohale – keset peegli ülaserava.

Pastakas.

Parfüüm.

Vihmavari.

Aga ka äsja allaneelatud kõhutäis (kas hamburger või *tournedos Rossini*, kas suitsusilgud või merikeel krabisalatiga – erinevus on kohe näha ja see asetab su kindlasse lahtrisse).

See pilt siin all vasakul nurgas oli võetud pärast suitsulestade söömist Lamba-Aada juures. Seega oli pilt lestadest, mitte minust. Oligi teistest natuke lapikum.

Otsustasin fotod kui eksitavad tõendid hävitada, kes teab, milliste väärtõlgendusteni nad võivad viia. Kusagil raskelt turvatud ruumis lebavad niigi kõvakettad nagu kammeljad lahepõhjas. Oluline on neist vaid üks, mingi jupike selle veiklevast pinnast sisaldab mind. Ühel päeval prinditakse see jõulu-ehetesillerdus mustavateks kirjatähtedeks, need asetatakse minu ette, et saaksin lehe allserva väljajoonitud ruutu anda oma kinnituse: "Olen vaidlusteta nõus!" Võtsin viltpliiatsi ja hakkasin nägudele vuntse ja sarvi juurde joonistama. Viskasin viltpliiatsi WC-potti, vesi värvus lillaks ning kokkukärtsutatud paberitüki murdekohtadesse kogunenud värv moodustas raskesti dešifreeritavaid kujundeid. Las söödavad arvutisse!

Kuivanud lillepott köögiaknal oli hakanud ajama võrseid. Kas oligi siis nii, et tatised rahad lähevad kasvama? Peenikesed niitjad varred vingerdasid ülespoole, kandes värisevaid, poolläbipaistvaid lehesi, mille vesine akvarellitoon üritas visalt nimetada ennast roheliseks. Ka paberraha värv on tavaliselt lahja, need paberid kiiskavad inimeste silmis ju sõltumata värvidest! Pigista aga silmad kinni, et mitte pimedaks jääda! Läheb ilmselt palju aega, kuni need libled kosuvad kursikindlateks kupüürideks. Sellised niitjad võrsed ilmusid pärast ema surma, kui kedagi enam rohimas polnud, tema köögipeenrale.

Raha kasvab põllul, ütles kunagi isa. Sellel põllulapil raha enam ei kasvanud. Isa aga surus huuled tihedalt kokku, tuul tõi lauda poolt magusat sõnnikuhaisu, kõuts Kastro volksas kiviaiale ja jäi metsiku pilguga vahtima, silmad nagu vaskmündid.

Meil oli palju loomi ja kõigil neil oli oma nimi. Oli veel teine kass Neitsi, lehm Marta, koer Parrapass ja lammas Magdaleenu. Vaid kanadel polnud nime. Nagu pole ka nime inimestel, kes seisavad bussipeatuses.

Inimesel on nimi vaid selleks, et pealkirjastada kannet registris. Register on tõelisus, inimene vaid selle ebamäärane vonklev peegeldus. See peegeldus võib vahest tõmbuda uduseks ja siis võid sa sellele näpuga kirjutada mida iganes. Inimene võib muutuda hägusaks, ta kaob määramatusse; registrikannet ei unustata aga iialgi, tegelikult ei vajagi see enam inimest.

Nii! Nüüd on targutatud küllalt!

Avastasin, et jooksin toas ringi alles aluspükste väel. Riietusin hoolikamalt kui tavaliselt: kui nägu pole peas, siis olgu vähemalt rõivad tipp-topp. Ajasin selga sellesama tuulejope, mida kandsin tookord, kui külalisi lisandus ja meie jäime Merlega sõpradeks.

Passisin Saiakangis, turjaga vastu kõmmelduvat krohvi. Ma teadsin, et minu näojooned sulavad kokku seinakonarustega, polnud neil kõndijatel vaja mind vahtida. Kulmukurd vingerdas seinale, lupsas prakku ja jõudis seda pidi kohani, kus latakas krohvi valmistus maha pudenema. Seinale kliisterdatud reiviflaieri sotsiaalne kaal ja optiline mõju käis minu näost igas mõõdus üle, kes mind selle kõrval ikka märkab!

Töölt tuleva Merle elegantsed sääred ristusid mööduva jaapanlase vihmavarjuga. Rebisin ennast krohvipragudest lahti ja materialiseerusin otse Merle torkevalmis rindade vastas. Ta heitis mulle imestunud pilgu. Ründasin otse: "Kas mäletad toda pidu? Sul olid punased pitsikestega püksid. Meenuta: kes võib seda teada!"

Merle elegantne säär
ristus jaapanlase vihmavarjuga

Merle nägu oli täiesti äratuntav; kuidas ta seda küll oskas? Lugesin sellelt järjepanu hämmeldust, ärritust, lõpuks uudishimu.

“Kas läks palju aega, et selline tutvumisnõks välja mõelda?”

Parim oli, et kõndisime koos edasi. Ma jutustasin üha ja uuesti, kuidas suundusime tagatuppa. Kirjeldasin ukstel rippuvat läikkalendrit punnmuskulis neegriga, hambad uksest heledamad. Miks peetakse ilusaks meest, kelle keha meenutab arbuusihunnikut? Värskelt värvitud uksetahvel paiskus lahti ja sulgus napi lingiklõksuga, summutades eestoast kostuva peomelu. Neeger lõi kõikuma ja kukkus alla, arbuus veeres lauvalt põrandale. Aknataguste okste

nägu

varjud hakkasid keerlema ja mässisid meid valusatesse köidikutesse, nende äkiline katkirebimine võttis ta hingeldama – esikust oli kostunud trampimist ja kimedaid tervitushüüdeid. Minu kätte takerdus midagi punast ja pitsilist, ma pistsin selle taskusse.

Merle kuulas mind küll.

Mälestused on nagu sinkjas vedelik, see kumab läbi oimukohtade. Mingites torudes mulksuski tal mälestusi, kuid need ei kuumenenud piisavalt, et saada destillaadiks.

Laske mälestustel matta oma mälestused.

Sün rippus
kalender
muskliv
neegi pildiga

Uks

Kooruva värviga uks avanes ja sulgus vaevu-kuuldava lingiklõksuga. Aknataguste okste varjud

hakkasid keerlema ja mässisid meid pehmesse koonnisse. Avastasin tõe: olla olemas reprona mingi inimese mälusagarates, mitte seal olla – mis vahet selles! Olla mähitud okste varjudesse – piisab juba sellestki. Oli juba pimenenud, kui Merle vabastas ennast toimuvast.

Mingid kraanid oleksid nagu avanenud, ta rääkis palju. Vist ütles ta midagi sellist: "Kas tead seda mängu – inimesed kõnnivad riburada mööda tooliderida. Äkki muusika katkeb ja kõik peavad istuma, kuid toole on ühe võrra vähem ja keegi jääb püsti. See peab mängust lahkuma."

Lapsena ajasin ennast varvastele, et küünitada näppima seinal rippuvat isa jahipüssi. Ühel päeval pehmed väljasirutatud sõrmeotsad ulatusidki sekundi murdosaks riivama salapäraseks poleeritud kaba. Siis kaotasid varbad tasakaalu ja ma rullusin põrandale, sõrmedes siiski surisemas teadmine salapärasest puudutusest. See oli tähtis õppetund, ma õppisin mõistma puudutuse hinda, ma teadsin, et selleni jõudmine nõuab aega ja vaeva. Sirutasin käe kompima Merle oimukohti, kuid teda enam polnud. Otsisin tooli, aga muusika oli katkenud ja tooli mulle ei jätkunud. Merle sädistas ja korjas põrandalt punaseid püksikesi. Äkki ta tõsines ja ütles:

"Kuid seekord unustad sina!"

Kui ma nüüd tagantjärele meenutan, siis olingi ta selleks hetkeks juba unustanud. Minuni jõudis tõde: ma võisin Merlele huvi pakkuda vaid salapärase, ekstravagantse võõrana, olin nagu Spiderman – kellel muide pole samuti nägu ja kes rebib ennast lahti seinapragude ämblikuvõrgust. Antropoloogiliselt äratuntuna poleks ma tema pilku väärinud. Kuid just sellel hetkel hakkas minu uus roll mulle meeldima; avanesid piiramatud võimalused, nendega võrreldes kaotas Merle tähtsuse. Läksin selverisse ja ajasin taskud igasugust nodi täis; siis lahkusin rahulikult,

tundmata muret, et minu nägu jäi valvekaamera-tesse. Olin nagu välismaalane linnas, kus keegi mind ei tunne. Paar korda püüdsin rahvarikkas kohas teha hästi koledat häält, kuid keegi ei pööranud mulle tähelepanu.

Oli see siis nüüd parem või halvem senisest eluviisist? Polegi tähtis, kas midagi on parem – peasi, et on uuem. Uudsus on nakkav, seda võib olla hoopis vähe, kuid ikkagi värvib see üle ka kõrvalasuva kopitanud vana. Uus jope muudab uueks sinu rühi, kleebid oma toaseinale uue tapeedi ja vana riidekapp saab äkki mõtlemapaneva tähenduse. Sa pesed käed tapeediliimist puhtaks ja märkad, et vesi kraanist voolab kuidagi eriliselt, nagu lossipargi purskkaevust.

Ka inimesed ümberringi olid muutunud üksjagu huvitavamaks.

Koju minnes olin siiski ettevaatlik. Kujutlesin end majja tungiva filmikurjategijana. Piilub äkki naaber läbi ukse silma ja näeb – tundmatu siseneb teadatumatud korterisse. Heki taha peitunud suutsin siiski ennast veenda, et kuna selles paneelvanglas niikui-nii keegi kedagi ei tunne, on siseneja alati tundmatu. Tegin pähe igavleva näo ja hakkasin ukse poole lonkima. Ja oli siis vaja – samal hetkel komberdas nurga tagant ülemise korruse vanaeit, volksas ussipilgu ja hakkas minu järel ähkides trepist üles ronima. Sisenesin, kael kange, oma korterisse, tundes seljaga vanamutti võrdlemas uksumbrit ja mind. Tuld ma põlema ei pannud, vajusin niisama tugitooli. Vähe aja pärast kargasin püsti ning jõudsin kolme pika sammuga akna juurde. Sain veel märgatud, kuidas eit sisenes telefonikabiini. Ma ei jäänud sireeniga autosid ootama. Haarasin Monaco suveniirmõõga hambusse, toppisin taskusse midagi punast ja pitsilist, väljusin rõdule ja hakkasin alumisele

nägu

korrusele ronima. Televiisori valgel nägin elutoas pesuväel istumas kahte tursket kukalt. Nad olid kõrvuti nagu vöörad õhtuses trammipeatuses. Kukkuda jäi vähe maad. Valutava küljega tormasin põõsastesse.

Ma põgenesin. Pelgulinnas hakkas silma hüljatud maja, tõmbasin kinninaelutatud akna eest ära paar kõmmeldunud lauda ja ronisin pimedusse. Komistasin puruks pekstud soemüüri kividele ja jõudsin trepikotta. Esimene uks oli umbtee, see viis kunagisse ühiskäimlasse. Teravast haisust ja libedast põrandast oleksin pidanud taipama, et maja polnudki nii mahajäetud. Midagi loksus üle kingaserva, oli pime ja see võttis võimaluse asja uurida.

Pea olematus valguses nägin treppi, ärakukkunud tükkidest oli see muutunud hõredaks nagu redel. Tahtsin selle alt läbi minna, kuid siis meenus ammu ne ebausk, mis keelab redeli alt läbipugemise.

Pöördusin ja hakkasin treppi mööda üles ronima.

Huvitav, et vanasti mindi tapalavale alati treppi mööda. Tänapäeval piisavat selleks lihtsalt pikast vonklevast koridorist. Surm on asunud tasapinnalise maailma.

Midagi loksus üle kingaserva

Trepp halas endassetõmbunult oma tapinaginat. Kui temas kunagi oligi midagi pidulikku, siis oli see ammu unustatud. Ükskõik, kas lähed üles või alla, sellisel trepil liikumine tähendab alati laskumist. Kobasin jalaga ettevaatlikult igat astet – ja õigesti tegin, mitmed neist olid puudu. Olin juba jõudnud päris üles, kui mulle visati mingi kalts üle pea ja ma tundsin tugevat hoopi. Kui ma uuesti midagi jagasin, olin nagu mahapaisatud Gulliver. Üks rüblik istus kaksiratsi mul rinnal, igale käele-jalale jagus oma lapsuke. Vilkuvas valguses (miks valgus vilkus?) nägin, et rinnalistuja hõljutas minu nina all žiletitera. “Mis sa siin luurad?”

“Jätke, poisid, mul polnud lihtsalt kuhugi minna!”

Üks kriimnägu pressis ennast lähemale:

“Ma tean teda, ta on mulle Westmanni ees raha andnud!”

“Pole tal siin suht midagi anda,” ütles teine, kes parajasti minu rahakotis soris.

Kott rändas ühe suurema poisi taskusse, mind aga lasti vabaks. Taamal mängisid kaks vennikest minu mängumõõgaga, raiudes ahjuroobi otsa torgatud mädanenud kapsapead. Lipp lipi, lapp lapi peal ilma nõelapisteta – nii oli kokku pandud kogu sinne elamine. Kilekotid, kasutatud naistesidemetel, tühjad konservipurgid segunesid liblikaparvena lendlevate kapsalehtedega. Üks kapsakild kleepus helendavale klaaspinnale. Nüüd alles taipasin, kust levis valgus: kapirusudel virvendas hädiselt veneaegne must-valge telekas; kummaline, et sellisel üldse pilt ette tuli. Pulstunud kogud istusid poolringis ja vaatasid filmi. Ronisin seina äärde ja vajusin pikali – olles enne kõrvale lükanud mõned kasutatud süstlad. Mõte keerles vaid ühe asja ümber – poiss oli mu ära tundnud. Kas ma ise tunneksin enda ära?

Minu mõök oli tehtud Honkongis ja seega petuvärk – ja eks ma ostsingi selle kui pettuse. Aga

tugevaimad seosed, mis meid maailma küljes hoiavad, ongi tavaliselt pettus. Selline asjade seis on isegi hea, sest pettuse võid endale valida just sellise, nagu ise soovid – võid minna poodi, osta endale maski või narrikübara, või papist tehtud soomusrüü. Taolisi mõõku kandsid kunagi mehed, kes tavatsesid peita oma näo kergitatud mantlihõlma taha hoopis seetõttu, et see oli liialt karakterne. Midagi toorkordsest tugevate tunnuste maailmast oli säilinud ka minu Honkongi plekiribas, asjade omadused on visad edasi kanduma. Seda näppides võisid jääda uskuma, et ka sinul endal on nägu.

Televiisoriekraanil kord kadus, siis lainetas uduse peeglinäona esile säravas skafandris kosmoserändur. Aastakümneid kestnud teekonnal olid kõik tema kaaslased surnud, ta kõndis mööda tähelaeva ja vestles nendest järele jäänud muumiatega. Polnud probleemi, kas keegi teda tundis või mitte. Tal oli suur konteineritäis konserveeritud kapsaid, neist ta toitus.

Öösel nägin unes, et olin hiiglaslikus lagunenenud trepikojas. Seintele olid jäänud turritama kõndid murdunud astmetest, mõni lühem, mõni pikem, mõni vahelt hoopis puudu. Ettevaatlikult, vastu seina hoidudes ronisin ülespoole; puudevate astmete kohal laskusin põlvili ja püüdsin ennast rindkerega kukutada järgmisele toetuspinnale. Trepil oli teisigi inimesi; nad tulid mulle vastu, seljad ja laialisirutatud käed vastu seina surutud. Möödudes tervitasid nad mind viisakalt.

Kui hommikul ärkasin, oli põranda keskelt prahti veidi vähemaks lükatud; seal kõrgus pirukalasu, kõrval tosin limpsipudelit – puha minult tõmmatud raha eest ostetud. Poiss, kellele olin kunagi kahekroonise andnud, loivas lähemale ja ulatas piruka: "Säh, söö kah!"

Pirukas

Algajate, ennast kurguni täisneelanud püütõnitenäna keerduti magama, võis arvata, et vähemalt nädalaks oli toidumoon talle. Nuusutamislahustid jäid ootama järgmist korda.

Öösel kuulsin tänaval tülitsemas meest ja naist: "Kõik need aastad... vaata, milline sa ise oled... ka mina..." Nad astusid edasi oma rasket astumist, teineteist kaenla alt toetades.

Ma ei mäleta, kauaks ma poiste juurde jäin, aeg kaotas oma näo ja hangus nagu kuivav kalamaksaõli. (Kust selline võrdlus? Arvasin mäletavat pudipõlle, mis oli kangestunud suu kõrvalt valgunud tilkadest.) On ju inimilme liikuvus see, mis aitab meil aega märgata. "Üks silmapilk," ütleme aja kohta. Silmapilk on baasühik, seda korrutades paneme kokku kogu oma ajaarvamise – kuni Suure Pauguni välja. Kui silm tardub, siis peatab ka aeg oma tiksamise. Või vastupidi – kui aeg enam ei voola, kivineb ka nägu liikumatuks. Nii ma seal siis liikumatu näoga toimetasin.

Ühel päeval poisid enam koju ei tulnud. Otsisin kaltsuhunniku alt teravaotsalise peeglikillu, korraga võisin selles näha vaid väikest osa oma näost. Vää-

nasin nina kirtsu ja hambad irevile, väristasin põski. Liigutasin keelt. Kärtsutasin huuli kokku-lahti, kogusin need torru ja kõõritasin silmamunad vastu ninajuurt. Uskumatu – kogu see värk liikus! Kuulsin kõlksu – see oli aeg, mis käivitus. Ma hakkasin minema. Tänaval oli külm ja võõras, korstnad ja katused olid kõledad ja hirmutavad, hullemad kui kunagi varem. Põgenesin läbi kinninaelutatud-lahtikangu-tatud akna tagasi kaitsvate seinte vahele. Midagi vedelat loksus pimedas üle kingaääre sokkidesse, polnud nad eelmisest korrast veel kuivaks saanud. Kõik hakkas korduma, olin jälle alguses. Kas vahepeal oli üldse midagi toimunud?

Kas neid poisse oligi? Järsku oli tõepoolest õigus neil, kes püüdsid neid unustada? Neid ei tohiks ju üldse tähele panna. Veider, et ikka märgatakse! Nägu pole neil, kellel pole minevikku ega tulevikku. Laste puhul ei julge ka kõige suurem küünik öelda, et neid ootab tühjus.

Kas minul oli minevik?

Seadsin ennast uuesti lahkuma, kuid akna taha oli seatud sisse vaatama vanema naisterahva siluett, nagu märklaud lasketiirus – nööp rinnal näitas kohta, mida tähistatakse numbriga "kümme". Kübar tema peas oli kergelt viltu, oli nüüd selle küljes sulg või mitte; märkasin vaid kriipsuks kokku surutud huuli. Tormasin komistades ukse juurde, kiskusin selle lahti. Piitade taha oli tardunud mees, kaabu peas, must mantel kurguni kinni nõõbitud, pehme sall vaid napilt paistmas, käes nahkkindad. Surusin mööda tema lihavatest huultest ja nähtamatutest silmadest. Paari sammu pärast peatusin ja hüüdsin üle õla:

"See polnud mina!"

Kes polnud mina?

"Hei, sina!" hüüdis ta omakorda. "Kas see tatikari on ikka veel siin? Hais ei lase sisse minna!" Ta oli

natuke aega vait, siis hakkas rääkima ootamatult peenikese häälega: "Neetud kohtunik, oleks võinud mind parem mõneks ajaks trellide taha pista, tema aga mõistis ühiskondlikult kasuliku töö. Käi nüüd aasta otsa iga päev ja jaga nodi, millega kirikumutid õnnistavad. Ühte taskuvarast poleks ta eales niiviisi alandanud, mina olen aga korralik inimene – noh, jäid maksud nipet-näpet ripakile – ja kohe võib vahele võtta!" Mõlema käe otsas rippus tal pungil kilekott.

Ta ei pidanud mind millekski – ju seepärast rääkiski. Parim vestluskaaslane on ikka olematu vestluskaaslane, siis pole vaja häälepaelu pingutada. Eks niimoodi olen minagi kõik hinge pealt ära rääkinud – olgu siis mererannas sõrmede vahelt voolavale liivale manitsuskõnet pidades; või pimedal verandal, nägu männilatvade poole; või ärgates ridagaraažidetaguses viimas, suutmata mõista, kas täistehtud pükstest hoovab sooja või külma.

Kuid ikkagi tekkis temas huvi minu vastu: "Miks siis sinul lastakse vabalt ringi joosta?"

Istusime aknaalusesse maltsapõõsasse. Ta võttis kotist lati Doktori vorsti, hammustas ja ulatas minule. "Tead, mul on kodus täitsa uhke elamine, söögilaud on Belgiast."

Ta mõtles natuke. "Aga tead, ma olen hakanud uskuma, et mul on koht elus! Ma sain koguni tänukirja eelmise nädala töö eest!"

Minule pole aukirja antud. Mõõka ega punaseid püksikesi mul ka enam polnud (ümbere kambapealiku pea oli vist seotud midagi punast). Kummaline, aga sellega oleksin nagu kaotanud viimase identiteediraasu. Kas olin nüüd jäetud ilma minevikust või tulevikust? Tegelikult on see üks ja seesama, sest tihti me ei tea, kummas suunas me oma elus liigume.

Siis tuli igasuguseid aegu. Ühes soodetaguses algkoolis olin võimlemisõpetaja. Siis olin manuliseks ühe lese juures. Kevadeti läksid asjad lihtsamaks, juhutöid oli kergem saada.

Oli mingi aasta novembriõhtu, olin Tartus ja kõn-disin mööda Supilinna lõputuid tarasid. Minu kõrval kulges Tobi. Ma ei mäleta, kuidas me tuttavaks saime. Vist lihtsalt vaatasime teineteisele otsa. Või oli nii, et ta naaldus sillarinnatisele ja sülitas Emajõkke? Ütlesin talle:

“Ilusad tatirõngad – kui õnnestuks lähemalt vaadata. Siit hästi ei näe.” Olime parasjagu kõrgel ega poleks näinud küll. Tume veemass jõesügavuses keerles ja ega vist ka allakukkuv auto poleks muljet-avaldavaid rõngaid tekitanud – oleks lihtsalt lärtsatanud.

Ta hakkas naerma. Siis alles vaatasime teineteisele otsa. Edasisel jutul pole tähtsust, kuid ma läksin temaga kaasa. Tee peal põikas ta ehitusplatsile ja haaras paar lauajuppi kaenlasse.

“Kuradi külm on juba!”

Agulimajad seisid vaikides. Üks neist kehtas õlga ja nihutas ennast natuke kõrvale, tema kaisust hakkas paistma kunagine pesuköök – mida muud see olla sai, teadsin säärast tädi Taali elamise juurest Pelgulinnas (kui isa oli haigeks jäänud ja kass Kastro ära jooksnud, siis elasin mõnda aega seal). Mulle meeldis suvepäeviti pesuköögis konutada – madalad jahedad kiviseinad olid küllastuseni läbi imbunud saksteaegsest pesuaurust. Isegi vahelduvate ajaloo-perioodide hallitusvina polnud suutnud matta puh-takspesud pesu lõhnariismeid. Siinse pesuköögi külge oli naelutatud puukuur. Kuuri uks avanes ja hetkeks paistis rullis kampsunikrae tagant arvutikuvari sinkjas ruut.

“Mulgikapsad!” hõikas minu kaaslane kaeluse-avasse. “Kunas sa tagasi annad?” Minule aga: “See

prilla on meie vabadik. Sakstehäärber on aga see. Ega me teda alati sisse lase!" Ja ta avas pesuköögi ukse.

Tõepoolest pesti seal pesu. Aur keerles laeni, pik-kade mustade juustega piiga väntsutas pesukaussis kobisevat riidetükki, vahutordid voolasid piki käsi-varsi. Tegelikult ma nägin valesti, polnud seal ei pesukaussi, vahtu ega auru, minu prillid olid lihtsalt uduseks tõmbunud. Pikkade mustade juustega tüdruk oli maalitud molbertil seisvale lõuendile. Tegelikult polnud ka pilti, tüdruk seisis ukseavas. Viltu üle toa oli tõmmatud punasest plastikust pesunöör, sellel rippus puhtaks pestult midagi punast ja pitsilist, nagu lipp aastakümnete tagusel Pikal Hermannil. Uksel oli kalender, neegrilihased arbuusidena punnis. Tobi viskas lauajupid kolksuga pliidi ette plekile, arbuus laualt veeres neegrile sülle.

"Plikad elavad vasakpoolses toas, poisid tolle kardina taga," kuulsin oma kaaslast selgitavat. "Need narid siin on tühjad, kutid läksid seiklema Guajaanasse. Võid järje üle võtta!" Lauad, millest narid kokku löödud, olid koguni hooveldatud; ei tea, kas oma kirstu tarvis selliseid saan.

Köögilaua kohal rippus silt:

ASJU MITTE VÕTTA!

Välisuks tegi kääksti ja sisse puges rullkamp-sunis vabadik, monitorikuma ikka veel hõljumas kuklajuustes. Võttis laualt kastruli, tõstis sellesse kulbiga vett ja asetab küdevale pliidile.

"Kas kellelgi teepuru on? Kuradi külm hakkas!"

"No miks sa ei koli siis ometi siia tuppa tagasi?"

"Vaadake endid – kas teil hirm ei hakka? Te olete hoiatav eeskuju. Soojas aeglustub inimese mõtte-

tegevus 50% võrra." Ta märkas mind: "Sa ei kujuta ette, kui selgena mõte seal külmas püsib – aga mis nemad sellest taipavad! Kas oled kuulnud, et on olnud inimesi, kes püüdsid konstrueerida eesti keelde tulevikuvormi – oled vanaaegseid raamatuid lugenud? Ma kirjutan uurimust selliste tegelaste sotsiaalsest spektrist. Oled kunagi mõelnud, miks on nii vähe neid, kellel on tulevikust sooja või külma? Vanasti nikerdasid selle kallal sakslased, puha visionäärid. Tookord maaliti neist hoolega portreesid, mis küll praegu koos häärberitega on enamuses sodiks tambitud. Aga ikkagi – millised näod! Nüüdki leidub mõni, rohkem ühiskonna äärealadelt, näiteks üks spordikommentaator. Eesti inimene on ratsionalist, tema surfab olevikus, ise mõnusalt soojas. Nagu need siin."

Millest ta ometi räägib?

"Ma usun sind," ütles mustjuus, "kuigi tegelikult ei usu ma ühtegi sinu sõna."

"Nojah, teie muudkui korrutate tulevikust, ainult õige vaikselt, et teised teid tuhmiks ei peaks."

"Kes te olete?" küsisin.

"Loll küsimus. Ainult loll küsib endalt pidevalt, kes ta on." See oli Tobi, kes nii ütles. "Ole sildivaba!"

"Me oleme kaelkirjakud, ulatume hästi üle plangu vaatama! Me oleme väga ilusad!" kostus pimedusest.

"Me oleme viitsütikuga pommid," ütles mustajuukseline piiga.

Praegu ajavad nad endale lõhkeainet sisse – seletas ta – ühel päeval aga teevad ilmkõmaka, et kõik ammulisui vahtima jäävad!

"Milline on ühe politoloogiamagistri trotüülevivalent?" Vabadik oli kuumast teest põsed roosaks saanud.

"Ikka vägevam kui filoloogiamagistril," vastas mustajuukseline. Ta läks edevaks: "Pealegi olen

kraadiga amööbiuuri ja, see käib detonaatori eest.” Tüdruk ajas keele suust, see polnud eriti suur ega plahvatusohtlik.

“Kamoon! Praegu sa kogud oma paukherneid alles ainepunktide kaupa.” Tobi kampsunil oli plekk, ta tõmbas rõiva seljast, keeras pahupidi ja ajas uuesti ülle.

Öösel tuli mustajuukseline, surus peopesad minu alla, tõstis mu üles ja asetasköögilauale, jalad ja käed jäid amööbikulenditena üle lauaseru rippu. Ta võttis pehme pintslit ja hakkas minu kehale rohelisti arbuuse maalima.

Peagi mõistsin, et sildil olev keeld puudutas vaid raha ja hambaharju. Oli veel üks silt:

RÄÄKIDA EI TOHI!

See kehtis nõmeduste kohta. Nõmedusteks peeti enamikku asju, mida räägiti väljaspool pesukööki. Mõõdukat kogust uksetagust nõmedust peeti siiski vajalikuks, ilma selleta oli ka nagu imelik.

“Ma konstrueerin naljaviluks võimalikku keelt, milles puudub nii minevik kui ka tulevik,” rääkis vabadik. “Ainult olevik. Pull on see, et selles keeles saab ajada kõiki vajalikke asju.” Ta ise eelistas inglise keelt, selles on igasuguseid aegu oi kui palju.

Millest nad ka ei rääkinud, varsti sain aru, et tegelikult rääkisid nad ikka tulevikust. Kui just lausa paksu ei pannud. Tulevik aga tähendab usku võimalustesse. Ootus on vist ainuke asi, mis annab inimesele näo. Beebi nägu on alati ilmekas, sest see on suunatud tulevikku. Kas olete aga näinud piiritusepurgis olevat embrüot? Selliseks muutuvad palged, millelt ootus on maha pestud.

Me kõndisime Tobiga üle Barclay platsi, Vallikraavist Rüütli nurgani kõnetati teda viiel korral. Keegi peatus, et midagi küsida; keegi, kellel käed tundusid olevat liigsed, hüüdis teda. Kord hakati talle midagi selgitama, siis aga kutsuti kuhugi. Üks ütles: "Karm!", teine ütles: "Lahe!" Nad ütlesid: "Vau!" Ei mingit probleemi äratundmisega, pidu käis laialt.

Käigud käidud, tulime ringiga koju. Mustajuukseline tüdruk ütles: "Sul on hea inimese nägu!"

Ma läksin sealt ära.

Oli teisigi, kellele mu nägu midagi ütles. Nagu teate, mäletas pätipoiss mind kui kahekroonise andjat. Kuid lausa arusaamatu lugu juhtus nädalapäevad pärast pesuköögist lahkumist.

Istusin ühe väikelinna baaris ja rääkisin oma lugu juhuslikule pukinaabrile. "Ma tean sind," ütles ta, "sa rääkisid mulle sellest juba kuu aega tagasi. Juba koolipõlves olid sa selline." Tühja ma koolipõlves olin!

Ka võhivõõra tähelepanu teeb vahelihases mõnusat kõdi. See oli liigne luksus, kuid hetkeks koguni meenus aeg, mil sai võrdväärse teiste seas sehkendatud. Olin nagu korraks sügavusest pinnale kerkinud; sain sisse tõmmatud pool kopsutäit värsket õhku, siis aga selgus, et see polnudki hingamiskõlblik. Kui kusagilt pilvede tagant kostub: "Ma näen sind küll!", siis võib see olla isegi uhke, kui aga sellele järgneb: "Sa ei pääse minu käest!", siis sukeldud taas kaitsvate vetikate vahele.

Küllap on nii, et nende jaoks, kes sind märkavad, elad sa ühte elu. Neile, kes ei märka – teist. Tuleb endale ausalt tunnistada – need mõlemad on minu elud.

Ma hakkasin mõtlema topelteludest, millest ennast üheaegselt läbi närimine. Me ei tea hommikul, millisesse neist kahest (või hoopis rohkemast?) me

nägu

ärkame; ja ärganuna ei mäleta me oma teisest eksistentsist midagi. Ainult harva ja ähmaselt nagu läbi mitme seina ja vahelae kostub meieni katkeid vestlusest, mida peab see teine mina, kes juhtumisi ärkas teistesse koordinaatidesse.

Maailm on kokku segatud kahest maailmast, millest ühes meid kuidagiviisi talutakse, kuid teist ei talu meie ise.

Kuid mõlemad on ju meie elud, neis peab ju olema midagi, mis ühendab!

Otsustasin korrata päeva, mil kõik see algas. Kuid pulkjalgset plikat polnud, trepikojas konutas hoopis senjoriita, punased vööotsad hambus. Ämbriga vanaeit oli roninud postamendi otsa ja püüdis seal võtta jõu ja ilu poose.

Süüvisin tänavasse nagu kanjonisse, kahel pool seinad kui konarlikud kaljumassiivid.

Tänav

Tänav on naljakas oma kahemõttelisuses. Kõik oleneb sellest, kuhu on asetatud sinu vaatluspunkt. Majaseinte õhuke kuliss jagab ruumi kaheks teineteist põlgavaks pooleks. Selle membraani tagaküljel on kihiti väikesed koopakesed. Need on nukutoakestena täidetud mängumööbliga. Mängumad-papad õiendavad seal mängulastega. Sa peatud – ja järsku sa tead, et inimlikud suhted on võimalikud ainult sealpool seinu, tänaval neid pole. Kuid samas ei suuda sa kujutleda, et elu fassaadi nuripoolel on ehtne (nagu pole kunagi ehtne hädaoht, mis varjatult luurab sinu kõrval) – kuigi sa tead, et olendid nendest uuretest osalevad nähtamatute mikroobidena sinu igapäevases elus. Neil kõigil on oma ID-kaardid, oma kindlad ruudukesed kõrgelt turvatud registrites. Regstrimaja seinad varjavad aga samasugust mängumaailma, kus riulite vahel vuravad mängurongid ja toimikute vahel istuvad mängukarud.

Tänavale oli ilmunud maja, mida ma varem polnud märganud – kuigi paistis, et see oli sajandivanune. Selle allkorrusel oli kauplus. Aknad olid tühjad, neile polnud asetatud tavapäraseid vidinaid. Läbi suurte hästipestud vitriinklaaside aimus vaid nimetu hämarus. Ometi ma teadsin, millega seal kaubitsetakse, teadsin sedagi, et ma pean sisenema. Uksele oli kinnitatud kelluke, see helises, kohe oli kohal ka müüja, neegri näojoontega valgenahaline väljakasvanud teismeline. Ta seisis maskikostüümidest mannekeenide ees ja liigutas ennast pidevalt, nähtavasti kartes, et muidu võidakse teda pidada üheks nendest. Neegrinägu tegi veel kaks liigutust ja kadus siis kuhugi kaugemale, jättes mind vastastikku seisma Tallinna Timuka, Pagaripoisi, Winston L. S. Churchilli ja Ilusa Naisega.

Tallinna Timukas, Pagaripoiss, Churchill ja Ilus Naine kandsid balletikingi. Nad müüsid ennast, õige-

mini oma välimust neile, kes tahtsid osaleda linna-pea uusaastaballil. Nad olid asetatud paarikaupa, nende vahelt pääses nagu kitsast aiaaugust poe sügavusse. Sama lugu nagu pesuköögis – väljast vaadates võis arvata, et tegemist on väikese ruumiga, sees aga pääsesid ruumiosad järgnema ja hargnema ja tundus, et neil polegi lõppu.

Ühes vitriinis olid kunstvurrud ja habemed, aga ka vuntside ja habemete puudumised. Parukad levitasid šampoonilõhna. Oli asju, mida võis hoida käes – lehvikud, pannid, hiina laternad, blondiinide näpuotsad, võlukepid, pastapliiatsid, lapsukeste unenäod. Kohtasin ka oma mõõka. Kõige rohkem oli maske. Need täitsid suuri vitriine, kuhjusid nurkadesse, olid riputatud lakke. Osa maske oli kallatud suurde konteinerisse, seal oli neil odav ühishind.

Kummaline, kuigi poes valitses hämarus, olid näokatted hästi näha.

Keema hakkava kaerahelbepudruna kerkis minus ihalus omada maski. Mitte, et ennast varjata, lausa vastupidi – ma nägin võimalust saada endale nägu.

Võtsin Michael Jacksoni maski, hoidsin seda kaua aega käes, kuid ei mallanud minna peegli ette proovima. See oli mask maskist, kujutus näost, mis ise oli maskiks muutunud. Kui koopia on tehtud koopias, pole selle kunstiline veenvus enam kuigi suur – nii seletas kunagi minu vanaonu, kes tegeles väikest viisi kunstivõltsimisega. Proovisin õnne Bruce Willisega. Seadsin maski ette, sellest piisas – korra-pealt sisenesin tegijana ühiskonna keerulisse võrgustikku. Kuulsin neegrinäolist selja taga sosistamas: "See on üks meie enimmüüdüd tooteid. Iga päev peame uue partii juurde tellima."

Nüüd teadsin, miks Bruce Willis tundus mulle sügavamalt tuttavana, kui oleksin võinud seda eeldada temaga nähtud filmide põhjal. Ma olin seda nägu pidevalt linna peal kohanud, viimati tuli ta

nägu

mulle vastu Allika ja Tatari tänava nurgal. Astusin uuesti peegli ette, Bruce'i nägu kõrvupidi peos. Tema pilklik silmavaade läbistas mind, ju pidas mind äpuks. Maskid vaatavad teatavasti kahes suunas – väljapoole ja sinusse sisse; just seda viimast pilku tuleb karta. Ma ei tahtnud kanda maski, mis minu üle irvitab.

Bruce Willise mask

Võtsin vastu valusa otsuse loobuda. Kui otsid endale nägu, siis karda seda leida – kui leiad, oled selle vang. Enamik näoga uhkeldajaid kannab hoopistükkis karnevalimaske, neid peab ehtsaks vaid ülejäänud peoseltskond.

Ma ei tahtnud enam olla inimene, keda peetakse ehtsaks.

Jätkasin teekonda – kardinad olid kõikjal akende eest ära tõmmatud ja oli näha, kuidas tubades toimetatakse oma toimetamisi. Polnud enam vahet, kas kõndisin tänaval või rändasin läbi seinte korterist korterisse. Ma nägin kolme mõrva, kahte sündi ja lugematuid teesklevaid katseid beebisid juurde saada.

Ma sisenesin "Wiiraltisse". Baaridaam oli uus või ei suutnud ma teda enam ära tunda.

"Ah et otsustasite siiski tagasi tulla!" ütles ta. "Teil jäi tookord arve maksmata."

Siis ühel päeval ärkasin vaba inimesena vabal maal.

Seisin keset Tammsaare parki, seal, kus teed ristuvad. Polnudki enam tunda aure, mida levitasid poolsöödud, prügiurnides koostisosadeks lagunevad hamburgerid, see-eest voogas mesilasparvena ümber pea niidetud muruplatsi heinamaalõhn. Ajuti tundus, et see lõhn ei tulene siitsamast, niitmisvalust krampitõmbunud kõrtelt, vaid täidab kogu linna, on hõljuma pääsenud kaugetelt niitudelt, mida mul pole kunagi aega olnud külastada. Pingutuseta nägin põõsaid, kõik nad olid mingit eriskummalist tooni. Kõikjal oli vorme, värve ja lõhnu. Ainult inimeste näod jäid kangekaelselt ilmetuteks, kuid ma ei pööranud neile tähelepanu. Oli ka erandeid – üks emme naeratas, kui tema last vaatama jäin.

Siis ma märkasingi pingil istuvat meest. Jalad laiali, silmad pilukil, laius ta mõnulevalt vastu lahedat päikest. Tema kingad olid viksitud meeldiva hoolimatusega; pingile enda kõrvale oli ta asetanud märkmiku ja väikese portselanvaasi kuivatatud õlelilledega. Oleks minu mõök veel alles, oleksin asetanud selle õlelillede kõrvale. Mehe näost hoovas harjumatu rahu, kuid selle kuulutasid petukaubaks silmad – need vilasid lõbujanuselt mööda parki.

Istusin tema kõrvale. "Teil on nägu täiesti olemas!" ütlesin.

Mehe silmalaud kerkisid kolmandiku võrra, üks vast tsipa rohkem kui teine.

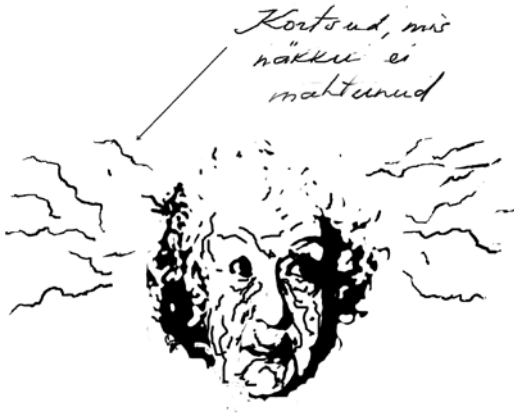
"Tavaliselt nõnda ei arvata!"

Mees võttis märkmiku, vaatas oma õlelilli ja tegi mingi ülestähenduse.

Olin hakanud kohtama omasuguseid.

Oli kaks kutti. Üks oli unustatud juba enne sündimist, teine siis, kui käis koolis. Ühel päeval oli ta esimesena tulnud klassi, istunud oma kohale, kuid kõik klassikaaslased tormasid mööda teda märkamata. Ka õpetaja ei küsinud temalt enam midagi. Õpetaja oli küll tulnud hiljem teda koju otsima, kuid vanemate hämmeldunud "meie küll ei mäleta!" peale segaduses lahkunud. Need kaks poissi olid pidevalt ninapidi koos ega pidanud oluliseks seda, mida maailm kavatses oma tarkuses neile öelda. Ka ei tundnud nad ise tungi kuulutada maailmale ükskõik millist sõnumit.

Oli veel üks vanaproua, näol rohkem kortse kui sinna oleks mahtunud, pea mattunud ämblikuvõrkudesse.

Vanaproua

Ta oli unustatud juba Stalini ajal – siis kui purjus elektrik tema korterist elektri kogemata välja keeras. Tookord oli see suur eelis, mis igal juhul

kaalus üles pimedas istumise. Vanaproual oli pappkastide viisi unustatud raamatuid, pudelikesi möödunud aegade lõhnadega. Ta teadis kohvitassi kõrvale öelda igasuguseid sõnu, mida keegi enam ei mäletanud. Näiteks ütles ta: "Taraparoona!" – see tähendas: "Vabandage, ega tõmbetuul teid ei häiri?"

Meie seas oli neid, kellelt polnud midagi võtta, kuid kellele polnud tarvis ka midagi anda. Nii nad istusid, ammu unustatud tomat näpu vahel.

Unustatud lapsed hoidusid omaette, nendega me suurt kokku ei puutunud. Nende staatus oli ka natuke erinev: nende nimed ja kodud olid küll argisaginas kaduma läinud, kuid tänu oma pidevale sehkendamisele püsisid nad siiski kuidagiviisi pildis. Liikuvat asja on ikka kergem märgata.

Kui nüüd liigitada, siis oli meid kahesuguseid. Oli neid, keda enam üldse ei märgatud, kui ka neid, keda märgati, kuid ära ei tuntud. Paljud meie seast käisid ikka veel tööl ja said koguni head palka. Nende ametikohad olid unustatud, nende endi kohalolek kontorites aga saanud sedavõrd harjumuspäraseks, et neid enam ei märgatud. Need olid kõige kavalamad: nad tegid kõik, et neid ei pandaks tähele ka edaspidi. Avastasin, et minugi arvele oli kogunenud pika aja palgaraha. Ma olin rikas.

Me hakkasime kohtuma linna taga metsas, istusime ära visatud, vett täis valgunud autorehvidel. Nii mõnigi oli silmapaistvalt haritud ja me laskusime keerulistesse teoreetilistesse arutlustesse oma olemasolust. Minu tuttav Tammsaare pargist kõneles: "On olemas selline mäng: inimesed kõnnivad riburada mööda tooliderida. Äkki muusika katkeb ja kõik peavad istuma, kuid toole on ühe võrra vähem ja keegi jääb püsti. See peab mängust lahkuma. Muusika hakkab uuesti mängima, üks tool võetakse vähemaks ja mäng algab uuesti. Kes on kaval, istub

teisele sülle, kes on aga viisakas ja pakub teisele istet, on mängust väljas. Küsimus on siiski selles, kuhu jäävad need, kes mängust lahkuvad. Nad istuvad kõrvaltoas laua ümber, viskavad viina ja söövad sülti."

Siis aga hakkas meie sekka sügenema silmatorikavalt uudishimulikke inimesi; peale vilavate silmade polnud neil nägu ollagi. Kord astus mees metsa vahelt välja, tuli lõkke juurde ja aetas kivile prullaka puskarilänniku. "No proosit, poisid!" Ka plekk-kruus oli tal taskust võtta. Eks mekkisime meiegi, kuigi polnud just erilist peopidamise tuju. Võõras püüdis meid kaasa ärgitada, küll ta laulis ja hõiskas, tulemusena jäi aga ise purju. Seadsime ta siis põõsa veerde puhkama, särginööp näota näo all läks lahti ja me nägime plaastriga ihule kinnitatud mikrofoni. Mikrofon vahtis meile otsa, tal oli nina ja kõrvad ja ta pilgutas meile silma.

Eemalt palgiveoteelt hakkas kostma sireene ja autode raginat, me tormasime igaüks ise suunda laiali.

Hulkusin jälle üksi. Siis ühel päeval kuulsin kohvikulauas istudes kahte napinäolist rääkimas:

"Meid hoiatati: linna on siginenud hulganisti identititseerimata isikuid, kes võivad seotud olla rahvusvaheliste vägivallarühmitustega. Kõrgemalt poolt kuulutati välja valmisolek."

Kohvikust väljudes astusin millelegi valgele. See oli jalajalg, neid oli veelgi, jäljerida lookles tänava-nurgani ja kadus selle taha. Seisin jäljel, teine jalg õhus; ma ei saanud teisiti kui astuda järgmisele, siis veel järgmisele ja nii ikka edasi. Tee viis minu kunagise tööpaiga juurde. Olin sellest parajasti möödumas, kui kõlas kõrvulukustav prahvakas, juustesse hakkas pudenema kivipudi. Kui tolm haihtus, oli uhke trepikoda maailmale avatud, see, mis hetk

nägu

tagasi oli sein, kattis peene tolmuna möödakäijate õlgu. Müüriisemetel turritasid allesjäänud astmete kõndid, mõned pikad, mõned murdunud olematuks. Tundsin peapööritust kujutlusest, kuidas ma ennast neid mööda üles vinnan, otsaesine higine ja püksipõlved lubjased.

Plahvatusest teise korruse kõrgusele paiskunud kaubik tegi õhus kukerpalli, tagauksed avanesid ning alla pudenes koormatäis arbuuse.

koridor

■ Kas sa tegid ära – küsib Jaagup

- Mis asja – see on Bertrand
- Kust mina tean? Naised räägivad
- Nemad ajavad igasugust
- Kas just igasugust
- Vihma sajab see küll nende tegu pole
- Tühja sellest
- Tühi aga märg
- Kui Selmat maeti oli sadanud kaks nädalat jutti

Majas on pime ja kõle. Väheste lampide süütamiseni on veel aega siin hoitakse kokku. Kui katsuda seinu käega on tunda kuidas välisniiskus sisse pressib. Tee peal haarab niiskus kaasa tükikesi aastakümnete vaikimistest. Vaikimise kildudel on teravad nurgad nad teevad hingamise valusaks

Vaikus ja vaikimine – need on erinevad asjad. Vaikus tähendab rahu vaikimine võib karjuda. Võib lõpmatuseni loetleda käske mis sunnivad meid vaikima neid laekub kõikidest suundadest. Kuid suu võib sulguda ka omatahtsi pole vahet. Vaikitakse siis kui sees on tühjus – sagedamini aga sellest et hinge on kogunenud liialt palju. Kõige suurem kunsttükk on aga see kui sõnad ise muutuvad vaikimiseks. Seda siin majas harjutatakse. On olnud aegu ja kohti kus sõnad kulgevad piki lõputut ketti inimeselt inimesele – siis saab kuuldavaks ammustel aegadel öeldu. Kuid pange sõnad keerlema suletud ringis ilma lootuseta pääseda välja ja te saate vaikimise. Sõnad keerlevad oravana rattas – jõudes inimeseni taas ja taas – kuni kaotavad tähenduse ja manduvad sõnade puudumiseks. Selles väikeses kogukonnas on koguni sõnade ringliiklus häiritud. Sõnad riivavad nägu ja libisevad tühjusse kuid ka sinna nad ei jõua

koridor

– lagunevad mõne meetri kaugusel ütlejast. Pikad sõnaheietused imbuvad aknapragudesse ja haihtuvad sügisvihma. Kõige seinusöövamad ongi sõnad mis ei jõua sihtmärgini. Vaikimine on vähkkasvajana söönud kive ja mörtil. Ei tea kauaks neile seintele on antud aega veel püsti seista

Tihkes õhus mähkuvad sõnad vatti ning nende liikumiskiirus aeglustub. Aga siis me märkame et ka see pakend võib sisaldada lõikavaid klaasikilde need löövad sügavaid haavu löövad vaikides nagu õppinud tapjad.

– See pole enam see vihm. Paranda ükskord minu vihmavari ära ammu lubasid

– Mul pole selleks kassikust see koos ahjupigi ja alumiiniumpulbriga kleebib hästi

– Kas Julia sulle kuseproove ei anna? Tal neid kõik katseklaasid täis

– Ega sinu lahja kvass plastmassi võta

– Naeltega ei saa või?

– Naeltega võid oma kirstu kinni naelutada. Panned siis käima?

– Kirstu või?

– Eitede värgi

– Ei nad ise tea mida tahavad mismoodi saan minna seda teha. Kuidas vihmavarjuga jääb?

Majas lõhnab. Kapsasupp kusi veel midagi. Sama lõhn ainult palju-palju nõrgem selle lõhna poeg on ka kooliklassides. Nii lõhnab seal kus inimesed on sunnitud koos olema

– Ega see pole sinu see on Margareta vihmavari

– Margareta ise väljas ei käi

– Sina ka ei käi

– Mul jäi lõunast veidike kartuleid ma pidin need Margaretale andma

– Margareta on lits

– Ega ta suurem lits ole kui teised

koridor

– Nii et sa siis veel pole?

– Mis asja?

– Ole ükskord tasa mis sa seletad kogu aeg. Mul on head kõrvad las ma kuulan. Auto keeras paraad-na ette. Mitte ei sa aru mis marki aga rüsa ta on. Vasak tagauks löödi lahti kriuks on kangesti seda moodi vennike lükkas sealt tagumiku nagu korgi pudelist välja. Luine värk ainult naginat kuulda. Kuulen kuidas peeretab. Lärtsakas käis – astus teine täie tallaga otse vihmalompi sinna jäigi seisma ise räätsakil auto najal. Elfriide on talle toeks küljes vihma pladiseb teisele selga. Mees ise vist jalul ei püsi. Pagasiluuk tõstetakse raksti üles ja ratastool lükkatakse välja. Mis muud see ikka saab olla. Poldid kõlksuvad ja kummid teisel poolenisti tühjad. Matsti tooli istuma. Kõrr-kõrr-kõrr mööda kõnniteed. Ei tea kas koolnud Martini asemele?

Minna tuleb ei tea kust kohast

– Martin kus Martin on kas keegi on Martinit näinud?

– Martin ju koolnud

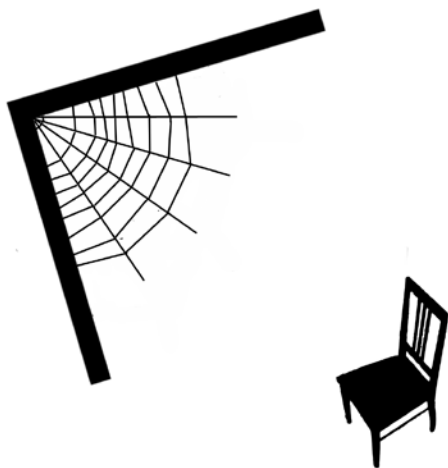
– Ära aja hullu

Minna seab ennast nurka Margareta kõrvale. Eided tavatsevad seal istuda

Alati leidub nurk kus keegi istub. Mis mõte on nurgal kui seal pole kedagi. Nurka poetakse nurka pannakse meid seisma nurka meid unustatakse. Nurk on õdus koht. Sinna kätketi lapsena kui mängiti peitust või kui maailm läks kurjaks. Nurka poeme selleks et valvata ligimese tegemisi. Kuid teisalt on nurk koordinaatide lõikumispunkt mis kehtestab ruumi. Sinna koovad oma võrgu ämblikud. Ämblikud on vana tõug nad teavad palju. Ämblik veab oma võrgu tuginiidid suundades mida tuleb võtta täie tõsidusega. Nendega fikseerib ta meie asukoha kõik-suses.

koridor

Ämblik on teinud oma ennelõunase jalutuskäigu nüüd tõmbub ta sügavale võrgu salasoppi. Kui oleme kaua mõnes kohas elanud saame selgust urgudest ja peidukohtadest laudade kappide ja diivanite vahel. Neisse tõmbudes usume et meid ei nähta. Ja küllap ei nähtagi. Sisseharjunud paigas sulame kokku seinete ja laega

Nurk

Need kellest on juttu:

Jaagup – pime mees

Tuuser Joorak – teoinimene ratastoolis

Bertrand – kelle käed on nõrgad

Silvieta – kes käib oma rada

Margareta – kes on hakanud kartma

Gertrud – kes meigib

koridor

Minna – kes leiab oma röömud
Julia – uriiniproovide laborant
Juhataja – daam kelle bioloogilised funktsioonid toimivad laitmatult
Kaarel – ukse taha sulgunu
Elfriide – sanitar-koristajatädi
Ingel
Ämblik

Vene ajast on koridori põrand kaetud kollase reliiniga. Aastakümnete jooksul on värv omandanud määrdunud tooni – kuigi seda on pidevalt ja hoolega pestud. Siin peitubki viga. Värv kipub kaotama ikka see mille eest hoolitsetakse. Et sellisel ainel korralikult kõlada peavad kontsad olema õigesti timmitud. Loevad ka sääred. Liha juhataja jalgadel on trimmis ja laitmatult voolitud kuigi kuivetonud ikkagi noorus ammu läinud. Juhataja samme on kuulda juba alumiselt korruselt. Trepil hakkavad nad mingis teises registris kriipima ja saavutavad täiskõla alles siinsamas nurga taga

– Lapsed-lapsed. Meil on uus kasvandik. See tähendab meie vanadekodusse tuli uus hoolealune. Saage ilusasti tuttavaks

Elfriide on Tuuserit ja ratastooli truiult nüginud otse juhataja kannul

– Sitta kah mis siin tuttavaks saada ega me koos pulma ei lähe. No olgu peale. Nime järgi olen Tuuser Joorak elumees ja tegijamees. Eluaeg ratastel. Naisi kui loogu ameteid kui loogu mida veel kui loogu. Ma panen ka teid kõiki siin ratastpidi ringi jooksma

– Ah et kusagil siis ikka veel joostakse ratastpidi ringi

koridor

- Ma ei kuulnudki et sa oleksid küsinud kuidas siin ka on - uurib Jaagup tulijat - einoh mis siin viga. Katus pea kohal ainult mõnest kohast sajab läbi aga peab siis just seal all seisma

- Miks siis midagi ei tehta kui läbi sajab?

- Bertrandidil on vihmavari

- Tehke aga tehke. Kuid ärge midagi ära lõhkuge. Juhataja lahkub sammud 73% kindlad ja 27% rutsakad. Ta on õppinud et tegutsemine käib ringiratast - see suubub alati sinna kust algas. Ratastooli krigin aimub inimese igas liigutuses - lapsevankris ta alustab ja mingis teises kärus lõpetab. On see siis ratastool või surnuvanker. Ikka ringiratast

Vist ütlesin et nurkadest saavad alguse koordinaatteljed ämblik oma tuginiitidega kehtestab suunad. Need on osutunud käepärasteks ja sissesõidetud teedeks meie pilkudele - ja mis meil nendele ülejäänud auklikele radadele ikka asja. Eks me vaata nii kuidas määratud - kõikjal on punktiirjooned ja punased täpikesed mis annavad kätte vaatamise suuna ja sihi. Mis need ämbliku omad siis halvemad on. Kui lasta ruumi mingit erilist ainet võiks näha punaste laserkiirtena risti-rästi lõikuvaid jooni meid vaadatakse. Ka põrandal roomates või nööriaga laes kõikudes ei pääseks me neist. Kuid püünesse takerdunu ei vallanda kellahelina tilistajad on mähitud vatti. Kusagil lihtsalt midagi salvestub

Juhataja väristab oma abaluudelt pilke. Tulles või minnes tuleb võidelda punaste joontega

(See joon peaks olema punane)

koridor

– Mis sa ennast nii kokku värvunud oled ega Jaagup nagunii näe – ütleb Bertrand

– Aga ta kuuleb hästi – Gertrud on näost raskelt ära meigitud. Ta on lilledega kitli selga ajanud

Elfriide ikka toimetab. Nagu kogemata sätib Jaagup talle kepi jalge ette. Pimeda mehe asi. Elfriide komistab. Käsivarrele asetatud voodilina lendavad laiali

– Oih. Pimeloom

Gertrud oma maalitud näoga keerleb Jaagupi ümber. Kui Jaagup uuesti kepi tõstab siis sätib nii et see teda torkaks

– Oih Jaagup. Sa nii keevaline

Ingel lehvib läbi

– Kes see kurat on? küsib Tuuser

– Ah see. See on ingel vastab Jaagup

– Sa ära pane teda tähele ta ei tee midagi ütleb Bertrand

– Need mittetegijad on kõige hullemad. Anna neile vaid voli räämavad kogu elu ära

Elfriide on oma linad kokku korjanud

– Teil siin kõik ära roojatud

– Need on inglipabulad ta alles lendas siit läbi ütleb Jaagup

– Pange aknad kinni et ta sisse ei saaks

Ingel jääb häbelikult Jaagupi selja taha seisma

– Vaata et sa enam ei situ

Elfriide koputab uksele

– Kaarel lase sisse ma tulin sinu linu vahetama.

Ilusad siledad ja triigitud

– Lehm ära sega

Koridor koridor. Maja algab ja lõppeb koridoris koridor on nagu uss kes neelab ennast sabast. On vist niisugune mõistupilt vanadest aegadest tähista-

koridor

maks lõputut kordumist. Vaid üks asi kordub järjest ja järjest – see on elu. Koridoris toimubki elu mujal lihtsalt ollakse. Koridor on nagu linna peatänav kõik sammud viivad sinna. Siin näidatakse ennast ja vaadatakse teisi. On vaid üks lihtne reegel – et vaadata selleks tuleb unustada. Sest kõik kordub. Kõik saab värske tähenduse järgmisel vaatamisel pärast unustamist. Koridoris sünnivad salaplaanid tehakse tehinguid heidetakse liitu ja reedetakse – ja jällegi unustatakse.

On levinud seisukoht et koridor ühendab et ta on tehtud kuhugi väljajõudmiseks. See on eksitus – koridoris peitub eksistentsi mõte. Ta ei alga kusagilt ega ka vii kuhugi ta neelab kõik endasse. Ta on kõrge ülemus kes meid kamandab – koridori auaste oleneb sellest kui palju on temas uksi ja millest need on tehtud. Kindral-koridoris on uksi hästi palju nad on tehtud värispuust ja kannavad vasksilte. See koridor on seersant ja ukсед on kõmmeldunud vineerist. Seersant on palju suurem tegelane kui kindral. Kindral oma ukse tagant ei välju. Seersant on see kes kamandab meid sihitult edasi-tagasi marssima. Seisma ja au andma. Kuid alati on uksi mis jäävad meie ees suletuks. Nende taga võib luurata tühjus. Nendest väljajate aukraadi ei tea keegi

Ka pimedas toas uneootamine on vaid vaheetapp koridorist lahkumise ja sinna tagasiminemise vahel. Ka surm mis saabub öösiti tubades on vaid üleminek ühest ustevahelisest käigust teise. Lihtsalt koridoris on üks teatav uks millest minnakse teise. Võimalik et see teine koridor on siis rohkem nagu sammaskäik. Peab ju kunagi jõudma millessegi pidulikumasse

koridor

Siit minnakse

Aga tihti ukсед lihtsalt peibutavad

Ämblikul meeldib rännata piki laeäärt ühest uksest teiseni

– Kas teil siin ikka tehakse ka midagi või? küsib Tuuser

– Küll Julia teeb. Tema laseb meil pudelikesi täita ütleb Jaagup

Nagu Rembrandti maalil "Öine vahtkond". Väike eredalt valgustatud laps keset tumedat inimmassi.

koridor

Ainult mass on hall. Ja Julia! on paras jagu Eestimaa liha ja konti. Mitte liiga palju. Tegelikult oleks ta päris kena ka mõnes teises kohas siin majas on ta kuseanalüüside peal

– Ei noh ma vaatasin teil siin väljas kasvab igasugust värki räägib Tuuser oma ratastoolist. Kamandaks eided korjama ma hakkaksin neile ikebanade tegemist õpetama. Müüvad pärast maha saavad raha ostavad huulepulgad nalja saab laialt

– Mul oli oma maja ja uus seksioonmööbel – räägib Jaagup eneses. Ka raamatud olid riiulitel. Ma käisin Viljandis mälumänguvõistlusel. Ma teadsin mis on ikebana see on niisugune vööramaine asi. Sain seal preemia ostsin selle eest puidutreipingi. Vene värk ega see päris õige riist olnud. Mul olid kuldsed käed ma tegin selle parasjagu ümber ja käima ta läks nagu nalja. Treisin kasepahkadest seitse õllekappa. Puusüü tuli ilusasti näha sooned vingerdasid nagu ussipulm. Tütre pulmas joodi nendest õlut käisid muudkui ringiratast. Selma võttis neid vahest lillevaasiks. Polnud need mingid ikebanad mis ta seal tegi. Korjas niisama maja eest astreid ja pani punti pidi topsikusse. Ta ütles et on ilus

85% selles majas räägitust on sõnad mis öeldakse hääletult iseendale. Ma vist enne eksisin vaikimise osas. Omaette rääkimine on säärane rääkimine mida kohe kuidagi ei saa nimetada vaikimiseks. Sest selle jaoks on alati vähemalt üks pühendunu vähemalt üks sihtmärk kes sõnu mõistab ja neid hindab – inimene ise

Ingel jääb käsipõsakil Jaagupit kuulama

– Mis sa vahid? – Jaagup tõmbab ingli sulgede vahelt kaardi

– Padaemand? Ütle on padaemand? See siis meie juhataja. Ei tea mis tal jälle vaja on

koridor

Juhataja istub oma kabinetis ja teritab pliiatseid. Ta ei kasuta neid kirjutab pastakaga kuid teritab ikka

Padaemand

- Elfriide ei saa enam kartuleid kooritud. Ta on kuidagi hajevil - räägib juhataja. Aga korralikult kooritud kartulitest algab kõik. See on nagu näidis hästikorrastatud maailmasüsteemist. Sellest saavad alguse siledalt ülestehtud voodid kammitud juuksed. Kuidas saan nõuda käte pesemist pärast vetsus käimist kui kartulid on kooritud ebamäärasteks klompideks?

Maja on ehitatud Brežnevi aegu sääraseid on külvatud Eestimaal kõikjale. Mehhanisaatorite korterid hoiukassad ühiselamud lastesõimed - ja

koridor

mida veel kõike nendes polnud. 2004. aasta andmete järgi on sellistest kahekorruselistest vahtplokk-majadest maha jäetud ja lagunemas 32%. Kui kahlata läbi nõgeste ja komistada purunenud sili-kaatkividele võib aknaaukudest näha ripnevaid kesküttetorusid ja uksehingi millel küljes uksi pole enam ammu. Me peame olema õnnelikud kui meile on antud veel oma kodudes uksi tõmbetuules prõm-mida. Tihti oleme jäetud sellestki ilma – ukseaugud on tühjad. Seintest on välja tuuldunud kunagised elulõhnad kuigi maja pole põlenud on tunda tukkide vingu. Renoveeritud on 12%. Umbes 56% püsib kuidagiviisi koos ja neid kasutatakse kuidas õnnestub. Selles siin on vanadekodu. Maja on aeg-ajalt remon-ditud kuid radiaatorid tilguvad ja ammused värvi-kihid on pääsenud seintel nähtavale. On mingi eriline jõud mis sunnib neid koorunud pindu vaatama. Kas olete vedanud sõrmega mööda pragusid ja mõis-tatanud alumistele pinnakihtidele kantud mustrit? Nagu armid mis meenutavad lapsepõlve

Praod seinas

Ämblik kolis siia majja kohe pärast seda kui ehitusmehed koos tühjade õllepudelitega lahkusid. Maalripukid viidi ära ja asemele kanti sovhoosi raamatupidajate kirjutuslauad. Uude seltskonda suhtus ämblik kui sissetungijatesse – eks seepärast kiusati teda ka julmalt taga. Nii mõnigi kord päästsid vaid kiired jalad. Ta kolis radiatori taha peitu seal vähemalt ei lõhutud tema võrke. Siiski aja jooksul tema valvsus hajus. Kord kui ta aknalaual värsket õhku hingas asetati talle peale ümberpööratud tühi kohvitass. Ometi olid kombes läinud leebemaks ning praktikant kes ta kinni püüdis piirdus sellega et viskas ta aknast välja. Tal oli õnne ja ta leidis tee koju tagasi. Viimaks ajad muutusid turvalisemaks – nüüd teda lihtsalt enam ei märgata. Seda on üpris lihtne seletada. Nagu muistegi vaadatakse sinna kuhu võrk näitab – kuid pilguga kaugusse ja seljaga unustatud ämbliku poole. Eks see ole teenäitajate saatus

Ainult Silvieta ütleb vahest möödudes paar sõna

Jaagup punub naharibadest uuriketti ja kuulab maja hääli. Ei hakka ta ometi kuulama eitede juttu. Kõige paremad hääled on temas endas kuid neid ei viitsi iga päev käiata

Eks me kõik punu ämbliku kombel oma nöörikest ega tea ette kunas keegi sellesse pimedas takerdub üles tõstab ja seda mööda liikuma hakkab

– Näe Julia tuli oma laborist välja ütleb Jaagup

Uks tunneb Juliat ja teeb tema käe all hoopis isemoodi häält. Julia sammud on kerged. Tema puusadelt võiks oodata raskemat astumist aga asjatu lootus. Julia hüüab juba eemalt

– Bertrand analüüsi andma

– Ma alles eile andsin

koridor

– Ära hiili kõrvale. Iga päev tuleb anda sa tead seda väga hästi. Kuidas me muidu õige teadusliku pildi saame

Julia käis Tallinnas kursustel

– Bertrand käiks seal nii sagedasti kui vähegi märga jätkub – kuulutab Gertrud kiledal häälel – sa Margareta vaata ette

– Mis asja too Gertrud ilgub. Bertrandil on õrn hing – maigutab Margareta vaikides olematuid hambaid. Ei oska see Bertrand ise enda eest seista tal nii pehmed käed. Imelik küll alles vanadekodus saab inimene mahti teist inimest vaadata. Mis mul varem sellest märkamisest oli. On omal ajal neid mehi tulnud ja läinud polnud neid midagi uurida. Eks nad ühte masti olid kesse viitsis. No ega päris ühte ka mitte. Oli kolm asja mida nad tahtsid. Raha viin ja va vanainimeste asi üks tahtis rohkem ühte teine teist. Mis mina neid valisin ega üks polnud teisest parem ise nad voorisid mis mul selle vastu. Mind ikka taheti küll

– Margareta kas sa meie seltsi ei tulegi?

– Nüüd aga mõtlen et ega ma seda sorti meest nagu Bertrand noorest peast endale poleks ligi lasknudki. Tema poleks ju midagi tahtnud mis sa sellisega peale hakkad. Aga peab ju olema inimene kes sult midagi tahab muidu poleks sind ju nagu olemas. Aga kes mind enam vajab. Ma olin väge täis naine ei mina kartnud mehi mis nad ikka võisid mulle teha. Ei neid enam ole ja mina olen hakanud kartma. Ei tea mida ma kardan? Aga lapsed jäid saamata ja nõnda ma siin valla armust elan

– Ei tea kas see Margareta hakkab varsti ära surema või – sosistab Gertrud Minnale

– Ja nii need elumahlad kuivavad – sõnab Margareta veidi valjemalt

– See on teile õhtuoteks ütleb Elfriide ja jagab igaühele õuna – juhataja ütleb et see paneb mahlad käima

Tuuser on koridori kindral ta kamandab eitesid. Seis paariks loe paigal marss überpöörd sammu marss. Ise vurab ratastoolis ringiratast. Eitedel heinapulstid süles. Väljas ikka veel sajab ja taime-saak on märg

– No ega seda rämpsü kõiõba ju vaasi panna kahtleb Gertrud

– Ei kõiõba? Aga kas teid kõiõbab inimeste sekka lasta? Ega vist päriselt ikka ei kõiõba kuhu teid oodatakse. Ikebana on selleks et väljendada tõtt ja tõde on valus. Te võtke alustuseks mõni kuivanud roots. See näitab kõige kaduvust. Te liigutage en-nast muidu pole teid näha järsku oletegi kadunud. Selle rootsu kõrvale asetame tolle kollase tulika. Kohe meile selge et lill kuivab varsti samasuguseks. Aga samas võib meile pähe tulla mõte et ka see kuivanud tokerdis võis kunagi olla lille moodi. Kas teile on kunagi midagi säärast öeldud? Küll mõni mesisuu vahest ikka. Kunst ju selleks ongi et meeltesegadust külvata

Oleks nagu ei tea mis ajast juba nõnda. Taime-ebemed on eitede kitlivoltides hakanud juuri ajama. Gertrud kitkub Minni küljest võrsunud kartulipealseid

– Mina aga teen neist Margaretale kimbu ikka kõva looduse kasvujõud. Kangesti tuleb välja Bert-randi moodi sama katkutud värk. Eks Margareta võib siis näpud sisse pista ja otsida kas mugulaid ka all on. Aga juurde sätin kaks kurekella. Need hakkavad kohe kõlisema kui kartulihimu peale tuleb. Ei tea miks Elfriide need kartulid alati nii pisikesteks jubludeks rapib?

– Aga meil pole vaase ehmuõ Minna

– Pole tõepoolest – ei pööra Tuuser sellele suurt tähelepanu. – Siin on Elfriide ämber. Kasutage seda kordamööda kaltsu võite välja visata. Gertrud pista oma tuust otsapidi sisse vaata korraks tunne rõõmu

viska ära ja lase Margareta miilustab enda oma.
Mind pole teil rohkem vaja

– Minna mis sina õige teed?

– Ma hakin võilillepealseid salatiks. Kaua sa selle jahukördi peal siin ikka elad

– Gertrud purgid ootavad – seisab Julia äkki uksele

– Tulid sa siin jälle Jaagupit passima?

Jaagup hakkab jälle omaette juttu ajama

– Aga kui me kogu sovhoosiga linna teatrisse sõitsime sai ikka ilusasti riidesse pandud ja vaheajal ka väikesed napsud tehtud. Ja siis läksime pojatütre katsikule ja seal sai juba parasjagu võetud. Ja siis palju seal enam aega anti tulid matused

Ingel harjab Jaagupi kuube. Ta seob lipsu kaela ja annab vihmavarju pihku. On see Jaagup või tema vari – midagi tõuseb ja väljub vihma kätte. Vihm ei tee seda märkama. Varjudeta valgus – sellesse sulab ka Jaagup või on see tema vari. Märkamatult seisab ta kuuseheki all ja tunneb põsel okstel korjunud piisku need on raskemad ja tuumakamad kui taevast pudenev pooleteravihm

– Naine suri ära. Vihma sadas pikalt oli selline sügis. Nagu praegugi. Eks see ta lõpuks ära viiski. Haud oli madal ja maa soine kirst lasti otse vette. Kirikuõpetaja hoidis vilu ilmaga häält ei tea mida ta seal omaette rääkis ei kostnud. Nii ta läks. Polnud neil tema jaoks uusi tükke kusagilt võtta või olid materjalid viletsad või tegijad kobad. Või polnud lihtsalt tahtmist. Kuid ega need uue aja plastmassid vanadesse riistadesse kõlbagi. Vanasti tehti masinad rauast inimesed lihast-luust. Aga praegu ei püsi isegi vihmavarjud koos. Aga parandati kõige keerulisemaid värke ikka käsitsi. Käed pidid sul õiged olema

Gertrud hüüab eemalt

– Jaagup mis sa seal räägid?

koridor

– Vaatan kas vihmavari kõlbab see Margareta oma

– Mis sul Margaretast see ju lits. Jaagup ei tea kas sinul toas keegi koristab ka või? Ega Elfriidest asja pole see keerleb ainult Kaarli ukse taga ma mõnikord õige tulen ja vaatan

– Tead mul ripuvad seinä peal nülitud vanainimeste nahad neid ei tohi keegi näha. Ma ise sellepärast pime olengi

– Oi Jaagup küll oleks tore kui sa mind nülgima hakkaks

Silvieta kulgeb vaikselt mööda

– Ega iga nahk nülgimiseks passi Jaagupil aina valitud nahad

– Kust sina neid tead

– Ma käisin oma nahale kohta vaatamas. Tal üks plats veel vaba

Koridori keskosas jäeti tuba eraldav sein täiesti meelega tegemata koridor neelas toa mitte vastu-pidi. Agressiivne jõud toimib ikka väljast sisse koridoril on kõvem elujõud kui toal. Saadi koridori song. Songas vist kipuvad kasvama ja käärima igasugused asjad. Sinna ununevad õlelilled ja vanavanaema kirjad ja kärbitud küüned – ja aastad millega ei osata midagi peale hakata. Selles songas aga kasvab palm ja asparaagus ja äkki see polegi enam song vaid hoopis pargiga linnaväljak.

Peatänav tuleb ühest otsast sisse ja läheb teisest välja. Tuuser juhatab liiklust peatuses oodatakse bussi mis ammu sõidust maha võetud. Linnaväljak on rohkemat kui kindral – ta paneb meilegi pagunid peale ja kohendab näod ühesuguseks. Väljakul tuleb olla rõõmus ja elevel. Ainult kirik on platsilt kuhugi kadunud kuid kirikud pole enam ammu vaeste jaoks. Veel et varjud mis saalivad päris linnaväljakul on tehtud mõnevõrra kontrastsemast ainest. Siinsed pole võistlusvõimelised

koridor

Linnaväljak kadunud kirikuga

Platsi nurgal värvib Gertrudi vari huuli. Keset saginat loeb Elfriide kõigile sõnu peale. Linnaväljakutel ikka peetakse kõnesid

– Nüüd olge ilusasti siin nüüd olge ilusasti siin kuulutab Elfriide juhataja tahab teiega rääkida

Minna üritab lahkuda

– Ei lähe sa Minna praegu kuhugi istu aga ilusasti paigal

– Ei minul pole aega kuulata räägib teine alati nii virila häälega

– See on tähtis asi mis tal teile öelda. Kus Martin on? Ah mis ma nüüd tema ju koolnud

Elfriide tõttab Kaarli ukse taha

– Kaarel sa ole hea poiss tule välja juhataja tahab rääkida

– Mulle pole seda viginat vaja

– Kaarel teeb juhatajale privaatvastuvõtu sa Elfriide hoia silm peal

– Ei ole Gertrud praegu koht sinu rumalatele naljadele. Miks Tuuserit pole kas keegi on Tuuserit näinud? Tuuser? Tuuser?

koridor

Koridoris nihkuvad näod teineteisele ja kattuvad. Kas nägu varjab teise omasuguse või poeb ise peitu? Ei tea mis sellest Tuuseri näost sai et Elfriide seda ei märka

Kunagi ei saa neid kokku loetud. Ei saa koguni täie kindlusega öelda on ruum tühi või istuvad kõik ilusasti koos. Sinu pilk ei leia pidepunkti nägudele pole kantud ei koordinaate ega telgi – ega midagi muud mille kohta võiks rahunenult öelda et just see jääb mulle meelde. Kõik eritunnused on ununenud öistes tubades voodi alla lükatud pampudesse. Pilk libastub Bertrandi näol – kukub – lööb ennast ära ja tuleb longates sinu juurde tagasi. Puhha koridori tembud. Sa saadad pilgu uuesti teele kuid koridor on nägudelt pesnud nii varjud kui valguse need on silmitud ja suutud nagu vanad ülevalgustatud fotod perekonnaalbumis. Pealegi on oskamatust ilmutamisest (või aastatepikkusest kaante vahel seismisest) heledad kohad kattunud halli looriga. Igikestev ongi see ebamäärane hall toon mis aga kergesti võib olla hoopis seinavärv. Sinu pilk hakkab võbelema murdub ja jääb terava nõelana krohvipraku. Selliseid ogasid on seinad täis ettevaatamatult liikudes võid ennast nendesse veristada. Elfriidel on käsivarred alailma plaasterdatud

Maailma asjadel on üldse erinevad nähtavuse astmed. Nii näiteks pole näha kodutuid lapsi. Ega metsloomi kes tulevad öösiti meie hoovidesse. Juhataja jälle ei näe neid nimetuid kes pidevalt lendlevad temast mööda. Ei näe neid nägudeta hõljujaid kes on tulnud koridori pidi tagasi. See mis sa näinud oled selgub tihti hiljem. Sa jääd vanaks ja äkki hakkab sind vaevama pilt kuidas juhuslikult kohatud tüdruk tõstis käe otsaesisele ja vaatas kuhugi aga kuhu seda sa ei tea

Jääb vastuseta ka küsimus kas on mõtet oodata aastaid kuni vaadatu muutub nähtavaks

Elfriide ei oota. Ta jookseb Tuuserit otsima

– Mis valu sellele Elfriidele peale tuli? Tuuser on vaikselt istunud palmi vilus

– Ta nägi sind äsja unes nüüd lööb saba all tuld ei saa paigal olla

– Vaeseke. Sellises eas naisterahval võib niisugusest asjast kogu bioloogia sassi minna

– Minu eas? Millised asjad? on juhataja sisse astunud. Jalas on tal Hiinas tehtud Puma tossud ja samme polnud kuuldagi. Milliste bioloogiliste muutustega te mind hirmutate?

Juhataja ei oota pikalt ja hakkab kõnelema

– Tähelepanu on olnud ebapiisav toimingud on olnud kaootilised ja tihti üldse puudunud. Vanus pole õigustus – ütleb ta ühe hingetõmbega. Õhku juhataja kopsudes jätkub. Teilt oodatakse ja ma eeldan et te oletegi oodatavad. On toimumas midagi suurt. Me oleme lülitunud Rahvusvahelise Uriinivaramu lühendatult RUV programmi. Selle sihiks on koguda proove ja nende abil leida ravivõimalused paljudele maailma hädadele – aga hädasid on teatavasti palju. See mida teile pakutakse on kestvus läbi aegade ehk surematus. Te elate edasi oma ihueritustes nendes väikestes korgitud katseklaasides millele kleebitud silt säilitab teie nime tulevastele põlvedele. Uriiniproovide andmine toimub range vabatahtlikkuse alusel kaks korda päevas...

– Üks kord päevas juhataja – parandab Julia vaikselt

– Kui mina ütlesin kaks siis see tähendab kaks korda päevas

Julia kinnitab seinale suure käsitsi joonistatud plakati mis selgitab kuidas anda uriiniproovi

Bertrand tahab libiseda nurga taha kuid juhataja astub talle risti ette

– Bertrand jääge hetkeks siia ma olen teil ammu pilku peal hoidnud. Te ei tohiks teha hämaraid vihjeid inimese bioloogiliste võimete kohta et kas seal on toimunud mingeid pöördumatuid muutusi või ei ole

Bioloogiaga on aga nii et midagi seal pidevalt mulksub ja muutub ja kuidas ei muutuks kui kogu aeg surgitakse. Ehk sedaviisi saadakse kunagi valmis täiuslik inimene kuid kas on seda vaja ja kas ka üldse tohib. Sellest vaesekesest saaks maailma kõige õnnetum olend. Ta ei sobiks kuhugi.

Juhataja kuulatab hoolega oma sisemuses toimivaid hormone

Tuuser istub ratastoolis silmad ulatuvad vaid veidi üle aknalaua. Näeb puulatvu ja vastasmajade katuseid. Ei paista kätte sedagi mis üle õue akende taga tehakse

– Mida tonti küll. Tegin algust vanaeitedega nüüd olen ringiga nende juures tagasi. Marta nii maha käiatud polnud kui need siin aga mitu meest oli temagi ära pidanud. Mis ma siis olin paras kaheteistkümnene naga vahtisin muudkui aknast välja. Hoovi peal oli teine samasugune puumaja aknad vastakuti. Seal ta siis keeras ennast sättima. Küll võttis kleidi seljast ja hakkas seda triikima siis jälle pesukausis rindu pesema. Ise muudkui piilus et mis ma teen. Nädala pärast läksingi tema ukse taha. Nojah eks ta mind pärast veel oma sõbrannadele välja laenutas need samasugused eided. Noorte plikadega ei osanud ma siis midagi peale hakata oli kuidagi imelik nendega rääkida. Pärastpoole jälle olid nad minusuguse õpetatu jaoks liiga lollid. Ei tea mis sellest oleks tulnud aga Marta suri maha ja eitede artell lagunes laiali. Hakkasin hoopis lilli viima juustuleti müüjannale ta oli ikkagi kümnekond aastat noorem. Mõni koht oli näos päris ilma kortsudeta ja tissid seisid omal jõul paigas. Temale aga sigines kavalier. Oli vähemalt aumees ja last ei löönud. Aga hiljem olen ikka peksta saanud küll. See oli siis kui sain plikadest maigu suhu ja kutid olid ka parajas löömaeas. Aga plikad jäid ikka mulle

Eks mul juba lapsena olid jalad nirud seepärast rohkem aknal passisingi. Lõpuks lagunesid hoopis alt ära. Aga need hullud käisid mul ikka süles istumas kaua sa jõuad. Ei tea kas süüa saab varsti?

– Kuidas sinu uus töö siis ka laabub – usutleb juhataja Juliat

koridor

– Tänan eks harjumine võttis aega kuid praegu läheb kõik nagu peab. Eks kogemused tulevad tööga

– Mul on sulle siiski väike märkus. Sa peaksid proovide kogumise muutma märksa intensiivsemaks

– See on juba niigi intensiivne. Uriinivaramu on kinnitanud väga täpse metoodika kus on ära näidatud proovide võtmise sagedus

– Sa ära vaidle minuga. Uriinivaramul võivad olla omad tahtmised. Neil on omad ärilised kaalutlused ja selle taga on suured rahad millest meie ei või undki näha. Meie siin ajame muidugi oma väikest asja. Meile ei anna nad midagi. Kuid pea meeles et selle maja võtmed on minu taskus. Uriiniproovide kogumisel on suur psühhoteraapiline toime. See loob hoolealustes tunde et neist hoolitakse ning see organiseerib nende igapäevast elu. Muidu nad jõlguksid päevad läbi niisama ühest koridori otsast teise või koogutaksid nurgas. Me anname neile võimaluse osaleda ühiskondlikus elus. Seepärast tuleb proove võtta võimalikult sagedasti

Julia pöörab kanna pealt ringi ja läheb minema

Elfriide kolistab harja ja ämbriga

– Jälle on kõik kohad põhku täis lase või loomad sisse. Eks nad loomad olegi ainult põhku ei söö. Tulekski nad pudru asemel koresöödale panna las siis mäletsevad. Vanasti pandi vaasi ikka lilli mitte loomasööta. Tuuser aga seletab et mida hullem tuust seda uhkem. No pangu siis pealegi vaasi või söögu ära kui nad just teisiti ei saa aga nemad hullud loobivad põrandale laiali. Pärast heidavad veel pikali sisse ja püherdavavad

Ämblik on käinud põhus uudistamas. Kunagist aknataguse pagendust meenutab ta elu kaunima ajana. Põhulõhnalised mälestused elustuvad kuid ajad on muutunud ja vanadest sõpradest pole enam

koridor

kedagi alles. Ämblik vajub mõttesse ja jääb nipet-näpet Elfriide harja ette. Ta põgeneb kiiresti

– Kus minu hapuoblikas on mul oli hapuoblikas – hädaldab Gertrud. Elfriide viskas minu hapuoblika minema. Ma tahtsin selle näo peale panna see teeb nooreks

Võtame ükskõik millise olümpiaala liikumisskeemi aeglustame seda parasjagu töötlemine natuke ja saame meile tuttava vanainimese kõnnaku. Vanainimese liigutused on ökonoomsed ta hoiab jõudu kokku. Gertrud vänderdab käies jalgu nagu sõtkuks pedaale – ta on jalgrattur. Kõik oleme seda kunagi olnud. Lapsena sõidame oma kolmerattalisel piki koridori ja lõgistame ukse linke mida isa-ema on lukku keeranud. Praegugi käib Gertrud küürus nagu juhtimisraua kohale kummardunult. Tasakaalu hoidmiseks patsutab ta aeg-ajalt käega vastu seina kui sõrmed libisevad seinalt uksele äratav kumedamaks muutunud kõla näpuotstes midagi ammutuntut. Tookord olid tal raskelt voogavad kastanikarva juuksed ta puudutas tahveldist vaevukuuldavalt. Lootes ja samas kartes et teda kuuldakse ja sisse kutsutakse. See kõdi on sõrmedes ikka veel sees see on meeles palju teravamalt kui üks teine kõdi mis muutus peagi tuimaks ja igapäevaseks

Ustetagune on ühteageu põnev ja hirmuäratav. Põnevus kutsub hirmuäratav hoiatab. Meie elu ongi valiku tegemine põnevuse ja hirmu vahel kuid sageli juhtub et me ei saa valitud ja need kaks vastandvärvi valguvad kokku porihalliks. Saadud halli nimi on ükskõiksus

Eks see edasine elu oligi porine ja hall – alul ehk lihtsalt hall – mõtleb Gertrud üha uuesti. Hiljem vaid porine tema ise oli nagu katkine pudelipõhi selles poris. Nii mõnigi astus palja jalaga peale. Uksed aga

koridor

– need polnud kaugeltki enam sama ahvatlevad nagu varem

– Kus minu hapuoblikas on mul oli hapuoblikas – hädaldab Gertrud ikka veel. Elfriide viskas minu hapuoblika minema. Ma tahtsin selle näo peale panna see teeb nooreks

– Ega sa ka noorest peast suurem asi polnud arvab Margareta

– Küll ma tean mille peale sina asi oled

Hapu oblikas *Rumex acetosa*
(hapik oblik apuein hapukapsas)

Gertrudi hinges lahvatavad korruga kõik maailma hädad ja mured. Kõikjal toimub koledaid asju. Tormid maavärisemised uputused. Üks riigijuht müüs pordumajja oma ministri naise

– No ei saa enam. Ükskord peab ikka õigust saama. Ja karistus nendele koletistele kaela saadetud.

koridor

Kogu maailm on neid täis. Lohemaod võtavad võimust. No nüüd Margareta kas sa oled tõesti unustanud mis me rääkisime?

See on pöördepunkt. Selliseid juhtub tervete rahvaste ja riikide elus. Elu voolab rahulikult kuni ühel hetkel mingi piir ületatakse. Milline piir? Millisel hetkel? Seda ei oska keegi seletada. Lihtsalt järsku ja omavahel kokku leppimata teavad kõik et nüüd aitab ja siis hakatakse lippe lehvitama lükatakse autosid ümber ja pannakse põlema ning vaadatakse ausal pilgul teineteisele otsa

Eugène Delacroix "Vabadus juhib rahvast"
õli 1830

koridor

– Margareta mäletab kõike – on kuulda Minna peent häält

– Minna sina ole vait. Margareta ütle talle siis ükskord viimaks kaua siis saab

Ei jäägi Margaretal muud kui minna Bertrandi juurde ja silitada varrukad

– Me loodame sinu peale kas sa oled juba kõik läbi mõelnud? Aga ära parem mõtle hakka lihtsalt pihta. Bertrand ainult sina oled see õige mees

Maailmal on üks hirmuäratav omadus – alati lei-
dub õige mees

– Bertrand teeb kõik asjad ära

– Minna ole vait vitsad on soolas

– Tuuser olevat tegija – püüab Bertrand olla see mitte päris õige

– See oskab ainult kõnesid pidada pole ta mingi tegija – on Gertrud järeleandmatu – oli mul üks sel-
line mida ta kõike ära lubas aga jättis mind pulmaööl üksinda trammipeatusesse

– Bertrand ära sa kaua venita – on Margareta mesimagus. Ma kutsun su siis õhtul külla mul on kapis jõhvikanapsu. Ja ära sa arva et sa elust kohe kõike tead

Jälle tuleb Julia

– Minna sinu järjekord

– Ma pean neil õige silma peal – tõttab Gertrud neile järele

Järelevalveinstantsid on vanemad kui inimkond. Selleks inimesed tehtigi et oleks keda valvata. Kes ütles et litsid on vanim amet?

– Bertrand ega ma pole Gertrudiga mingi sõb-
ranna sosistab Margareta. Ajab niisama ligi. Sa tee kas või moe pärast midagi et oleks seda moodi et oleks nagu tehtud. Aga ära sa endale ainult liiga tee. See on hirmus asi mida naised tahavad ja sina oled nii nõrgukene. Ma kohe kuidagi ei taha sulle halba

– Pole ma midagi nõrgukene

koridor

– Küll sa oled mehed on kõik nõrgukesed. Mul on olnud päris mitu tükki. Ise nad mõtlesid et pressivad kogu raha mult endale aga mina andsin ainult jao-pärast. Täpselt nagu vaja. Said ikka iga päev paar õlut teha. Näe minul on nüüd raha küllalt aga ega ma vallale seda ütle las maksavad minu siinpidamise eest. Aga sinule ei keela ma midagi

Margareta teab et ühe mehega ei tohi eales liiga pikalt rääkida. Hakkab endast veel ei tea mida mõt-
lema. Ta asub sammhaaval oma toa poole liikuma. Vaevaliselt kulgejale on koridor pikk

Koridori põhiprobleemiks on see mis jääb nurga taha. Me teame küll et seal pole midagi uut kuid ikka tahame pilgu peale visata. Margareta jääb seisma. Ta vaatab enda jaoks tähtsaks väikesed nurga-tagused uudised. Ämber on nihutatud teise kohta ja selle servale on Elfriide visanud uue punaseruudulise põrandapesemise kaltsu. Ta jätab selle meelde. Eks enamus avastusi ongi sellised millega pole midagi peale hakata. Kuid nii saab ta põhjuse viivitada koridorist lahkumisega. Lahkumine on hirmutav sest kunagi ei tea kas enam tagasi lastakse. Tubades – eriti öösiti – võib juhtuda kõike

Gertrudi käed ikka veel värisevad

– Kuula nüüd. Oled sa vaadanud et see keda sa-
gedasti pissile kutsutakse ei tule enam tagasi? Nagu
Martin tema ei tulnud

– Ole ikka. Enne ikka kutsutakse ja uuritakse –
rahustab Jaagup – sa pane tähele kui Julia sind ime-
liku pilguga vaatama hakkab

– Ära kaotakse siis kui piss ahtraks jääb. Marga-
reta ongi kuidagi kõhnaks jäänud

– Tal liha paras jagu vaidleb Bertrand

– Ei no kui juba ekspert ütleb

Sellistes majades mängib alati raadio. Kusagilt nurga tagant kostub ikka tõusvaid-langevaid helisid. Hääled jätkuvad ka pärast seda kui nupp kinni keerata – seinad on läbi imbunud ja annavad jaopärast välja igikehtivaid uudiseid ja helikäike, milles sisalduvad kõik kuulnud laulud. Seepärast ongi täiesti ükskõik kunas kuulata. Raadio hääl erineb kõigist teistest siin majas tarbitavatest helidest – see polegi õige hääl sest seda tekitab jupp plastmassi. Kui järele mõelda siis raadio kõne on üks vaikimise eriliike. Ta ei tee juttu august lävepaku ees millesse Gertrud komistas ega muudest määravatest seikadest. Enamgi – ta paneb meid unustama. Nii toimides raadio korrastab ruumi ta paneb karmid filtrid asukate asja-eest-teist-taga öeldud sõnadele. Sporaadiliselt ringlevad kõnekatked tarduvad ja tõmbuvad tagasi häälepaeltesse. Kurgud muutuvad kuivaks kuid mis sellest. Raadio genereerib vaikimist – ja küllap seepärast kuulataksegi seda jätmata vahele ainsamat sõna

Seekord rääkis raadio kaugese maa presidendist kes oma ebasoosingusse sattunud ministritel naha maha tõmbas – ära kuldas – lilled peale joonistas ja toa seinale riputas. Siis istus president oma troonile ja meenutas nooruse safarikäike – mida ta koos nende nahkadeks muudetud ministritega (kes tookord olid samuti noored ja ilusad) savannides ette võttis

Sakiliselt trummihelid ja loomade lõhn tõmbavad naha pingule. Nahk ergastub hakkab higistama ja veiklema kõigis teadaolevates helenduskraadides. Nahk päästab kõrgel kurguhäälel valla kiidulaulu nõtketele lihastele ja soontele – need on tema kaitsealused. Nahk on puhas vorm on distsiplineeriv ja korrastav jõud. Lihased ilma nahata on vaid karnikaup. Nahk säilitab suursugususe ka siis kui

muskleid temas enam ammu pole selle võib siis riputada seinale. Mööda kurde ja kortse näpuga järke ajades võib siis silme eest mööda lasta ammuste jahiretkede rajad. Võib ka elustada mälestuse kuidas vihmarvarju teravik vajus porri vett täis haa veeres – peopesal on jälg sellest ilmselgelt olemas. Tuuseri kärbunud puusanahal on märgid lõputute võõraste nahkade survest. Kortsunud käed on surunud sinna arme neid on omakorda silunud noorte epiteelide niiskus ja soojus. Tegelikult ongi nahk prepareeritud mälestused. Nagu Homerose eeposes on seal kõik kirjas. Kus millal ja kuidas. Jaagup teab palju lugulaule kuid ta ei pane neid värssidesse ta kombib näpuga kortse oma põskedel. Ta meenutab kunas luges esimest korda sõna ikebana

Ta kujutleb nahku rippuma oma toa seinale. Seal on ka Martini nahk see on suhteliselt armivaba. Martin lõi alati esimesena. Kuid üldiselt lõi ta harva

Jänesel pidavat olema seitse nahka – või oli kassil seitse elu? Gertrudil oli kunagi puhtatõuline koer nahk selle turjal oli täiesti lahti kogu tema au ja ilu tulenes naha lotendamisest. Minnal oli kunagi kass. Kui see ära lõppes nüliti nahk maha ja ta sai talvepalitule krae

Meie nahk on nagu krohv koridori seinal ise aga käime ringi nagu pahupidi tõmmatud läbikäik – nahk väljapoole täis salakavalaid ogasid. Eks meie kõigi nahad ole auke täis. Kuid sinna kust oleme haiget saanud sarvestub eriti tihke arm. Nagu kork pudelil ei lase see midagi sisse ega välja. Eks meie väliskest tihti ongi vaid üks armide rida kõikjal punnid ees. Hoia kui ükskord need nagu šampanjapudeli korgid lakke lendavad. Joovastav rüübe võtab siis jalust maha viimsema kivilauba

Ainult et vanainimese nahk on nagu laiaks veninud king ei see enam vett pea. Vanast inimesest

koridor

ongi järel vaid nahk kuigi teinekord on see mingist aimest punni pumbatud

Kui eitedele on koridor kallis kodu ja varjupaik siis juhatajat hirmutab hoopis koridoris olemine. Seal hõljuvad olendid kes läbivad teda jälge jätmata. Ta pole neid näinud kuid teab et nad on olemas. Ta vaatab oma küünarnukki ja ütleb näe siit ta just väljus ei tea mida musta sisse jättis. Kabinetiuks tähendab pääsemist sinna ta varjub paneb pitsilise öösärgi selga ja hakkab oma peegelpildiga rääkima

– Nagu teada olen ma selles majas juhataja. Harilikult sääraseid vanu inimesi nagu need siin sinatatakse nii minu kolleegid toimivadki. Mina ei pea seda õigeks minu ja nende vastastikuse suhte aluseks saab olla vaid respekt mida eeldab nende poolt läbitud elutee. Nad väärivad auväärset elulõppu. Kuid ma olen aus – ma ei suuda neid käsitleda päriselt endasugustena ning ka see takistab sina ütlemast. Keda me sinatame? Väga lähedasi inimesi. Lapsi. Tänapäeval kõiki. Sellega tahame küll rõhutada et me kõik oleme ühesugused ja samaväärsed. Aga me sinatame ka koeri. Miks koeri? See on huvitav probleem mis nõuab järelemõtlemist. Ma ei saa neid siin sinatada ei endaga samaväärsetena ega ka kui koeri. Aga kuidas siis veel? Ma ei saa olla familiaarne ma peaksin siis duši alla minema. Siinne torustik on aegunud

Jaagup ajab jälle iseendaga juttu

– Eks ma käisin ikka ajaga kaasas ka. Tuli õppida palju seda mida meie ajal ei teatud. Meil olid lõpus uued Rootsi seadmed puha kuvarid küljes. Asi see siis ära õppida oli. Aga mulle on alati meeldinud masinaid käega katsuda ja kuulata mis häält nad teevad

Hõljub kohale ingel ta hakkab Jaagupi juukseid kammima. Ingli käed on õrnad Jaagup aga ei tee välja ja jätkab

– Käed peavad sul olema õiged siis ütleb masin sulle kõik. Inimestega on sama lugu müksa meest õlast ja naist tagumikust ja kuula kuidas vastu ka-
jab. See mis nad suust välja ajavad see lase kõrvust niisama läbi. Kergelt tulnud kergelt läinud. Ja pole neile vaja kuvareid külge ega midagi. Mida kuvaritel nendest eitedest ikka näidata oleks. Niisama natuke virvendaks siit servast või sealt servast lööks kirja välja et normi piires. Aga palju on tänapäeval riistu mida ei anna üldse sättida. Katsu või ära katsu. Ja mõnda ei taha katsudagi. Ajagu parem ise oma asju. Aga nii palju olen küll selgeks saanud et mis sa ikka sätid küll iga asi jookseb nii nagu ta jooksmata pandud. Tee et sa kaod – ütleb ta inglile

– Eks kogu see elu ole üks kaarditrikk. Kunagi ei tea mis kaart see varrukasse pistetakse ja milline välja võetakse. Ja kesse pistab ja kes võtab. Ainult kaardid näe on ära võidunud näppudegagi saab sellest aru. Selma ikka ennustas. Pole sellel ennustamisel mõtet midagi äkki saad teada et kõik jääb samamoodi nagu on. Kellele veel seda vaja. Kuule Bertrand kuidas sul see eitede asi edeneb?

– Mis asi see eitedel olla saab. Mis sa Jaagup vahid? Sa ei näe ju midagi poriseb Bertrand

– Minul silmi peas pole. Kõrvakuulmine minu kal-
leim aare ei hakka ma seda iga eide peale raiskama. Ma parandasin sinu vihmavarju ära. Ma kleepisin sinna jao kusearuandeid peale Julia oli need lauale unustanud. Selle vihmavarjuga oled sa nüüd nagu meie keskregister kõik seal kirjas. Sa hakka kella-
aegu kinni panema kunas keegi võib vaatama tulla. Sina ju tead niigi kõike sulle räägitakse

– See pole minu see on Margareta vihmavari

koridor

– Sa otsi siit kaardipakist välja padaemand. Kas sa näed mis selle näoga juhtunud puha maha kriibitud. Selle järgi tunnen ta näppudega ära. Pea seda meeles näo lõhkumine on hirmus asi see jääb käte külge kinni. Pista parem oma kämblad taskusse ja ära sealt välja võta

– Näe mul jäi üle liiga palju oli ei mina taha – Bertrand ulatab oma pudrutaldriku Margaretale. Ka Kristus jagas rahvale leiba ja veini kuid see nipp polnud puhas. Ta tegi salamahti tavaari juurde. Bertrand annab ära oma viimase

– Sina Bertrand oled ikka üks hea hing. Ma teen oma testamendi sinu nimele. Martini nimel pole mõtet seda enam hoida tema ju koolnud

– Ei mina sind üle ela

– Oh ma olen nii haige ega sa teagi. Kuid ega sa mind üle ela küll minul visa hing. Ma käin neid iga pühapäev surnuaial vaatamas. Aga ma olen alati oma testamendi nende nimele teinud

Ämblik aga kükitab laes ja vaatab meid nagu põrandale laiali visatud mängukaarte. Pasjanss kord tuleb välja kord mitte. Kuningas otsib emandat – soldat ajab oma asja. Või mängitakse hoopis võltsurakat? Ämblik ronib alla ja me omandame tema silmis mahu ja kaalu meis saab valitsevaks vertikaalne dimensioon meie pead koonduvad kõrgustes sosistavaks puntraks. Seal üleval häälitsetakse – midagi kõmiseb ja saatuslikud sõnad vaibuvad kaugetes nurkades. Oleks huvitav uurida millise kogupildi annavad ämbliku vaatlusprotokollid neis on kindlasti mõndagi mis jääb meil hoomamata. Ämblikul on aega mõtlemiseks ta mediteerib öötundidel ukseliistudel kükitades. Küll ta midagi välja mõtleb

Kõik oleneb vaatepunktist. Vaadelda võid nagu teadlane silma pidi mikroskoobis kuni klaasid udu-

seks tõmbuvad. Või hoopis seistes kunstinautlejana nii umbes ühe pildidiagonaali kaugusel meistriteost. Šedöövrit ei tohigi liialt täpselt vaadata ega talle ligi minna. Targad mehed on seal juba ammu kõik ära näinud. Kuid sa otsid oma teed. Sa võtad kätte ja pressid oma pea kõrvu veristades nukumaja aknasse ja vahid kuidas seal asjad käivad. Käivad nagu mujalgi. Oleks nagu kuulda Gertrudi hädaldamist kuid tagurpidi ruditud kõrvalestad ajavad pilli ning see võib olla hoopis raadio kõrvalmajast. Taaruvad värvilised laigud riivavad sinu ripsmeid. Need ei taha kuidagi selgineda soldati ja emanda kaardikostüümideks. Sa kisud oma pea tagasi su soeng läheb sassi kuid sa tunned rahuldust pürgimisest tõe valdustesse. Sa oled oma teo teinud sa lõõgastud istud kohvitassidega laua taha ja hakkad tegema kaarditrikke. Kui sul veab saavad kuningas ja kuninganna kokku ja heidavad paari kui veab veel enam siis kuninganna ja soldat. Nad kasvavad elusuuruseks ja kutsuvad sind pulma. Kuid pulmad on igavad nagu alati. Sa sooviksid midagi igavikulist. Sa istud teatrisaalis ja jälgid kuidas kägistatakse Desdemonat. Lähed seejärel koju ja pesed neegrigrimmi maha

Kuid ega me oma vaatamispunkte tavaliselt ise ei vali need valivad meid. Uurime oma partnerit enamasti ikka misjonäri asendist nina torklemas vastu teist nina – lähemalt kaugemalt lähemalt kaugemalt – kuid mis seal vahet

– Kuhu nad kõik kadusid? Vahel tundub et nad ilmuvad välja ainult hämaras nagu viirastused. Või teistpidi – kui nad on kohal siis tõmbab ka kohe hämaraks. Ja siis on kuulda eriti selgelt kuidas väljas sajab – nii räägib Julia

Jaagupil istub ingel õlal

koridor

– Kuule Julia ma tahtsin sinult juba ammu küsida miks sa minult kunagi kuseproove ei võta?

– Oi ma olen vist unustanud. Aga kas sa tahad et ma võtan?

– Kõtt – ajab Jaagup ingli minema – tal on kirbud. Ma juba arvasin et minu kusi on kuidagi alaväärtuslik läheb kergesti käärima või kuidas

– Ei ta lähe kõik on ühesugused. Tead asi on vist selles et kui ma sind siin esimest korda nägin tuli kangesti selline tunne et ma sind tean. Kuid mitte ei tulnud meelde kustkohast. Siis järsku sain aru. Kui ma mõne poisiga käin siis alati mõtlen sellele milline ta võiks vanast peast välja näha ja kas ta ka siis kuhugi kõlbab. Niisugune imelik olen. Mul on kogu aeg olnud kujutlus sellest milline ta peaks siis olema. See on kangesti sinu moodi ning ega ükski nendest kuttidest selliseks saada või

– Niisuguseks pimedaks?

– Mine nüüd. Sa kuuled kõike. Nende poistega on lugu nõnda et nad ei kuule midagi. Ma võin rääkida või nutta või karjuda ei nendeni see jõua. Muidugi ei ma kunagi nuta. Ja siis oligi nii et ma mõtlesin: teaduslikku uurimistööd võib teha vaid siis kui objektiga ei ole isiklikku suhet muidu ei tule asjast midagi välja. Mismoodi ma sinu proove analüüsiksin?

– Mis isiklik asi siis mina sinule olen?

– Kuradi vanamees. Ja Julia jookseb minema

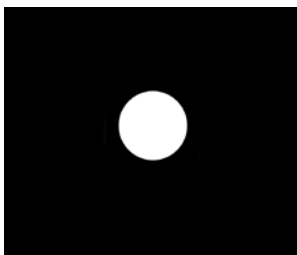
Ingel lendab läbi toa

– Oi ingel – tõttavad Bertrand ja Tuuser tema kannul

Maja tagaukse kõrval on pink. Kui vihma ei saja siis istub seal Elfriide ja koorib kartuleid. Nüüd paisatab kuu ja pingil on Julia ja Jaagup. Ei tea kuidas need eided küll saavad olemas olla näha neid pole. Küllap norskavad oma äravajunud madratsitel kiled linadel all – mõtleb Julia

koridor

– Kuule Jaagup sul on vist ükskõik kas kuu paistab või mitte sa ei näe ju nagunii?

Kuu

– Sa lõhnad kuupaistel teisiti
– Küllap kuselõhn on laborist külge jäänud
– Kelles meist pole kust ja sitta räägib Jaagup. Ja igasuguseid limasid. Meiega on juhtunud kõike sorti haisevaid värke. Muud lõhna nagu ei saakski olla. Aga siis paistab kuu ja kuhu see kõik jääb?

– Ja hobused on lastud koplisse
– Olin poisina linnalaps ega maale kuigi palju saanud. Ajad olid karmid kus sa ikka ringi kolasid. Kord sõitsime vanematega Raasikule tuttavate poole. Hommikul vara läksin perepojaga välja. Ronisime üle kahe kiviaia pugesime okastraadi alt läbi ja jõudsime koplisse oli seal matsakas ära vaevatud taluhobune. See oli tavaline Eestimaa lepavõserik. Kuid ilusamat looma ja ilusamat loodust pole ma eales näinud. Seda tahaks veel kord näha

– Näe sina oled näinud rohkem kui mina. Pole sul midagi vaja enam vaadata. Oota ma aitan sind
Ja Julia surub näo ja käed Jaagup sülle

Silviete kerkib varjuna Julia teele

– Tütreste kas su töö on ka raske?

koridor

– Mis ta raske on ega need pudelikesed palju ei kaalu. Ainult et naerdakse

– Et ei naerdaks selleks on vaja olla tige ja va-
lelik. Seda sina pole. Mina tean mina olen olnud. Vä-
hemalt nii nad arvasid. Ja mitte keegi ei naernud.
Praegu ma küll mõtlen et parem kui oleksin olnud
sinusugune ja oleks naerdud. Aga ma oskan
praegugi teha sellist nägu et neil naer kurku kinni
jääb

– Õpeta mulle ka ära

– Ei sina seda õpi

– Ma saan lapse ma saan lapse – hädaldab Minna
nii kuis kopsud võtavad

– Poisid kes sellega hakkama sai?

– Me peame vist loosi võtma arvab Bertrand

– Oodake nüüd ikka mina passin see asi ei võinud
nii kiiresti käia ma alles tulin püüab Tuuser ennast
nimekirjast maha kriipsutada

– Ma pean nüüd hästi palju sööma et ta kasvada
jõuaks

Minna hoiab kahe käega Margareta pudrutaldrikut

Elfriide on töönimene ta nühib siit ja sealt

– Oh ja et just mina olen see kõige viletsam ja
see kõige alam. Ei tee keegi minust välja ega ütle
head sõna. Ja Kaarel ei lase ka mind enam oma
tuppa. Ainult kartulitele olen ma ülemus ja vürstinna
need on minu kuningriigi alamad. Neid ma võin
koorida ja lõikuda ja rappidada kuidas tahan pole mul
vaja selleks õigust küsida ega pole neil midagi selle
kohta öelda. Ja kohe hakkab kergem. Ja mis nad
virisevad et kartulite asemel puru; küll neile ka need
kartulirapped sisse lähevad. Ja pole Gertrudil midagi
oma hapuoblikat taga otsida

Kõige tähtsam on võimutäius. On ju nõnda et
uhkem on valitseda 100% kartuleid kui õiendada 1%
mõjujõuga terve maailma asjaajamises – sest siis

oled sa ikkagi tühipaljas tsura. Midagi peab ju inimesel olema mis on päriselt tema oma. Olgu siis pisku mis mahub parajalt peopessa. Nagu kõrgele tõstetud pühapildiga varjame siis selle vähesega ennast maailma vihmade eest

Kui inimene jääb vanaks siis hakkab taevas tema kohal vett läbi laskma.

- Margareta vetsu kamandab Julia
- Ei saa ka sinust rahu
- Vaata et sa pärast vetsus käimist käed ära pesed juhataja käskis - õpetab Elfriide

Juhataja istub oma laua taga ja kirjutab. Ta on ukse sulgenud ja paberitropi lukuauku pistnud. Kui see tropp sealt välja tõmmata ja sirgeks siluda võib sellelt lugeda

Persse... persse... persse...

Niisugune piinlik lugu

Nüüd aga juhataja kirjutab nõnda

- Käesolevaga saadan teile aruande abinõudest mida olen tarvitusele võtnud. Minu poolt välja töötatud ja ellu viidud meetoodika tulemusel on radikaalselt kasvanud hoolealuste vaimne ja füüsiline toonus muutes võimalikuks kaheksakümne kolme aastase vanuri rasestumise. Olen nõus oma kogemust jagama ja läbi vaatama vastavate teaduslike uurimis-asutuste koostööettepanekud. Jään ootama teiepoolseid pakkumisi

- Kuidas ma küll täna hommikul toast niiviisi välja sain ma pole värvigi näo peale tõmmanud - hädaldab Gertrud - üks naine peab enda eest alati hoolitsema

Ta ei saa äkki aru mis toimub. Minna on Bertrandi süles

- Et see Minna ka nii rumal on kes seda oleks võinud arvata. Hakkas ennast üles pooma. Sidus

koridor

endale salli ümber kaela aga et teine ots lambi külge siduda seda ei taibanud. Eks ta vist arvas et käib niigi. Hüppas muudkui tooli pealt maha. Väanas jala ära muud midagi. Ingel sattus peale hüppas pikali alla kui Minna kukkuma hakkas. Nüüd vigiseb nurgas ei tea kas on mõne luu murdnud

– Bertrand küll sul on tugevad käed. Bertrand mina tean sina saatsid ingli sosistab Minna

Ingel tulebki longates ja toob Minna salli. Paneb selle talle õlgadele võtab kaenla alt kinni talutab minema

– Ega see Minna paha naine pole ütleb Tuuser

– Kuule Gertrud. Nüüd on nii et Bertrand ei saa seda teha – on Margareta täis otsustavust. Me Bertrandiga arutasime et ta ikka ei taha kohe mitte ei taha

Kõikjal on alati usutaganejaid

– Kuss sina teised kuulevad. Sina jäta oma suskimine Bertrand on ainukene kes oskab tema tuli ju siia otse vanglast

– Bertrand oskab kõike sosistab Minna

– Mis sa selle Bertrandi kallal võtad. Tema istus liputamise pärast ega tema tappa oska temal on käed nõrgad

– Või tal käed nõrgad kui sind pigistab

– Sina aga ei tea üldse mis tähendab kui mees pigistab

– Bertrandidil on kõige kõvemad käed

– Minna kus vitsad

– Ega see päris liputamine ka polnud. Bertrand on seda juttu pealt kuulnud

Kelle asi et Bertrand ei taha. Mittetahtmisel pole siin maailmas jõudu. Kõik asjad toimuvad sellest hoolimata et ei taheta. Kui sagedasti me teeme asju mis on meile vastukarva me nimetame seda siis eneseületamiseks

Mittetahtmine on nagu liputamine. Hetkeks oled prii kestast mida sa ei taha. Paar sekundit kuulud vabadust siis tõmbad hõlmad kokku ja põgened. Oled taas kaelani elus millist sa ei soovi – kuid püüad ennast veenda et tahad ikka. On vähe neid kes julgevad kogu seda värki mitte tahta ja käivad alasti. Mõnikord on ka tapmine nagu ebamugavate rõivaste kandmine. Kõik need maskid ja relvakotid. Kellele see meeldib aga teha tuleb

Ämblik ei taha midagi

Tuuser tiirutab ratastooliga ühe koha peal ringi

– Mina ei saa aru kuidas siin majas see kartulikooremine käib. Keegi ei arvesta milline on kuluprotsent. Mõni kartul lõigatakse patta panemisel pooleks mõni kolmeks. Sellega aetakse kogu arvestus sassi ja kuidas nad saavad siis pärast paraja hulga portsjoneid teha? Küllap ikka jääb midagi üle. Aga kes selle peab ära sööma?

– See käimine on ikka raskeks läinud hädaldab Minna. See on häbi ja karistus kui ühe tütarlapsena nii juhtub. Et minu ema seda mulle ka ei öelnud. Panni aga lasteaeda ja ei tulnud õhtul õigel ajal järele. Mida nii kõik juhtuda võib. Oleks ikka võinud midagi öelda

– Ega kartuleid saa niiviisi koorida – jätkab Tuuser. Kangesti palju on kõike mille kohta meile ei öelda miks see nii käib. Kes meid koorib? Koorigu vähemalt viisakalt.

Tuuser tunneb et ta on rapitud könt

– Minna proovi andma hüüab Julia juba ükselt. Ta tuleb siis sisse – ma vaatasin ta ennist üle pole ta midagi rase. Lihtsalt ennast paksuks söönud

– Kuidas see võis ikka nii juhtuda hädaldab Minna. Kas sa vaatasid hoolega järele? Äkki on ta lihtsalt veel väga väike ja ei paista välja?

koridor

– Julia tahtis vist öelda et ta on veel nii väike et teda nagu polekski olemas ütleb Jaagup

– Ju ma nii vist tahtsingi öelda

Silvieta tuleb kusagilt ja läheb kuhugi. Tema alati tuleb või läheb. Need kes paigal passivad ja meie möödumist ootavad nende sõnad on tihti kibedad. Silvieta tunnus pole kohalolek vaid ilmumine. Niiviisi pidavat toimima vaimud. Vaim võib olla meie suhtes ükskõikne või vaenulik või koguni heatahtlik. Kuid igal juhul on tema pilk teritatud. Silvieta on hea vaim

– Kui asi on nii väike et teda polekski nagu olemas siis on ta kõige kindlamalt olemas – ütleb Silvieta. Sest siis on ta meie südames. Sest siis pole temas veel midagi sellist mis võtaks meilt usu ja lootuse. Kui lootus ja usk on kustunud siis me ütleme et parem kui teda poleks. Ja siis teda polegi

– Aga ma kasvatan teda hästi hoolega

Jaagup jällegi kuulatab

– Ma kuulen kuidas Elfriide tihub nutta. Olge tasa

– Mis kasu on Minnal sellest et ta saab lapse. Ainult muret. Ainult vaeva. Minul on nad juba suured aga kus nad on. Tulevad korra aastas ja prõmmivad uksele. Aga see on mulle ka kõige ilusam muusika. Eks ma pärast pean ennast ravima ja turgutama aga pole kunagi olnud et oleksin päris sandiks jäänud. Eks ka Minnal röömud ole seal. Rööm ja mure mis seal vahet

Ingel hüppab Jaagupi õlalt ja jookseb minema. Tuleb tagasi ja asetab Minna jalge ette nuku

– Kuule Bertrand sa oled tark inimene – pihib Elfriide – ütle mis see on et Kaarel ei tee minust väljagi. Mis ma peaksin tegema? Ma küll kasin ja toimetan koristan kaks korda päevas tema tuba nõelun sokke käin poest keefiri toomas kuid ikka olen kui õhk

koridor

- Sa ära enam korista küll siis märkab
- Aga kuidas ma saan ta upub sita sisse ära
- No kui sa just sitast Kaarlit ei taha
- Olgu või sitane kui ainult minust väheke peab

Bertrand jääb aknast välja vaatama

- Ei tea mis haige lugu see on et nad räägivad mulle alati kõik ära. Ega ma tahagi kuulata teen küll sellise näo et ei kuula aga ega nemad jäta. Nii on see ikka olnud. Kui ma alles nublu olin elasid meie trepikojas peale minu ainult plikad. Neli tükki. Ma sättisin kartulikeldris kotid ilusasti asemeks ja vaatasin keda ma neist kätte saan. Tuli kohe esimese jutu peale hakkas aga seletama poisist kellega tahab kokku saada. Viisingi kirja ise aga piilusid läbi seina uuristatud augu mida nad teevad. Seda plika mulle lubas. Pärast pidin veel talle rääkima kuidas oli. Aga see oli alles algus. Sama poissi hakkas tahtma ka teine naabriprika ja siis ülejäänud kaks. Ega ma ühelegi öelnud et olen teistega mestis. Aga selline amet mulle jäi. Ja tüdrukud ei tulnud selle pealegi et ka mina tahan. Kui ma ükskord litsi juurde läksin võttis ta mult raha ära ja ütles *Malõš begom domoi*. Mis hiljem vangis oli seda võid ise arvata

Gertrud hüüab eemalt

- Sina Bertrand mine raiu köögi jaoks puid. Sina pead käed kõvaks harjutama

- Tead Jaagup - räägib Bertrand edasi - oli üks suvi ma natuke teenisin ravimtaimede korjamisega. Raha sai küll niiviisi vähem kui tühjade õllekestade kokkuotsimisega. Aga palju mul vaja. Eks ringikondamine on mulle alati meele järgi olnud. Ka Astrid see sama plika keda ma kottide peale meelitasin oli vanaks jäänud kus temalgi pääsu. Polnud tal penssi ega midagi tema äri olid ravimtaimed. Tema mu kaasa võttiski. Nii me siis koos paar nädalat oblikaid jahtisime. Siis sain ma ta lõpuks kätte

koridor

– No näe ei saa siis öelda et sa oma elu sihti poleks saavutanud. Nüüd pane rahuš kõrvad pea alla

– Kuulge Bertrand – küsib juhataja – ma tahtsin küsida miks te vaatate niiviisi luuravalt kahele poole? Miks te ei vaata mulle otsa?

– Ma arvasin et te ei taha et ma vaatan

– Miks peaksin ma seda tahtma et vaatate? Kas te arvate et olete minu jaoks nii tähtis et ma lausa anun teie pilku?

Bertrand vaatab kõrvale

– Vaene Bertrand. Oh ma ei tea – õhkab Margareta – ega ta vist pääse. Ja et ka Martin maha suri. Ja et vihmasadu ei lõppe

– Mis see Bertrand sinu talla all muud ikka on kui vaene. Sa Bertrand mine tsuska vihmavarjuga. Ma raadiost kuulsin et see aitab. Bertrand las ma katsun kas su käed on juba tugevad. Elfriide on üks igavene uss viskas minu hapuoblika ära

Hetkeks ilmub nähtavale Silvieta taimepotid käes

– Sind ka näha nagu kuud pilves ilmaga – Silvieta käib Gertrudile närvidele – kas sulle pelargooniumite seltskonnast enam ei aita?

Silvieta on remondimeestelt lauajuppe luninud ja need ümber oma voodi pappkastidele riiuliteks seadnud. Et oleks kuhugi ilutaimede potikesi seada. Elab teine omaette nagu lehtlas. Ämblikul meeldib teda külastada

– Nemad ikka etemad. Sind kasta niipalju kui tahad ei sina sellest õide lähe

– Aga Tuuser ütles et kuivanud oksad – hakkab Minna rääkima

– Minna kus vitsad

Jalad kanged tõttab Bertrand Silvietaele järele

– Need eided võtavad mul hinge seest. Misasjanad küll tahavad

– Aga seda vanadekodu pole olemas

– Mismoodi?

– Kui sa vaid tahad

– Ah so

– See on olemas niipalju kui sa sellele mõtled. Sa mõtle muule. Järsku sa lihtsalt mõtlesid selle välja?

– Aga ei saa mõtlemata nad tuletavad ennast kogu aeg meelde

– Ega saa jah. Kui me saaksime siis poleks meidki olemas. Sina Bertrand oled kui taim. Mitte nagu suur puu. Pole sul vägevaid juuri ega midagi. Sina oled kui väike kõrrekene ja tuul sasib sind seda pidi ja teist pidi. Sa vaatad kuidas suured puud murduvad ja katused lendavad majadelt ja lausa kilkad röömust ja tahaksid ka kangesti lendu tõusta. Aga mitte ei saa oma juurekese pealt minema. Ei tuul sind õblukest võta. Lendu pääsed sa vaid niidetud peast. Aga siis tuleb hoopis Tuuser korjab selle kõrrekese üles ja pistab vaasi. Ja kõnnitakse selle ümber ja öeldakse et vaata kui ilus. Ja unustatakse nurka tolmuma. Ja tuleb Elfriide ja viskab kõrrekese

koridor

tükkis konservipurgiga mis tal vaasiks prügiämbriks. Sina Bertrand oled kui poisikene väike taimeidu sina pole veel kordagi õitsema pääsenud

– Mis õied need mul ikka tulla saavad. Mina juba olen rohkem nagu Tuuseri tuust

– Näe Minna kasvab oma kinnitrambitud mullal kuid vaata kuidas õide läks. Aga kõik peavad teda hulluks

– Ma ei tea kuhu kooli ma ta panen arutab Minna
– kui ta suureks kasvab? Ega tohi nii et laps jääb ripakile siis tulevad igasugused halvad kombes külge

– Minna alles sa said vitsa

– Minna sa oled üks tore inimene ütleb Silvieta. Küll sa oma lapsed üles kasvatatud saad

Silvieta silitab käega midagi mis hõljab temast mööda. Hea et juhatajat pole nägemas see miski oli just tema kõrvaletast läbinud. Juhataja selliseid lendlejad kardab

– Olge tasa ma kuulen küll mida see juhataja räägib – vaatab Jaagup pimedate silmadega tühjusse

Juhataja on nurga taga mobiil käes

– See Bertrand on tuntud retsdivist mul on tema kohta kõik andmed olemas. Et ta siia lubati oli suur viga. Mina endale vastutust ei võta. Meie kollektiiv on oma olemuselt terve ja arenemisvõimeline kuid teatavas kriitilises vanuses muutuvad inimesed vastuvõtlikuks halbadele mõjudele. Ma olen töötanud koolidirektorina ja tean seda vägagi hästi. Just Bertrand on siin moraalse laostumise keskpunkt tema mõju võib viia tõsiste tagajärgedeni. Ma loodan et te kaalute asja

– Nüüd ei saa küll enam oodata asi läheb hulluks. Bertrand peab pihta hakkama sabistab Margareta

Elfriide koputab Kaarli uksele

– Kaarel kuule Kaarel tee lahti ma tõin sulle rosoljet

Kaarli uksest väljub ingel ja lehvib minema. Kaarel röögatab Elfriidele

– Tule pärast

Juhataja koputab Kaarli uksele

– Kaarel mul on vaja rääkida

Siseneb. Natukese aja pärast kargab välja ja topib pluusi seelikusse

– No nii uhkeks ei maksa ka ennast pidada. Kes sind õige tahab

Gertrud sosistab eidenurgas aga nii et ikka kõik kuuleksid

– Ma tean seda küll. Julia segab kõik meie kuseproovid kokku ja siis joodab need meile kisselliga sisse. Ja siis me läheme ühesuguseks geenid segunevad kõik ära. Ja siis on hea meid kamandada. Viilistab ainult korra. Sa Silvietae räägi sellest Jaagupile

On öö ja Julia istub tugitoolis ja otsib Inglil kirpe

– Oota ära nüüd rabele pimeloom. Kus sa ennast nii ropuks oled ajanud?

Tuleb Minna

– Miks sa ei maga Minna?

– Ma mõtlen et kui mina ära suren mis siis minu lapsest saab? Kas ta mind siis pärast mäletab?

– Ka mina ei mäleta oma ema. Isa samuti. Ta on kirpe täis – Julia ajab Ingli minema. – Mis ma räägin et ei mäleta. Tegelikult ma kasvasin täiesti tavalises korralikus perekonnas. Millegipärast öeldakse niiviisi et tavaline korralik perekond. Aga korralik perekond pole sugugi tavaline. Tavaline on see kui asjad on nutused. Mulle oli aga meie korralik elamine igav. Ma mõtlesin välja et ma oma vanemaid ei tunne. Ja

siis ma hakkasin kujutlema et millised need isa-ema keda ma ei tunne oleksid võinud olla. Ja kus nad võiksid olla. Ma mõtlesin nendest palju kuigi ma ei tea kas ma just igatsesin nende järele. Nendest kes olid päris ma mõtlesin vähe. Ma kirjutasin sellest välja mõeldud emast klassesse terve jutu. See ei olnud just ilus lugu eks ma olin vist tema peale vihane. Kui ma siia tulin siis tundsin ära. See minu jutuema oli täpp-täpilt meie juhataja. Kuid välja mõeldud isaga oli mul suhe teine. Ma arvasin et ta on suur ja tugev. Kuid ta võis olla pime. Eks see-pärast ta ei näinudki kuhu ma kadusin. Aga üldiselt ega ma kadunud. Vahest ma koguni tahtsin et oleks midagi kohutavat siis oleks mida meelde jätta. Et isa oleks näiteks sarimõrvar kes istub vanglas kõige rängemas kongis ja risti-rästi kettidega kinni. Aga looda sa. Meie maja keldris töötas kingsepp. Üks-vahe kujutlesin et ta on minu isa. Tema ei kujutlenud üldse midagi. Kui ma temal külas olin keeras ta ukse lukku ja tõmbas aknale kardina ette

- Kui ilusasti oskad sa rääkida ütleb Minna. Aga mis oleks minu lapsel minust meelde jätta? Mina oma isa ja ema mäletan. Aga ma ei taha neid mäletada sest ma arvan et nad on mu ammu unustanud. Kui nad veel elus oleksid. Kui mind siia toodi siis ma otsustasin et ma ei mäleta enam midagi. Vanadekodu on koht kuhu võetakse kaasa just mälestused ja ei midagi muud. Kuid tihti tuleb välja et hullemaid kohvleid ja pampe polegi. Vaata neid kõiki neil on mälestused kaasas nad veavad neid nagu jalaraudu hommikust õhtuni. Ja kui nad magavad siis püüavad võtta asendi kus ahelad ei sooniks ihuliikmeid. Aga see ei õnnestu ja kõigil on käerandmed paksult roostega koos. Mina aga olen neist kavalam ma otsustasin mitte mäletada ja näe kui valged ja puhtad on minu käed

- Ega sa niigi ei mäleta. Sul on vanuseline dementsus

koridor

– Järsku hoopis mäletangi kuigi ei taha. Seda olen kogu aeg kartnud. Kui sa oled väga kindlalt otsustanud et ei mäleta siis mõtled sa kogu aeg sellele mittemäletamisele. Ja siis tulebki välja et mäletad. See on kohutav. Mäletada tohib ainult seda mis oli hetk tagasi. Kui mäletad eilset siis mäletad ka kõike mis oli üleeile. Ja nädala eest ja aastatagust ja seda mis oli kümne või viiekümne aasta eest. Mäletada tohib veel väga-väga ammuseid asju aga need on niigi meelest läinud

– Aga mida sa mäletad väga ammusest ajast?

– Mul oli nukk

– Aga midagi ikka ka hilisemast?

– See nukk põles ära. Kõik põles ära. Kes see mees oli? Ta vaatas mulle otsa ja siis korraga põleski. Ainult tukid on järel. Tukid seisavad maa sees kauem kui põlemata puu. Aga see kas ma andsin talle mürki seda ma ei mäleta

Päevad lähevad. Jaagup istub nagu kivirahn

– Mis sul nendest päevadest on neid mõni rohkem või mõni vähem? Bertrand on vaikselt istunud Jaagupi kõrvale

– Kunas see oli kui Martin ära suri küsib Margareta

– Kas Martin on surnud imestab Minna

– Kuule Jaagup misasja sa minu järel passid? – tormab Julia mööda koridori katseklaasid käes

– Ma ei näegi passida

– Jäta nüüd. Küll sa passid

– Ei no eks natuke passida ole ikka kena ka

– No saa sa aru. Kui ma ennist nende poiste kohta ütlesin et ei tea kas nad saavad sinusuguseks siis said sa täiesti valesti aru. Ma lihtsalt tahtsin et nad aega pidi muutuksid selliseks nagu sina ja minu kõrval. See oleks nagu pikk ja huvitav etendus mida annaks vaadata. Ja vaheaegadel käia baaris kokteili

koridor

limpsimas. Sina aga oled juba valmisprodukt. Sa juba oled selline ja mis ma sinuga peale hakkam. Etendus on läbi piletikonts on taskus ja mis muud üle jääb kui padavai saalist välja. Säh võta ma tõin sulle poest kanakintsu

– Ah et kanakintse juba jagatakse – istub Gertrud omas nurgas. Sa vaata et sa sellest mingit brut-selloosi ei saa. Tema ju külvab nende peale oma bakterikultuure

– Ei tea kas nad lähevad vanast peast lolliks või on juba algusest peale pomiseb Jaagup

Kui Julia labori uksele jõuab tuleb juhataja nagu juhuslikult nurga tagant välja

– Julia me peame oma hoolealustesse suhtuma kui võrdsetesse ilma kedagi eelistamata. Kui sa tahad kanakintse jagada mis on kindlasti väga liigutav impulss tuleb teha seda kõigile

– Juhataja mis ma oma kintsudega teen on minu enda asi – Julia tõstab seeliku näitab korraks kintse ja marsib minema

– Näe inglipabulaid jälle kõik kohad täis – käib Eلفriide harja ja kühvliga ringi

Jaagup istub ikka veel kui kivirahn

– Kunas see oli kui minuga nõnda juhtus? Pole ma kunagi suurt löömamees olnud. Kui vaja siis muidugi virutasin jõudu mul oli. Aga tema ajas purjuspäi naabri poisikese alla polnud sellel ei isa ega midagi. Mul käis silmade ees mustaks ei olnud nii varem juhtunud. Läksin tema juurde koju et löön õige näo korralikult üles. Seal oli ainult naine eit nagu padaemand. Hakkas mind lillepottidega loopima et mis ma tulen nende elu lõhkuma. Ma ei saanudki aru kui olin ta nägupidi kapi ukse vahele lükanud. Eks ta sellest viga sai. Lüüa ju säärast ei

saanud ikkagi naisterahvas mis siis muud üle jäi. Tema aga tõmbas köögiriulilt äädikhappe pudeli ja viskas mulle vastu silmi. Kui Selma suri olin ma juba pime. Ma ainult kuulsin kui kirst vett täis hauda sulpsas

Jaagup kuuleb kuidas Silvieta tema kõrvale astub

– Sina Jaagup oled õnnelik inimene. Sul jääb nägemata palju koledaid asju

– Et matused jäid nägemata?

– Ka see hallikaks tõmbunud kapsalurr mida iga päev sööme

– Sedatsi jah

– Sinul jääb see vanadekodu maja nägemata

– Aga koledaid asju on tihti palju põnevam vaa-data kui ilusaid. Meil oli koolis üks hästi kole tüdruk. Kui ta maja taga sõstrapõõsaste vahel päikest võttis käisid kõik poisid piilumas et kuidas ta ikka selline saab olla. Aga näpud tunnevad ikka kõike. Kriipisin oma kaardipakis padaemanda näo segamini. Vahest kompan seda kui tahaks mõnele veel virutada. Näe siin ta on

– See ju meie juhataja nägu

Koridoris kohtuvad Julia ja juhataja

– Juhataja ma ei mahu oma asjadega enam sinna tuppä ära. Proove on kogunenud juba nii suur hulk et nende korralikuks riulitele paigutamiseks ja säilitamiseks on vaja suuremat ruumi. Varamust juba lubati saata täiendavad külmikud

– Aga kallid Julia. Ruume tahavad kõik. Otse vastupidi ma arvan et sa pead hoopis selle toa vabastama. Meil on vaja kohta Tuuseri ikebanaringile. Eks ka Jaagupi pununud naharibadest järjehoidjad tuleb kuhugi panna. Sa oled oma proove kogunud juba niigi piisavalt. Ma arvan sa võiksid oma pudelikesed kokku pakkida ning esialgu paigutada trepi alla konkuse

koridor

- Aga RUV-i programm pole veel lõpetatud
- Varamu ees ja Varamu taga. Mispärast me peame ennast siduma just selle Varamuga? On teisi firmasid ja fonde kes meie hoolealuste pissi vastu huvi tunnevad
 - Ah sa tahad need maha ärida?
 - Julia ära ole nii sinisilmne. Ka Varamu on äri peal väljas

Ämblik on elus mõndagi näinud ta teab et midagi hakkab juhtuma. Igaks juhuks tõmbab ta oma võrgu koomale

Järgmine päev algab nagu kõik teised Äkki tormab Gertrud palmi alla teiste juurde

- Mis nüüd toimub mis nüüd toimub
- Auto on juba ees – püüab ka tema järel sibav Minna ennast kuuldavaks teha
 - Nad kannavad kõik peale
 - Meie piss
 - Mis asja te jahute. Mis lahti on – ei saa Jaagup aru

- Meie proovipurke laaditakse autole kõik on kottidesse pakitud juhataja tahab need maha ärida

Ja siis hakkavad nad pampe autolt tuppa tirima. Uriiniproovid on laaditud turukottidesse vanadesse portfelligesse ja kilekottidesse. Ka ingel aitab neid kanda Üks kott kukub talle varbale. Ta hakkab üle keha värisema ja ühel jalal hüppama

- Inglikene tule ma panen sulle plaastri peale ütleb Silvieta
- Ei vii nad neid kuhugi. Mitte igaühe asi pole meie pissi nuuskida kriiskab Minna
 - Kallame kõik peldikusse ei meie seda neile anna
 - Peldik on umbes teatab Bertrand
 - Nüüd pole muud nüüd tuleb õigus majja saada
 - Oi mismoodi me seda ikka – ehmub Margareta

koridor

– Nendest meestest pole kunagi asja – kuulutab Gertrud – Bertrand mis sa vahid

Kaarel väljub oma uksest

– Mis asja te ulute ma lähen teen selle ära

Margareta vaatab aknast välja

– Oi ei ta jõua juhataja läheb juba üle õue tänavale

– Mis juhataja – sähvab Gertrud – ta pidi ju hoopis sellele Juliale otsa peale tegema see on see uss

Bertrand ei taipa enam midagi

– Mina sain aru et ma pidin hoopis Kaarlile vihmavarjuga munadesse tsuskama mis ta mõnitab Elfriidet

– Mis Elfriide kaitsja sina oled? Mis sul temast

– Ei noh mina arvasin et naiste värk teie kõik ju sõbrannad

– Eks kulunuks neile kõigile ära. Ehk juhataja olekski õigem

– Saa sa nüüd aru mis sinult tahetakse. Kõik on vägevat tahtmist täis aga kellelgi pole mahti järele mõelda kes see pärisvaenlane on et maha lüüa

Kaarel tuleb pükse kohendades tagasi

– Ma keerasin sellele kuradi Elfriidele ära ehk nüüd saab ükskord rahu.

Bertrand tõuseb pidulikult püsti

– Ma siis nüüd lähen.

– Bertrandil saabuski õidemineku aeg ütleb Silvieta

– Me ei näe teda enam kunagi nuuksub Margareta Kae imet Sivieta istub teiste seas

– Palju on siit läbi käinud neid keda me kunagi enam ei näe. Ja kes ütleb et me üldse kedagi näeme. Jaagup on päris pime aga mis seal vahet me kõik ühesugused. Ega me teineteist märka,

koridor

- Sealt ta tuli. Vanglast. Oli vähe aega siin ja läks nüüd tagasi - ütleb Tuuser

- Aga juhatajal läks mitu nädalat enne kui julges oma silmnägu inimestele näidata - on Minna röömus - oli ikka päris laperguseks läinud kui Bertrand ta peadpidi ukse vahele prõmmis. Nägu risti-rästi plaastreid täis

- Bertrandi käsi on nõrk

Juhataja peadpidi ukse vahel

Gertrud vana inimene mis ta tormab lihtsalt komberdab natuke kiiremini uksest sisse

- Aga ta nüüd sai aga ta nüüd sai. Hapet! Hapet!

Julia tuigub ja hoiab lappi näo ees. Ingel tema kannul

- Julia mis juhtus?

koridor

– See loll viskas mulle mingit solki näkku. Hea et silma ei sattunud. Vist ei sattunud. Muidu oleksin samasugune nagu sina Jaagup. Ega sa nüüd mind enam vaadata ei taha nagu rikutud

- Aga ma ju ei näe sind
 - Aga sa kuuled kõike
 - Luba ma talutan su siit ära
- Ingel lükkab toole ja inimesi eest

– Vihma sajab mõtiskleb Tuuser
– Kunas pole sadanud
– Parem ikka kui hapet
– Pole ammu siit välja saanud – jätkab Tuuser –
kuhu sa selle vihmaga ikka lähed. Ma mõtlesin saan siin maailma jamadest natuke rahu aga siin on sama värk mis mujal

Silvieta vaatab talle otsa

– Sa pole just seda moodi et väga rahu otsiksid. Sina oledki jamade peale sündinud

– Ma hakkan oma ratastooliga õige Tallinna poole sõitma. Mul jäi seal kunagi üks tegemine pooleli

Jaagup jutustab

– Polnud see ei hape ega midagi. Oli teine ähmiga Julia laboris hoopis lilleveet vaasist võtnud. Tuuser oli oma ikebana pannud sinna laua peale. Julia vihastas ja viskas tuusti ära. Ei tea millest Gertrud arvas et on hape ja pani vee pihta. Julia aga läks lihtsalt närvi ei saanud kohe aru millega nagu koos

– Ei tea kus see Tuuser on pole teda enam näinud?

– Mis Tuuser? Ära aja segast. Sa ju Martinit otsid. Siin pole ühtegi Tuuserit olnud

– Mina küll ei mäleta mingit Tuuserit. Siin pole ju ammust ajast kedagi olnud

koridor

- Ei tea kus Bertrand on?
- Milline Bertrand? Pole siin ühtegi Bertrandi olnud.
- Mina küll ei mäleta
- Ei tea millal te minu ära unustate. Iseennast te nagunii enam ei mäleta – poriseb Jaagup. Nii need kaarditrikid käivadki. Kõik see maailm mängib võltsurakat. Oli risticsoldat – ei ole. Oli ärtuemand – vaa-ta ja otsi kas ikka on veel
- Tulebki Julia juuksed nagu ärtuemandal
- Jaagup ma tulin hüvasti jätma. Ma sõidan ära
- Kes minna saab ega sellel midagi paremat ole. Aga töö jääb sul nüüd pooleli
- Ega polegi siin enam midagi teha. Kuigi üks ta huvitav oleks olnud lõpuni viia. Kuid elus tuleb ikka ette pööordeid. Varamu pakkus mulle hea koha pealinna Kanalisatsioonivalitsuses. See on minu jaoks suur edasiminekuks. Jaagup sa hoia ennast
- Mille muuga ma siin üldse tegelen kui enesehoidmisega. Näe katsun kepiga igat sammuke ette
- Ega sul kerge ei ole. Pole sa inimene sellise koha jaoks
- Kus sa nüüd. Kui ma nägijana suures ilmas kondasin oli jama palju suurem. Igasugust risu kormistada oli igal sammul. Ega silmadest polnudki suurt abi. Näe võta vihmavari kaasa
- Üks hing on siit siis pääsenud õhkab Silvieta. Tule ingliske ma annan sulle süüa

Ämblik korraldab oma võrgu ümber. Ta sätib kändeniidid uude suunda ja kogu lugu võtab äkki teise pööorde. Õige kah mis muinasjutt see on ilma õnneliku lõputa.

Akendest hoovab aasade lõhna ja lõokese laulu

koridor

The image shows a musical score for the song 'Lõokese laul'. It consists of two staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The bottom staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The lyrics are written below the notes. The first line of lyrics is 'Tsirr - virr, lõ - o - ke - ne, kos mu kul - la pe - sä - ke ne?' and the second line is 'Va - ri - kun var - va pääl, u - i - bu - n os - sa pääl.' There are some musical markings like 'x' and '1)' above certain notes.

Lõokese laul

– Tere siis kah teile – tuleb Bertrand äkki sisse – mind lasti vabaks kuriteo koosseisu puudumise tõttu. Juhataja oli süüdistuse tagasi võtnud

Tuleb ka juhataja

– Ma pole kogu selle aja magada saanud. Ma olen palju mõelnud ja ma mõistsin kui ebaõiglane ma olin. Nii tore et see on nüüd läbi ja sa oled tagasi. Bertrand ma usun meist võivad saada sõbrad

– Juhataja vanglas üks mees rääkis et Julia on sinu tütar

– Ah sellest see siis oli ma kohe tundsin kogu aeg et pean teda õpetama. Ju minu hing tundis ta ära. See oli nõnda et minu mees ei tahtnud last ja kui Julia sündis õnnestus meil ta lastekodusse saada. Sealt anti ta varsti ühte peresse kuhu seda mulle ei öeldud seda peeti saladuses. Nii kaduski ta mul silmist. Kuid küll ma ta nüüd üles leian. Me korraldame elu oma vanadekodus täiesti ümber. Me värvime seinad heledaks ja röömsaks. Me hakkame hommikuti tervitama teineteist lauluga. Me ostame televiisori

– Bertrand Bertrand – nuuksub Margareta. Sa oled tagasi. Ma olen sind ikka mäletanud

– Bertrand ja Margareta. Palju õnne teile. Te hoidke nüüd teineteist hästi ütleb Gertrud

Üksest väljuvad Kaarel ja Elfriide

– Ka meie otsustasime paari heita ●

sisukord

silma veresoonega	5
nägu	87
koridor	125

